

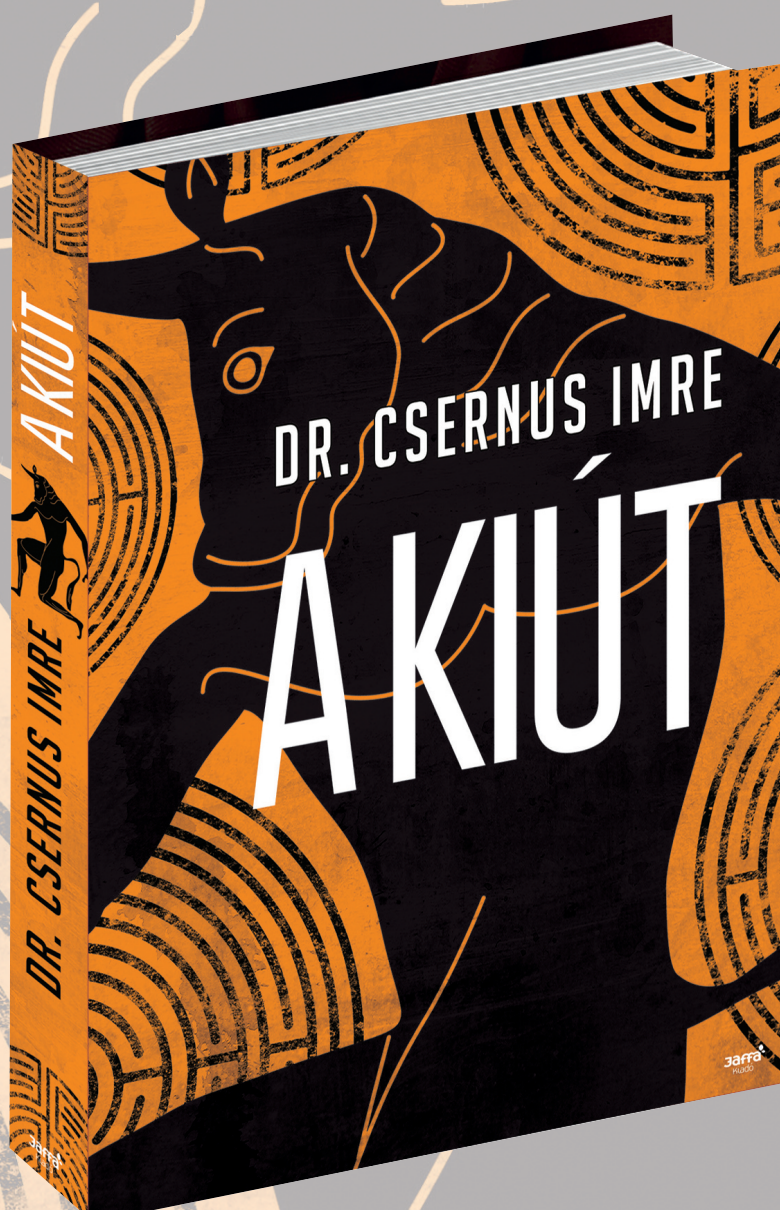
498 Ft / 1,66 Eur

www.ujkonyvpiac.hu

XXIII. évf., 2013. december

ÚKP

Új Könyvpiac - Az olvasók és a könyvszakma lapja

Irodalmi ajánlatunk

Iron Curtain – The Crushing of Eastern Europe 1944-1956 – Anne Applebaum 2585 Ft

A második világháborút követően a sztálini politika és titkosrendőrség radikálisan átalakította a kelet-európai országok politikai és morális rendszerét. A Pulitzer-díjas történész, Anne Applebaum újonnan napfényre került archív forrásokra támaszkodva írja le e folyamatot, betekintést nyújtva az akkori idők mindennapjaiba. Különböző életutakat bemutatva érzékelteti az egyéni választási lehetőségeket: menekülni, szembeszállni, vagy együttműködni a rendszerrel.

Withering World – Márai Sándor – 4725 Ft

A „megszokottnak” nevezhető Márai világsiker szokatlan állomásai elgondolkodtatják a kritikusokat: lehetséges-e fokozni az eddig is sok titkot sejtető sorozatot. Idén ősszel Londonban mutatta be Fischer Tibor a költő kétnyelvű versválogatását. Az eseményen jelen volt az egyik fordító, Czippott Péter is Kaliforniából. (A másik fordító nevét is fontos felidézni, ugyanis John M. Ridland Petőfi János vitézének angol nyelvre áttünetője.) Az ízléses kivitelű kötet 160 oldalon kínálja Márai verseit. Az Alma Classics kifejezetten igényes irodalmi alkotások kiadására vállalkozott, ma kissé szokatlanul, értekek és nem a marketing alapján döntenek egy-egy kötet megjelenéséről. Nem lenne meglepő, ha jelen kötetet újabb Márai-mű követné a londoni kiadónál.

The Book Thief – Markus Zusak – 2450 Ft

A könyv az Anna Frank naplójára hasonlít, annyi a különbséggel, hogy a főhős nem egy holland zsidó kislány, hanem egy szőke német árva, aki könyvek mögé bújva éli át a második világháborút. Egy apró kis tény: meg fogtok halni 1939. A náci Németország, visszafojtja lélegzetét. A halálnak sohasem volt még ennyi dolga. Liesel, egy kilencéves kislány a nevelőszüleiél él a Himmel utcában. A szüleit koncentrációs táborba vitték. Liesel könyveket lop. Ez az ő története meg a Himmel utca többi lakójáé, amikor a bombák hullani kezdenek. Fontos információk: ez a kis történet egy lányról, egy harmonikásról, néhány fanatikus németről, egy zsidó bokszolóról, és egészen sok lopásról szól. Még valami, amit tudnotok kell: a halál háromszor fogja meglátogatni a könyvtolvajt.

A Gift of Hope – Danielle Steel – 1835 Ft

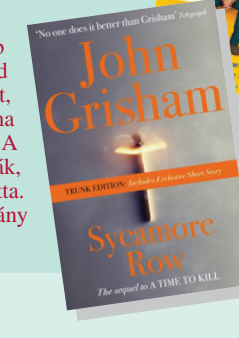
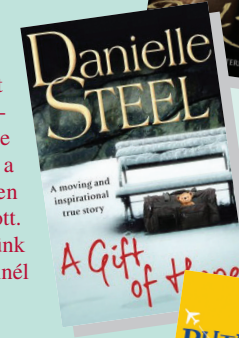
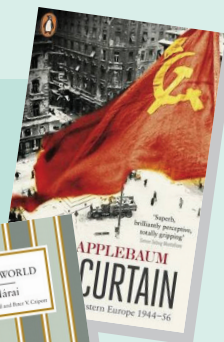
A világhírű bestseller írótt ebben a könyvében egészen új oldaláról ismerhetjük meg. Ezúttal azok helyett beszél, akiket senki sem hallgat meg. Fia halála után Danielle Steel - névtelenségét mindvégig megőrizve - tizenegy éven át járta San Francisco utcáit kis csapatával, hogy könnyítsen a hajléktalanok sorsán, segítse túlélésüket. Saját pénzén meleg ruhát, takarót, tisztálkodási szereket vásárolt, hogy ellássa őket a legszükségesebb holmikkal. Mesterkéletlenül őszinte és mélyen megindító visszaemlékezésében fájdalmasan szép és hiteles portrét fest azokról a magukra hagyott emberekről, akikkel az utcákon találkozott. Danielle Steel új könyve egyszerre szól szívünkhöz, lelkünkhöz és értelmünkhöz. Életre kelti a bennünk szunnyadó jószágot. Üzenete igaz és mély: az ember segítségére a legfőbb erkölcsi kötelesség a szeretet. Ennél fontosabb parancsolat nem létezik.

Philomena – Martin Sixsmith – 2800 Ft

Philomena Lee valódi történetét olvashatjuk, aki fia, Anthony keresésére indul 2004-ben, 50 évvel azután, hogy apácák elvették tőle és eladták a gyermeket. Fiát házasságon kívül szülte a katolikus Írországban. Az egyház egy mosodájába tették be dolgozni. A nő azonban ennek ellenére hű maradt hitéhez. A könyv nyomán számtalan ír nő és gyermek tárta fel saját hasonló történetét. A könyv alapján készült filmben Judi Dench mellett Steve Coogan játssza a főszerepet.

Sycamore Row – John Grisham – 4095 Ft

A szerző 32. regényének története három évvel az első cselekménye után játszódik, és Jake egy újabb pikáns ügyel kerül a tárgyalóterembe. A tüdőrákban szenvedő egykori üzletember, Seth Hubbard öngyilkos lesz: felakasztja magát egy platánfára. Halála előtt azonban saját kezével ír egy végrendeletet, amellyel semmisnek nyilvánítja a korábbi, jogászai segítségével megfogalmazott testamentumot, és vagyona nagy részét Lettie Langre, a házvezetőnőjére ruházza. Két gyereket és unokáit kihagyja a végrendeletből. A Hubbard testvérek azonnal jogi háborút indítanak a végrendelet megsemmisítéséért, hiszen azt gyanítják, hogy az amúgy szintén megdöbbent Lettie Lang az elmúlt három évben nem csak az apjuk lakását takarította. Jake tehát ismét egy fekete ügyfelet védelmez a tárgyalóteremben, és ha sikerrel jár, az egyszerű cselédlány lehet Ford megye leggazdagabb embere.

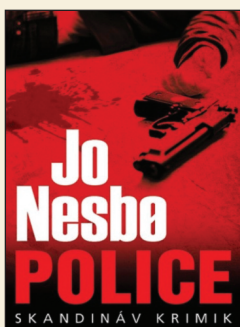
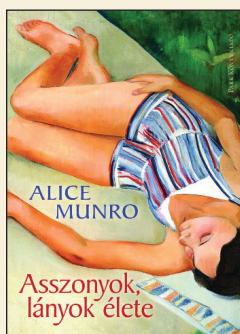
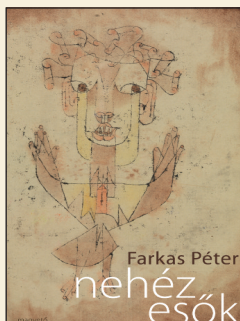
A kötetek megvásárolhatók:

Librotrade Kft.

1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel.: 254-0273 • Fax. 257-7472
E-mail: books@librotrade.hu
Honlap: www.librotrade.hu

Famulus Könyvesbolt

1137 Budapest, Újpest rakpart 6.
Tel.: 349-3656 • Fax. 288-0769
E-mail: famulus@chello.hu
Honlap: www.famuluskonyv.hu

- 4 A hónap tárcája**
Beszédes István: Bázisugrás
- 6 Tandori 75**
Pallag Zoltán köszöntője
- 7 Tandori Dezső: Mondd tovább**
Kabay Lóránt: avasi keserű; Villányi László: Győri idők
- 8 Koncz Tamás: A felmutatott semmi**
Farkas Péter: Nehéz esők
- 9 Pogrányi Péter: Sokkoló, de nem lehetetlen**
Czapáry Veronika: Megszámolt babák
- 10 Az a bizonyos csehovi puska**
Centaurival Jégvágó című regényéről Bán Magda beszélget
- 12 Onagy Zoltán: A vándorlás vége**
Ari Shavit: Hazám, az ígélet földje
- 13 Gyürky Katalin: Emlékezetképző örökség**
Julian Barnes: Felfelé folyik, hátrafelé lejt
- 14 Gondolatolvasó**
Szécsi Noémi Íróval Szepesi Dóra beszélget
- 16 Szabó Gábor: A forradalom meg a gyerekek**
Mo Yan: Szeszföld
- 18 Bedecs László: Nagy zsványok**
Hartay Csaba: Lerepül a hülye fejetek
- 19 Takács Géza: Cigányabb a románál**
Szuhay Péter: Sosemlesz Cigányország; Fleck Gábor – Szuhay Péter: Kérdések és válaszok a cigányságról
- 20 Tornai Szabolcs: Számvetés és LSD**
James Hollis: Az élet második fele; Stanislav Grof: LSD-pszichoterápia
- 22 Tankönyvellátási zavarok**
Ahogy a tankönyves vállalkozók látják
- 24 Újranyitott orosz kultúra**
Gyürky Katalin összefoglalója a Lev Tolsztoj és kora középkorai orosz műveltségi vetélkedőről
- 26 Mintha mise történt volna**
Koncz Tamás beszámolója Tarjányi Péter és Dosek Rita A pápa hagyatéka című kötetének sajtótájékoztatójáról
- 27 Csapody Kinga: Nem rózsaszín leányálom**
Ugron Zsolna: Erdélyi menyegző
- 28 Egy „unatkozó háziasszony” rangos elismerése**
Szepesi Dóra beszámolója a Park Kiadó sajtótájékoztatójáról
- 30 Frissebb, könnyedebb gyerekkönyvek**
Lukács Bernadettel, a Napraforgó Kiadó ügyvezető igazgatójával Szabó Tibor Benjámin beszélget
- 32 Szótárak exportra**
Kiss Gábor szótárrovata
- 34 Gyerekkönyvek karácsonyra**
Varga Betti könyvajánló
- 35 Krimik karácsonyra**
Babitzky Tibor könyvajánló
- 36 Impressziók a Frankfurti Könyvvásárról**
Nemes Krisztián beszámolója a világ legnagyobb könyves expójáról
- 38 Beleolvasó – Scolar Kiadó – Hallgrímur Helgason: A nő 1000 fokon**
- 40 Beleolvasó – Scolar Kiadó – Almudena Grandes: Megdermedt szív**
- 42 Beleolvasó – Móra Kiadó – Bikfi–bukfenc–bukferenc**
- 44 Beleolvasó – Móra Kiadó – A hétfejű tündér**
- 44 A Supka Géza Alapítvány felhívása**
- 46 Az sem okosabb a többi felnőttnél**
Az UKP beszélgetése Nógrádi Gergely íróval

Bázisugrás

Már több mint egy éve annak, hogy Felix Baumgartner közel negyven kilométer magasból kivetette magát, és zuhanni kezdett szabadesésben. Sikeres Guinness-rekordkísérletet hajtott végre. Ugyanezen időben zajlott belgrádi könyvvásári programsorozatunk is, amely a maga módján szintén magán viselte az irodalmi sztratoszféra-ugrás bizonyos jegyeit. Ez utóbbi kísérlet sikerességének megítélését illetően a vélemények megoszlanak. Annyi bizonyos, beszéltek róla. Hatásfoka mindenképp felülmúlta sok más, a kortárs irodalmi produkció esetleg nagyobb gonddal népszerűsítő eseményét. A belgrádi belvárosi esten kollégánk a felolvasók széksora és a közönség közé feküdt. Földre zuhant test, feje fölött a kivetítőn műfordított sorai a beállt csöndben (a test mint a szöveg illusztrációja), mögötte az új költőgenerációk kórusa, fiatal arcélek még békés, bizakodó életösztonnel. Fekvőköltő, mondhatnánk. Egy performance. Egy balkáni magyar performance. Megjegyzem, erre is utalt a programsorozat címkéje.

Beszéltünk mi is róla. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a felemlegetett eset problémafelvetésként mindenképp eredményesnek bizonyult. Felmerült például, lehet-e a költő radikális, hiteles-e, ha nem az? Illetve, hogy mi mindent kell tennie írónak, kiadónak, irodalomszervezőnek recepcióért és piaci fennmaradásért az adott klimatikus változások közepette. Miközben a kortárs magyar szépirodalmi produkció jó, címszószerűen nagyobbik, „üzleti kockázatot jelentő szeletének” (deficités műfajok, határon túli magyar könyvek, egyáltalán a kis, független kiadók termésének) jelenléte a plázabirodalmakban enyhén szólva problematikus, ezen kívüli piaci tér pedig nem igazán maradt – erről beszélt nem oly rég a Gondolat-jel műsorában a határon túli magyar könyvek forgalmazására szakosodott Xantusz Könyv tulajdonosa, Bihari Zoltán. A problémát korábban felvetette a Határon Túli Magyar Könyvkiadás Érdekvédelmi Fóruma is. Hivatalos válaszában az Emberi Erőforrás Minisztériuma a határon túli könyvforgalmazást megoldottnak tekinti – a Xantusz (bizonytalan) létében. Ezek csak kis adalékok, amelyek esetleg magyarázatot adhatnak, hogy összes egyéb magánéleti, egzisztenciális stb. gondja, terhe alatt miért törnek ki talapatából a megkerülhetetlen életművet létrehozó költő, a kisváros legendás, húsz év után pályát váltó könyvkereskedője, a neves kiadó, aki alatt a sztrádán kiszenved negyvenéves Skodája, vagy a legendás folyóirat-szerkesztő, akinek el kell magyaráznia a város új kulturális vezetésének, mivel is foglalkozik lapja. Tanulmánytémák egy nagyobb kiterjedésű (galaktikus) műromkompozíció torzóihoz. Mostanában ezek a experimentális térbe kerülő, kontextusukat elveszítő, lebegtetett korpuszok, a hozzájuk ily mód társítható jelentések foglalkoztatnak. A bázisugrás mikéntjéről nincs képem (már a szobalétrán is tériszonyom van). Úgy képzelem el, hogy kiugrik Felix B. a speciálisan erre a célra kiképzett kapszulából, aztán eldől, megfelelő magasságra helyezte-e a léceket. Előfordulhat, hogy túllő a célon, akkor a gravitáció elengedi. Felfele kezd hullni, ki a világűrbe, a kozmikus magányba, szétesett műholdak után, céltalanul pörgő úrszeméttel úszva, szabadon. Föld fölött lebegő (szinte már égi) test. Lehet-e radikális egy szöveg, amely az eget is elengedő vagy ege elbocsátotta Atlással együtt érez?

Beszédes István
(1961. Zenta) költő, műfordító, szerkesztő, a zEtna kiadó alapító-szerkesztője. 2011-ben József Attila-díjban részesült.

Legutóbbi kötete
Magritte-sziget
zEtna Könyvek, 2013

ÚKP

Az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

Következő számunk megjelenik:

2014. február 10.

lapzártá:

2014. január 24.

Felelős kiadó
Lafferton Kálmán

Felelős szerkesztő
Szabó Tibor Benjámin

Szerkesztőbizottság
Kányádi Sándor
Pécsi Györgyi
Tandori Dezső
Tózsér Árpád

Korrektor:
Kótai Katalin

Kiadja:
Lafferton és Társa Kft.

Szerkesztőség:
1043 Budapest, Bocskai utca u. 26.
Tel.: 210-9933, 210-9934
Fax: 210-9935
E-mail: ujkonyvpiac@ujkonyvpiac.hu
www.ujkonyvpiac.hu

Terjesztik:
könyvkereskedések,
könyvtárak, hírlapárusok,
illetve előfizethető a szerkesztőségben

Nyomás:
Pauker Nyomda
Felelős vezető:
Vértes Gábor igazgató

HU ISSN 1215-5551

A lapban megjelent írások nem feltétlenül egyeznek a szerkesztőség véleményével. Az írások tartalmáért a szerzők vállalják a felelősséget. A lapban megjelent hirdetések tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

Üdvözlét az Olvasónak!

Sose találkoztam a Mikulással. A Télapóval, persze, többször is, 1982 után minden évben (a kisváros határőr századának valamelyik továbbszolgáló katonája engedelmesen magára öltötte a piros egyenruhát, és látogatta az óvodákat, iskolákat, ha jött a december) – de a Mikulással nem.

Különbözik ez a határozott „nem” csak azért jut eszembe, mert úgy alakult, hogy néhány éve egy nyári utazáson meglátogattuk Santa Claus Village-et, a Mikulás lakóhelyét. A falu messzi északon fekszik, a Kemi joki burványló, fekete vizén túl, a lapp fővárostól, Rovaniemitől is északabbra. Hogy hogyan kerül Lappföldre Santa Claus nevű település, azt most nem elemezném, meg nem is fontos, az viszont tuti, hogy északi szélesség 66 fok, 22 perc – ezen a meridiánon fekszik a Mikulás otthona. Ami éppen az északi sarkkör. Santa Claus főterén a gyengébbek (meg a fotózkodni szerető) kedvéért fel is van festve az aszfaltra a vonal, át lehet lépni az arctic circle-t, egyik lábad délen, a másik északon. Van ott sok bazár, csingilingi játékok, hókucsmás hegyek képei a kirakatokban (Lappföld olyan sík lapály, mint a Dél-Tiszántúl Mezőhegyes és Battonya között – csak százezerszer nagyobb), a Mikulás Postahivatalából karácsonyi üdvözlőlapokat lehet küldeni a világ minden tájára (ha nyáron adod fel, akkor is decemberben fogják kézbesíteni), és tényleg bármi hozzáférhető, amiért pénzt lehet kérni a turistáktól. Sajnálkoztam is, szegény Mikulás, nincs szerencséje, hogy pont egy zajos vidámparkban lakik, amit nyáron ráadásul ellepnek a sarkkörtől szúnyogok – ezek a csípős kis dögök milliárdnyian rajzanak elő a környékbeli mocsarokból.

A falu legfőbb nevezetessége a Santa Claus's Office, vagyis a Mikuláshivatal. Itt gyűjtik össze az öreg segítői a kívánságokat, irányítják az ajándék-logisztikát, felügyelik a szarvasok élelmezését, fényesítik a virgácsokat, szóval ez a headquarter. Az egész hóbelevanc kellős közepében pedig ott ül maga Mikulás. Télen-nyáron ott ül. Oda lehet menni hozzá (jó nagy sor), beszélni vele pár szót az élet nagy (és kevésbé nagy) dolgairól.

És ott voltam, és kivártam a sort, és mire odaértem – Mikulás eltűnt. Konkrétan. Volt, nincs. Éppen próbáltam volna a tanácsalanságomat artikulálni, amikor az egyik hivatalsegéd megnyugtatta a várakozókat, hogy kis türelem, mindjárt visszajön. „Joulupukki went to the toilette.” Ezt mondta a csinovnyik. Hogy a Mikulás elment pisilni. A Mikulás. Pisilni.

És akkor már tudtam. Hogy ez az egész itt: egy rohadtnagy-át-ve-rés!

Aztán visszajött. Alig lepezett megvetéssel néztem rá. És csak a bajszom alatt, magyarul dörmögtem neki, hogy: „Te nem is vagy Mikulás. Te nem vagy más, semmi más, csak egy egyszerű... Joulupukki.”

Szabó Tibor

felelős szerkesztő

TANDORI 75

"Most, mikor ugyanúgy, mint mindig,
legfőbb ideje, hogy."

TD 75. TD 100. TD 25. OLY MINDEGY. MERT TD MINDENT TUD. NEM LEHET NEKI KÖNNYŰ. EGYIK
MONDATÁT A KAROMRA VARRATTAM. KÉT FÉL MONDATÁT PONTOSABBAN. ÉS TD ESETÉBEN KÉT FÉL MONDAT
MÁR EGY EGÉSZ VERS. CÍME IS VAN NEKI: A DAMASZKUSZI ÚT. NA JÓ, VALÓJÁBAN HÁROM FÉL MONDAT, MERT
VAN BENNE EGY FÉL, AMI NINCS BENNE. AMIT ÉN TESZEK HOZZÁ. IGEN, HÁROM FÉL MONDAT. NEM KELL
CSODÁLKOZNI. KÉPZELJÜK EL, Ahol egy fél mondattal le lehet írni egy egész világot, ott két fél
mondat mire elég. És akkor ehhez most mindenki tegye hozzá a maga harmadik felét.

PALLAG ZOLTÁN

Mondd tovább

Kabai Lóránt: avasi keserű

Mondom. Pedig oly hirtelen lett nekem most „rég”, s így annyi minden rég nincs. Mégis mondanom kell, bár ez a nem szerencsés műfaj, hogy „egymás”=az egyetlen lehetőség. S így: Kabai Lóránt szellemi lénye, költősége és szellemközegalkotósága, rajzos változatai mind e dolgoknak: elemi mondandóm marad akkor is, amikor az írógépnek már csak azért örülök meg, mert nem csap zajt a vastag filcen, ahová húzom, ferdén ülve, mert az írásért már nem alakítom át szobám kacatos rendjét, inkább kézzel akkor a sorokat; igen, elemi mondandóm a „verskötet”, az *avasi keserű*, ünnep nekem a rejtelmesen csuda gondolatébresztő –?! – borítójával... nem folytatom. Jelen vagyunk egymás műveiben, kik is összetartozunk, is-isten a művészet istene, többhúrú, többbrétegű, többszólamú. Kabai nekem rég evidens része a magyar költészetnek, s most nem egy lapáttal tett rá erre, hanem megengedte nekünk, lássuk, hogyan építkeznek, mozgat anyagot, mér lehetőséget, káromkodva józsefatilailian hogyan lapátol. Rengeteg és rég, két kedves r-es szavam, meg a bekarikázott r is, a tulajdoné... ugyan, tulajdon összességünké a lehetséges költészeti kincs, kosztolányi és j. a.-s, töredezetten, bádog megrugdosottságban, aforizmás mégis-frissben... végig lehetne idéznom a kötet sorait, elveit – művészeti elvek, persze, olykor az alkotó férlálmából, máskor hirtelenreflektoros túlvilágosából... honi tájaimon járok. Neveket sorolnak Kabaival kapcsolatban? Jó, de magam névtelenül botlok itt ebbe-abba, ezembe-azomba, azonban ez úgy Kabai és úgy vagyok én, hogy mintha többedmagunkkal együtt csinálnánk valamit. Birni a k., értsd kedves életet, a k., értsd kedves jó önmagunkat, és ennek olyan nyesést adni a szövegezésben lehetőleg mindig, hogy ne lehessen visszaadni az asztalra a labdát, a háló túljára a gömböt. Holott az író ambíciója, Kabai ne tudná, nem szakmesterségi – mégsem megy anélkül. Írónk most pontosan mindent tud, amit pontosan tudnia kell, ld. tanárom, N.N.Á., ahol az árnyakat metsző nap dolgozik oly pontossággal, hogy mindennek pontos árnya van. Nagy késődélidőn.

Kabai ideje nem a nagy késődél. Zugokba, zugainkba is bevilágít ő, és a többi, de nem azért, mert a szén a vas és az olaj lenne így kurrens – mondaná több mesterével: kurvens –, hanem agyunk, lelkünk, igenis „lelkünk”, jaj, lelkem, a lelkünk csipjei és képtelenségeik, áruházaik és tudós reménykeltéseik parányosabbra vették a talányosat, „talányosarkítottak” sok repedt mindent, és hadd álmodjunk ám unalmat és unjunk álmot, mint írónk mondja, és sorra megyek anyagibb tételein is, és mit adhatok én neki, hogy ne üreges kézzel távozzam; a megalakulások és a lerombolások pontjait, el-érintőkkel és elérintheatlanségeikkel – bár az meg mi? –, az ottmaradások tehetetlen tudataival, hogy hiszen rólunk szalad egy-egy pontról valami a végtelenekbe, s ezek a végtelenek, mondom, szórt bádogdoboztalajok többnyire, mi adjuk odavetett horpadataikat... elég. Mondd tovább, ezt adhatom ennek a végképp hazaérkezett írónak, meg hogy mi, társai, lehessünk *neki* tényleg otthonosak valamelyest, megérdemelné. Nézem két kezem: üresek, de bennük a mozdulat...

Üdv neked, hú Kaba, erős-jó mester, üdv. És...

Mondd tovább! Vesszük.

Villányi László: Győri idők

Hogy aztán az ne legyen már, hogy Villányi Lászlóról és annyit írok, jelenleg a *Győri idők* ürügyén. Megválasztottam az „ürügy” szót, mert nem is annyira a nagyon eltalált fotós könyvről lesz szó – Szabó Béla meghittent pontbiztos munkáival a mű –, hanem a krúdys, jékelys romantikákat egyszerre őrző s önálló utakra csatangolni hagyó, igen, önállóságába az írásaival végképp beköltözött poétáról, akiről én... ne már! Annyit írok. Mindig egy másik cikk részeként, már bocsánat, nem önismétléssel így, hanem mert – ha kiegészítésnek, ha kontrasztnak – Villányi oly sokszor nélkülözhetetlen. Múltsátság? Fura? Én ezen nem mosolyodom el bizony, és nem is csodálkozom.

Ahogy Kabai fülszövegén Keresztury Tibor értő kézzel százza elő a gyengédség némely vonalát-fonalát – Babits ríme a legalapvetőbb magyar versből, Esti kérdés, így erősít meg minket szívgondolatainkban Villányi háttápirója, Karátson Endre. Győr kimeríthetetlen ihletforrásáról szól ekképp, s hogy a személyes élményvilágot milyen elemien, erőltetés nélkül határozzák meg, hagyják ugyanakkor szabadnak a para események, nagy vágyak és szomorúságok, vissza vigasztalódások, reménykedések. Főleg eltűnődések, szemlélődések... és róluk a beszámolók. Mintha csakugyan egy belső várost járnánk Villányi megjelenítésében – várost, mely tulajdonképpen őt magát is megjeleníti, igen, mintha őt Győr jelenítené meg.

A váltakozó látószögek valóban álomszerűvé teszik azt a versprózát, megjelenítve minket magunkat:

Ilyenek vagyunk... ilyenek is, hát, érezzük. Jó lehet izlelgetni a fordulatokat, a ködből épp csak célszerűségükig kibomló, előbugyolált érzéseket, „történeket”. Ismétlem tanáromat: Kosztolányinál is a szelíd vadromantikához elképzelhetetlennek hitt újbóli visszaérkezés adja a tragikum melletti másik, nagyon szerethető szólamot. Villányi tragikusabb arcát egyéb műveiből már ismerni véltük, most hadd legyen jutalmunk is érte ez az álldogálás töprengés, ez a meg-megújulóan tovább bontakozó hangulat-és-eszmélés-sor; mondd tovább, barátunk, ezt mondjuk mi is...

Tovább.

(Kabai kötetét a szoba kiadó, Villányiét a Magyar Kultúra Kiadó jelentette meg. Írni magam írtam róluk egy 50 év papírtömegeitől összeszűkült-kitágasult szobában, egy vas írógépen, melyet öt éve kellene már megjavíttatnom, s amely egy vastag filcen foglal helyet, ne kattogjon a hajnalban még alvó verébkémnek. A becézés Berdáé és Kassáké. S bármennyire nehezen állok is kapcsolatba a masinával, óhatatlan, hogy ne mondjam tovább.

Frázissá vált a: „legalább másokét”. Magam, hiszi valaki, nem hiszi, már csak szavak nélküli formában bírok különben hú óhajjal írni bármit.

Nagyon kedvelhetem hát az itt „ismertetett” két mestert, meg az újságot, hasábjáival, hogy mégis. Kedvelni=kivételezni?)

A felmutatott semmi

Ha az irodalom trükk, akkor a *Nehéz esők* novellái alapján Farkas Péter buddhista bűvésznek számít: a nézőtér felé fordít egy cilindert, majd két tenyerébe zárja, és kiemeli belőle az ürességet. A dobpergés elmarad. Titokra is hiába várunk, hiszen a lapszálen sorakozó jegyzetek oldalanként tárják fel az adott történet eredőit, szövegközi, sőt szövegen túli mozgató rugóit. Egy Bob Dylan-szám, egy festmény vagy egy lövöldözős játék virtuális terének mása – mind hozott szál, ami utalás formájában vagy kibontva, újra és újra megjelenik az öt plusz egy elbeszélésben. „Mert az összes lény önmagából eredően semmi. Bármit is közölnek, azt mástól kapták” – idézi Eckhart mestert a kötet elején Farkas, mintegy felmutatva a *Nehéz esők* lényegét és egyben legfőbb buktatóját is. Nincs tanulság, ok és cél, csak a történet, ami szintén rekonstrukció – másolat, ha úgy tetszik.

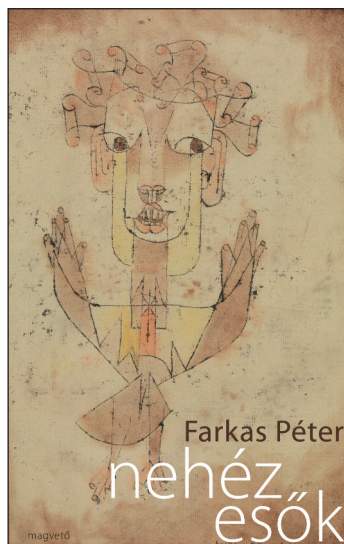
A római számokkal I-től V-ig jelölt elbeszélések sora egy metrókocsiban történő tragédia előzményeinek bemutatásával kezdődik. Hogy balesetről, merényletről van-e szó, nem derül ki egyértelműen, s mintha nem is lenne fontos a végkifejlet szempontjából. Farkas ehelyett oldalakon keresztül a vagonban utazók elhelyezkedésével, személyleírásával és metakommunikatív jelzéseivel (vagy azok hiányával) foglalkozik idegesítő részletességgel, mintha ezek a jelzések hordoznák, egymásra hatásukkal pedig okoznák a végzetet. Az esemény töredékinformációk ezzeire bomlik, a szereplők tárgyiasulnak, mintha egy térbeli képlet nevezői lennének; azonosulni senkivel nem lehet, ami érezhetően cél is. Egy-egy kép vagy jelző már itt a későbbi szövegekre utal, hiszen Farkas utaztatja könyvében a motívumokat; így nem kizárt, hogy a végzetet a IV. számú novellában feltűnő Z hozza el, aki egy metrószerelvényben – vagy a Doom nevű lövöldözős játék egyik szintjén, nézőpont kérdése – kezd tömegmészárlásba. A II. elbeszélés egy német falu lakóinak kollektív öngyilkosságát idézi meg a 2. világháború végén – a helyiek a Vörös Hadseregtől való félelmükben felakasztották magukat –, ugyanakkor szoros párhuzamot von a hithű kommunista Izsák Éva parancsra elkövetett öngyilkosságával és az ábrahám emberáldozat példázatával is. A történeteket olykor végigkíséri az interpretáció, máskor csak az utolsó oldalakon kapnak külső értelmezést, rövid lábjegyzet formájában. Farkas nem bízik olvasói fantáziájában, vagy a szöveg önteremtő erejében: minden lépés kiszámított, a szereplők csak sziluettek, egy külső akarat foglyai – a személyesség hiányában egyikkel sem érezhetünk együtt.

Bár egy-egy alakot jobban kiemel, az író számára érezhetően nem fontosak a karakterek. Nem velük, hanem általuk üzen: az első írás részletes személyleírásait leszámítva jellemző, hogy csupán férfinak, nőnek vagy gyereknek nevezi őket, ami egy többszereplős elbeszélésben zavaró is lehet.

Az arcnál élesebb a háttér kontúrja, a hősök helyett a perspektívájukból rögzített benyomások beszélnek – a kötet viszont nehezen emészthető a leírások rendkívüli töménysége, anyagszerűsége miatt. „Mozgását nemcsak a képmezőben való előrecsúszás, hanem lépteinek csikorgása is jelezte. [...] Tájékozódását a falak és az utak vezetésén kívül a felületek struktúrája és textúrája segítette, mozgás közben pedig a fényviszonyok változása. Látóidegei beolvasták a felszíneket, és a szó szoros értelmében letapogattott pontokból próbálták összeszöni a reprezentált anyag érintésének lehetséges illúzióját” – mutatja be Farkas, ahogy Z. nevű hőse egy (valós vagy képzel) alagútban sétál.

Ennél egyszerűbb lenne, ha egy Youtube-linket kapnánk a Doom említett pályájáról, már csak azért is, mert a szerző egyébként rendszeresen használ ilyen szövegen túli kitérőket: magyarázatként miniatűr képet, dalszöveg-részletet illeszt a margóra, sőt, QR-kódokat is, mintha evidens lenne, hogy minden olvasójának van okostelefonja. A szövegközi játékok ugyan tágabb értelmezési keretbe helyezik az egyes novellákat, de nem adnak hozzá valódi értéket: hiába találó a párhuzam Odüsszeusz vándorlása és a Végző összeomlás örült mérnökének hazaútja között, ha a novella végül megmarad a parafrázis szintjén, a belézsúfolt többlettartalom (utalás az Ulyssesre, Anselm Kiefer festményeire, sőt, Hitler dolgozószobájára) pedig szinte szétfeszíti az elbeszélést.

Így lehet, hogy a kalapnyi üresség egyszerre bizonyul túl soknak és túl kevésnek. Egy szöveg ugyanis nem attól jó, hogy bonyolult jelentéshálózat feszül mögötte, részletgazdag vagy tudatosan építkező – ez „csak” a szakma, hiába kellene évek a legjobb trükkök megtanulásához. A szöveg akkor működik, ha van benne élet, legyen az szeretet vagy hideg harag. Ha úgy (nem) szól akár semmiről, hogy az nyugtalanít, és úgy tanít, hogy tudom, a lényeg nem itt van – mint Borges álságos meséiben. A *Nehéz esők* példázatai viszont egymásra mutatnak, a sok kommentár pedig meg sem engedi a külső értelmezést; ez a novella erről és arról szól, figyelmeztet velük Farkas, és passz. Legtisztább és nyugodtabb tempójú szövege talán éppen ezért az utolsó, & című elbeszélés, ahol egy hullahalász gyűjt arctalan halottakat ladikjával a közeli folyóból. Nincsenek felesleges lábjegyzetek, célzások, a szerző itt megengedi, hogy ahol kell, története jótékony ködbe burkolózzon – ami elkelt volna a könyv más írásaiban is.

Farkas Péter: *Nehéz esők*
Magvető Kiadó, 2013, oldal, Ft

Sokkoló, de nem letehetetlen

Czapáry Veronika
Megerszámolt babák
 Scolar Kiadó, 2013, 256 oldal, 2750 Ft

A huszonhárom fejezetre tagolt kötet alapvetően repetitív, néhány motívum variálására, ismétlésére épül a szerkezete. A szöveg nemcsak a motivikus ismétlődések és a viszonylag szűk regényvilág (kevés szereplő, behatárolt terek, néhány vonással felvázolt jellemek) miatt válik monotonná. A szerző által létrehozott elbeszélői nyelv is erre mutat: jellemzően többszörösen összetett mondatokkal, többszörös alárendeléssel dolgozik, és ez a rövid mellékmondatokat halmozó szövegforma tagadhatatlanul egységessé teszi a művet, az elbeszélő kislány nagymonológját erős nyelvi kötelékként tartja össze, de éppen az automatizmus hangsúlyossá tételével el is idegeníti az olvasót.

Az egyneműség érzetét erősíti, hogy a különböző szereplők szólama egyáltalán nem különül el az elbeszélőtől, akinek egyébként nem teljesen stabil a pozíciója, mert bár többnyire a gyermeki tudat határozza meg, többször megjelennek benne ehhez nem illeszkedő elemek is. A nyelv infantilis, bugyuta jellege néhol a gyermek számára nem adott nézőpont felbukkanásáról árulkodik, máshol a szóhasználat teszi kérdéssé, hogy a gyereket vagy a gyerekkorára visszaemlékező felnőttet halljuk.

Már néhány oldal után az az érzésünk támadhat, hogy kiismertük ezt a világot, rátaláltunk a ritmusra és a központi témára is (ami tehát a gyermek ördögien cinikus szexuális és lelki bántalmazása volna); ettől a ponttól kezdve pedig már az olvasó vérmérsékletére van bízva, hogy borzongva belefeledkezik-e az olvasás kétségkívül megrázó aktusába, vagy pedig idejekorán bevégzi a könyvet. Éppen ezért úgy érzem, hogy a *Megerszámolt babák* című könyv terjedelme szinte esetleges: lehetne jóval bővebb, de sokkal rövidebb is a korpusz, magából a szöveg belső működéséből nem következik egyik sem. Noha a címnek megfelelően az elbeszélő kislány majdnem kizárólagos menedékét nyújtó babák számbavétele, majd azok számolgotatása egyfajta keretként is funkcionál (a teljes

létszámtól haladunk elvesztésükig), az olykor szétágazó történetdarabok laza kapcsolata arra enged következtetni, hogy a „cselekménynek” nincs határozott iránya, ha pedig van, inkább – a prózanyelv sajátosságait is tükrözve – körkörös.

Az elbeszélő, Niki a leghatározottabban szemben áll az őt körülvevő világgal, saját szüleivel, családjával, testvéreivel, az iskolával, de még az őt ideiglenesen befogadó nagyszüleivel is. Az egyik következetesen végigvonuló műfogás a minden alapvető humanista értékrend szerint elfogadhatatlan beszédmód ad absurdum vitele a gyerekekkel szemben. A könyvben hemzsegnek az ilyen mondatok: „Az apám szerint [...] jobb lett volna, ha ki sem jövök az anyukám hasából, mert tönkreteszem a családi életüket.” (31.) És ez még a szelídebb szövegrészek egyike. Nikit minden oldalról gyűlölet veszi körül, a barátoktól pedig előbb-utóbb eltiltják. Apja folyamatosan molesztálja, amiről anyja tud, de a kislányt hibáztatva még jobban bünteti. Többször hangsúlyosan jelenik meg a nővér alakja, akit valószínűleg az apa őlt meg egy túl heves fenytetés során.

A szülők kegyetlen szadizmusa a kislány egyetlen menedékére, babáira is kiterjed: először eldugják, majd megcsonkítják őket, ezzel teljesen elszigetelve őt mindentől, végleg kiszolgáltatva annak a többször felbukkanó zuhanásélménynek, amely az öngyilkossággal függ össze: „Éjszaka úgy érzem, a sötétség betemet, és csak zuhanok lefelé, egyre jobban zuhanok lefelé, és fizikailag érzem, hogy semmi nem fog megtartani, ha a világűrben zuhanok az örökkévalóságig.” (80.)

Nehéz jó szívvel ajánlani ezt a könyvet, mert nem jó érzés olvasni. A szerző a témában rejlő ötleteket sem aknázza ki poétikailag olyan mélységben, mint amennyire elvárható lenne. Izgalmas kísérlet, félsiker. De nagyszerű alkalmat adhat arra, hogy felhívja a figyelmet a családon belüli erőszak problémájára, és ez nem csekélység.

Az a bizonyos csehovi puska

Most jelent meg a Magvető Kiadó gondozásában harmadik könyve *Jégvágó* címmel. Ezúttal, ahogy korábban ígérte: regény. 2006 után, első jelentkezése óta furdalja a kíváncsiság olvasóit, ki is lehet az álnév mögött. Kevesen ismerik, de azért az elmúlt években adott interjúkból valamicskét tudhatunk önről. A Dunántúlon él, van egy-két (?) tanyája, volt lova is, van egy hatalmas könyvtára. A *Kék angyal* című novelláskötetét elismeréssel fogadta a kritika, az első elbeszélést, a *Kút a Nap alatt* címűt megfilmesítették, és ennek bemutatóján mondta, hogy a következő könyve regény lesz. Ez 2010 őszén történt. Azóta mostanáig keveset tudunk önről. Utazott? Egyáltalán szeret utazni?

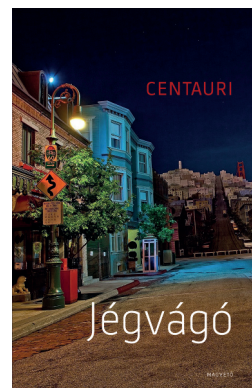
Elvállaltam egy nem mindennapi munkát, és a magánéletem is úgy alakult, hogy rengeteget, állandóan ingáztam, száz és száz kilométert kocsiztam, ami alapvetően nem gond, szeretek vezetni, főként éjjel, de az utóbbi években egy kicsit sok lett az állandó jövés-menés. Ebben a pillanatban is 450 kilométer választ el a szobámtól. Újabban viszont változott a helyzet, és én is törekszem arra, hogy többet lehessenek az íróasztalomnál.

Miért Amerikát, az Egyesült Államokat választotta helyszínül?

Egy krimibe illő fordulattal azt mondhatnám, „a szálak odavezettek”. Egymással párhuzamosan több is ugyanoda, az Államokba, azon belül a San Franciscó-i öbölbe. Régóta foglalkoztat Jack London ifjúkora és a lobotómia története is. Mindkét vonal erősen kapcsolódik San Franciscóhoz. Arról nem is szólva, hogy annak idején onnan indult ki az aranyláz, és a földrajzi helyzete is egészen speciális. A Golden Gate-ről ma már az emblemikus híd jut az eszünkbe, holott eredetileg azt a tengerszorost jelölte, ahonnan szerencsevadászok, kalandorok tízezrei hajóztak ki az újkori történelem során. Nemcsak földrajzilag, hanem szimbolikusan is kapu a világra, amelyen át bárki elindulhat. San Francisco és Oakland nem véletlenül vált Amerika egyik legforróbb pontjává, és nem csak az aranyláz vagy a hippikorszak idején. Most is képvisel egyfajta progresszivitást, elég csak az utóbbi évek oaklandi lázongásaira gondolnunk. Első körben egyébként a 19. századvégi San Franciscót kellett megismernem, hogy egy hosszas nyomozás után végül Dan Coolbirth sorsánál és napjainknál kösse ki.

És miért egy 20 év körüli fiú gondolatait, emlékeit halljuk?

Míg a közélet gumicsontokon rágódik, addig az egyén szintjén még mindig az a legkényesebb kérdés, hogy az idősebb generáció miként frusztrálja a fiatalokat. Szinte általános, hogy a felmenők rossz mintáit az őket követő generációk motorikusan megisméltik, holott akár meg is szabadulhatnánk tőlük. A fiatalok időnként fellázadnak, hol jól, hol rosszul, újabban úgy tűnik, hogy jelentős részük inkább önkéntes száműzetésbe, passzivitásba vonul. Dan esetében a család egy réges-régi história, az apai dédapa embertelen agyműtété körül forog állandóan, ahhoz hasonlóan, ahogy a közélet – amit az

idősebb generáció tematizál – folyton-folyvást az emberi história borzalmához tér vissza. Tegyük ezt a legjobb szándékkal, ez mára tökéletesen kontraproduktív lett, s nem segíti, hanem megnyomorítja a fiatalokat. Rettenő tévedés beterenli őket is ebbe a meddő diskurzusba ahelyett, hogy a világ napsütötte oldalához, saját érzéseikhez való kapcsolódásban segítenék őket. Képzeljünk el egy fiatalembert, akinek folyton azt dörgölik az orra alá, hogy a nagypapa bankot rabolt. Lehet ezt tisztázni, de ha ebből egyfajta családon belüli propaganda lesz, ne csodálkozzunk, ha egy szép napon a srác besétál a legközelebbi bankba, fegyvert szegez az örökre, és a kasszát követeli. Dan azonban mégsem ezt az utat választja.

Néha úgy éreztem olvasás közben, hogy Dan, akinek a szemével a történetet látjuk, sokkal bölcsőbb, mint egy mai huszonéves. Mint ha az ön élettapasztalatokon és olvasmányélményeken átszűrt gondolatait, reflexióit hallanám Bibliáról, Jack Londonról, Gogolról, háborúról, házasságról és így tovább. Tehát egy kultúrtörténeti esszét, szlengben.

Dan Coolbirth bőrében ott vagyok én is, ugyanakkor a mai huszonéveseket nagyon könnyű alábecsülni. Nem akarok azzal az egyébként helytálló frázissal jönni, hogy minden generációt alábecsültek, de a helyzet most minden korábbinál drasztikusabb. A mai huszonéveseket olyannyira lenullázta a felettük járó generáció, hogy már lázadni sincs kedvük. Kommunikálni se. Annyit propagáltuk a szörnyű előzményeket, annyit riogattunk a jövővel, hogy elment a kedvük mindentől. Nem akarnak megnyilvánulni, főként nem előttünk. A *Jégvágó* már rég a kiadónál volt, amikor kijött az a felmérés, amely szerint a huszonévesek minden korábbinál apatikusabbak. Egyetlen korábbi generáció számára sem volt ilyen természetes a tökéletes magány, a passzivitás, a beletörődés érzése. Szerintem a „csöndes generáció” hallgatása azt üzeni: ha valóban olyan pocsek minden, mint ahogyan állítjátok, talán jobb lenne, ha ti is hallgatnátok.

A lobotómia eljárása (az agy megfúrása) nemcsak mint embertelen gyakorlat, hanem szimbólum is regényében. Az elmebeteg nő naplójából készült Szász János filmjében láttam ilyesmit. A tömeges zombisodásra gondol?

Igen. Azok a „mércek”, amiket a felnőtt társadalom a maga frusztrált-ságából, féleleimből párolt, úgy hatnak, akár a lobotómia, ugyanakkor az évtizedeken át érvényesnek hitt mantrákat egyre kevesebben hiszik igaznak. Vagyis ma már nem várunk tőlük javulást. Úgy vesszünk be mindent, hogy már a beszéd pillanatában tudjuk: csak rosszabb lesz tőle. Remélhetőleg a következő lépésben tömegesen fogjuk elutasítani ezeket a szellemi szereket, és jobban megválogatjuk majd, hogy ki és mi módosítja a tudatunkat.

Még két fontos és hangsúlyos fogalom van a műben: az emlék és a történet. Erről, mármint a történet szerepéről egész esszét olvashatunk. Azaz jól elmondja a véleményét mindarról, ami szóba kerül.

A sokáig szinte általános történetellenesség épp olyan tévedés volt, mint annak idején Nobel-díjat adni a lobotómia „feltalálójának”. Az ember, ha megpróbálja elképzelni az életét, történetben képzelet el. Az irodalomnak volt egy óriási sansza arra, hogy ebben partner legyen, de egy ponton az írók jelentős része kifordult ebből a partnerségből. Ráadásul pár éve azt is tudjuk, hogy a történetéhség genetikailag kódolt. Ha nem kapunk történeteket, a sajátunkat sem tudjuk felépíteni. Akár tetszik, akár nem, ez van. Robinson története nem véletlenül népszerű. Alig akad ember – ha akad egyáltalán –, aki élete során ne érezne magát legalább egyszer lakatlan szigeten, olyan helyzetben, ahol senkire sem számíthat. Az a kérdés, hogy akkor miről dolgozhat: Robinson esetéből, vagy abból, hogy egy csodaszép mondatot talált egy posztmodern mű 77-ik oldalán? Az utóbbiból aligha. Ez persze sokaknak túl darwinista, túl haszonelvű felfogás,

mégis, aki a történet ellen apellál, valójában fényevést propagál. Az evésről is gondolhatjuk, hogy roppant gusztustalan a felső testnyílásba idegen anyagokat tömködni, ettől függetlenül enni még annak is muszáj, aki az egész eljárást alpárinak érzi. A nyelv nem a gyönyörködtetésünkre jött létre. Csodálatos eszköz, de mégis csak eszköz. De ma már ezt talán nem is kell nagyon hangsúlyozni. Lassan már a posztmodern „hívei” is azzal kezdik esszéiket, hogy korai a posztmodern temetni. Ez egy kicsit olyan, mint amikor egy kórházban fekvő aggastyán vállát veregetjük: együtt horgászunk még húsz év múlva is! Ha az illető nem tudta még, abban a pillanatban megérti: jó, ha napjai maradtak. Persze a posztmodern még mindig kap virágot, de már nem az öltözőjébe, hanem a ravatalára.

Írt sci-fit, remek novellákat, most egy sorsokban és történetekben gazdag szellemi kalandregényt. Mintha olvastam volna, hogy ismét regénybe fogott. Elárul róla valamit?

Valójában nem lineárisan haladok. A *Jégvágónak* két testvérregénye is van. Az egyik édestestvér, a másik féltestvér. Mindkettőben szintén fiatal emberek próbálkoznak utat találni. Az egyik, a *Jack* szorosan kapcsolódik a *Jégvágóhoz*, szinte a folytatása, a másik viszont, a *Hór-völgyi kőd* Európába és egy egészen más helyzet hasonló problémáihoz vezet. A három regényen szinte párhuzamosan dolgoztam, s hamarosan kiteszem a pontot a másik kettő végére is. Hogy melyik jön ki következőnek, sok mindentől függ, még én sem tudom. Érzésem szerint ez nemcsak rajtam és a Magvetőn múlik majd, hanem az olvasókon is.

A vándorlás vége

1947 végén az ENSZ Közgyűlés jóváhagyja a megosztási tervet, és felszólít egy zsidó állam és egy arab állam létrehozására. Az Arab Liga és a palesztinai arabok elutasítják a 181-es számú határozatot, erőszakos cselekmények törnek ki az egész országban.

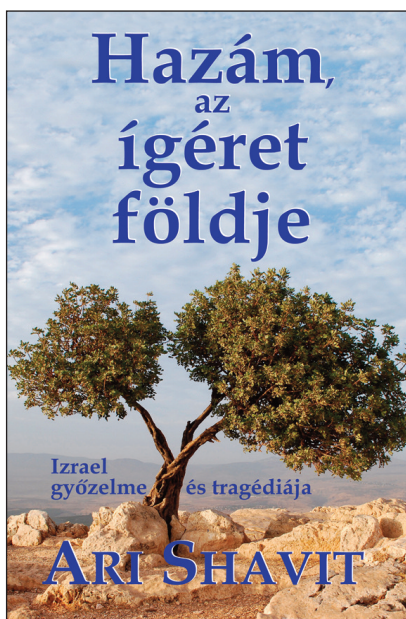
1947 decemberétől 1948 májusáig polgárháború dúl a zsidó és a palesztin közösségek között. Az angolok távoztása után 1948. május 14-én létrejön Izrael állam.

Alapdátum. Minden más pusztá következmény.

„Magyarország napjainkban is a zsidó diaszpóra egyik legnépesebb centruma, ahol a zsidókérdést állandóan napirenden tartják, és a többnyire tudatlan antiszemita fecsegés is hétköznapi jelenség, nem beszélve az Izrael elleni politikai kirohanásokról. Már csak ezért is jó lenne mielőbb megjelentetni a magyar változatot. Igyekszünk.” nyilatkozza Bokor Pál, az Atlantic Press Kiadó igazgatója egy kisinterjúban, a már megjelente előtt elhíresült óriásriport-könyvről. Így történik. A kötet egy napon jelenik meg New Yorkban és Budapesten. De azt nem közli az igazgató, hogy különleges kötet kerül a magyar olvasó elé. Mentesen minden lözungtól, udvarias mellébeszéléstől, a témára általában jellemző szervilizmustól, fájdalmas sztereotípiáktól. A szerző gondos következetességgel elhagyja a zsidó tematikájú könyvek legfontosabb jogcímét, az évezredes zsidó szennvedés egyetemes erkölcsi jelentőségét, az ebből levezethető tiszteltkörüket, ami nemcsak meglepő, de hiányzik is alapvető indokként, támpontként. Hiányzó alkotóelem, minthogy a racionális világban nehéz értelmezni bármilyen bibliai érvelést, mely szerint egyik népet megfosztja az ENSZ-határozat az életterétől, hogy egy másik kapja. Ezt a kettősséget, valamennyi történelmi áttekintés ellenére, a szerző sem lépi át. Időről időre felteszi a kérdést, hogyan lesz vége Izraelnek.

A kötet 1897. április 20-ával indít. A szerző, Ari Shavit dédapja, Herbert Bentwich hét nap alatt „egy igen jól eleresztett gyarmatosító különítményt” utaztat végig az ősök földjén. Jeruzsálemből a Galileai-tenger partján át a Jordan folyó forrásvidéke felé. A dédapa – és nem mellesleg a magyar Hertzl Tivadar, Párizsból Hertzl tudósít a Dreyfus-ügyről, ennek hatása alatt születik meg Der Judenstaat (A Zsidó Állam) című értekezése, ebben azt javasolja, hogy a világ minden táján élő zsidók térjenek vissza Palesztinába, ahonnan elűzték őket – álmává válik, hogy a zsidók a háromezer éves kóborlás, vándorlás, helykeresés után végre találják meg újra régi hazájukat. Még nem tudja, csak érzi az európai, főként ukrán és orosz pogromokról értesülve, hogy a II. világháború legszörnyűbb felvonása, a holokauszt a nagyhatalmak számára is nyilvánvalóvá válik, hogy a kezelhetetlen zsidó-probléma lehető megoldása, ha Palesztinában államot alakíthatnak. „Hollandia 140 ezer zsidójából 102 ezer, Romá-

nia 817 ezer zsidójából 380 ezer, a 825 ezer magyar zsidóból meghalt 565 ezer. A Szovjetunióban élő 3 millió 20 ezer zsidóból meghalt 995 ezer. A 3 millió 325 ezer lengyel zsidóból meghalt 3 millió.” Az

önálló állam iránti igényre nem lehetett más válasz.

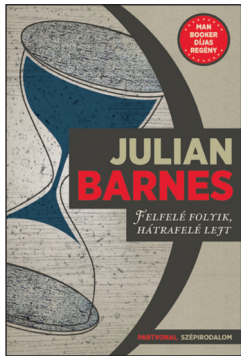
A tizenhét fejezetre osztott nagyriport első dolgozataiban levéltári dokumentumokból követhetjük a pionírok heroikus honfoglalását, a föld beüzemelését. A Kardos G. György által irodalomként életre keltett korszak tapasztalati anyaga a Palesztinából Izraellel változó zsidó állam a zsidó katoná és kibucnyik szemével. Az olvasó otthon találja magát az Avraham Bogatir könyv felidézésével. Lényegében azt látjuk, hogy a zsidó próféták által ígért messianisztikus jóslat szerint a zsidó nép kétezer éves exodusza befejeződik.

Ari Shavit tételesen dokumentálja, dolgozza fel Izrael különböző időszakait. A forradalmi-cionista ifjúságot, Maszadát, Lyddát, a lakótelepeket, a szefárd és az askenázi ellentéteket, az atomfegyver birtoklását, a '67-es és a '93-as háborút, a Szaddam elleni Sivatagi Vihar melléktermékeként Izraelre szórt SCUD rakétákon át a 2013-as jelenig.

Csupa meghökkentő 21. századi mondat, viselkedésmód, amikor a jelenbe érkezünk, a *Szex, drog, és az Izrael-állapot* című fejezet új értékrendre vágyó fiatalágáig: „Elég volt, itt az ideje az örömnak. Van az izraelieknek egy új nemzedéke, és ez a nemzedék követeli magának a boldogságot.” „Itt az énekesek, a színészek a hősök, azok az emberek, akik képesek elérni, hogy mások jól érezzék magukat. És ekörül forog majd a következő izraeli évszázad is.” Az olvasó azt hinné, hogy Szodomában és Gomorában jár, ha nem tudná, a kortárs Tel Avivban.

„Ez a társadalom kreatív, szenvedélyes és nagyszerű. Mi árvák vagyunk. Nincs királyunk, nincs apánk. Nincs koherens identitásunk és nincs folyamatos múltunk. Bizonyos értelemben civil kultúránk sincs. A mi vonzerőnk a vadak félbarbár vonzereje. A fiatalok, a kötetlenek, a még faragatlanok vonzereje. Mi nem respektáljuk sem a múltat, se a jövőt, se a tekintélyt. Hajthatatlanok vagyunk. Lelkünk mélyén anarchisták vagyunk. És mégis, lévén, hogy egyszál magunk vagyunk ezen a világon, összetartunk. Mivel árvák vagyunk, ezért bajtársak is vagyunk, sorstársak is.” Lehet, ez a szerzői vallo-más a kulcs? (*Ari Shavit: Hazám, az ígélet földje. Atlantic Press Kiadó, 2013, 560 oldal, 5000 Ft*)

Emlékezetképző örökség

Julian Barnes
Felfelé folyik,
hátrafelé lejt
 Fordította:
 Karáth Tamás
 Partvonal Könyvkiadó
 2013, 173 oldal, 2790 Ft

„Ki mondta, hogy az élet vége már nem tartogat meglepetéseket?” – teszi fel a kérdést az angol író és újságíró, Julian Barnes Man Booker-díjas regényének egyes szám első személyben nyilatkozó hőse, Tony Webster, amikor eseménytelennek tetsző nyugdíjas hétköznapjaiba egyszer csak furcsa örökség „toppan”. 500 font „vérdíj” formájában, valamint az annak idején, egyetemista korukban öngyilkosságot elkövető barát, Adrian Finn egyelőre csak beígért naplója képében. Ráadásul úgy, hogy mindezt az a Mrs. Ford hagyja rá, akinek lányával, Veronicával annak idején előbb maga Tony, majd útána közvetlenül a rég elhunyt barát, Adrian is járt.

Az örökség kapcsán az első – hamar elhessegett, mert egyelőre érdektelennek látszó kérdésfeltevés után, hogy vajon hogyan került Adrian naplója Veronica anyjához? – nem várt folyamatok indulnak el a hősből. Elsőként az emlékezés elkerülhetetlenségének érzése. Hisz annyi idő után ismét, óhatatlanul fel kell idéznie magában filozofálásra hajlamos, különc, osztályelső barátjának alakját, aki az életet már tizenévesen Erősz és Thanatosz harcaként értelmezte. S akivel kapcsolatban senki sem értette, hogy épp akkor, amikor egyébként Erősz határozta meg a mindennapjait, vagyis a Veronica iránt érzett szerelme, ő életét eldobva mégis Thanatoszt, a halált választotta.

Ez a tragikus esemény azonban olyan régen történt, hogy azt már elvileg a történelem kategóriájába lehetne sorolni. Abba a kategóriába, amelyről fiatal korukban oly sokat vitakoztak a barátok, és amelyről ismét csak Adrian rendelkezett meggyőző definícióval: „A történelem az a bizonyosság, ami az emlékezet elhalványulásának és a dokumentáció pontatlanságának találkozásából jön létre.”

Tonynak épp ez a meghatározás jut az eszébe, amikor az öngyilkosságról és annak elkövetőjéről, s persze Veronicáról újra gondolkodni kényszerül. De épp ezt a definíciót kell elvetnie, amikor azt tapasztalja, hogy az emlékezet, amelyről azt hitte, hogy az nem más, mint „események, plusz idő”, nem úgy működik, mint eddig: nem egyre halványabb történések láncolataként, hanem csomópontszerűen, például egy rég elfeledettnek hitt, Veronica családjánál töltött hétvége felolulását. A múltbéli események tehát – tapasztalja megdöbbenve – bizonyos esetekben önjáróvá válnak, s bármikor előtörhetnek. De a fenti történelem-definíci-

óból, ha végre megkapja öröksége második részét, Adrian naplóját, a dokumentáció pontatlansága se lesz igaz: hiszen abban a barátja nyilván pontosan beszámolt arról, mit miért tett. Adrian öngyilkossága így inentől kezdve a történelemben vesző tény helyett újra a jelen fájó pontját képezi, s az, hogy épp a közös „anyósuktól” kapott örökség formájában bukkan fel újra, a hőst nyomozásra készíti. Most már tényleg ki akarja deríteni, mi történt Adriannal, Veronicával, s így közvetve vele is negyven évvel ezelőtt.

A mű inentől detektívregényként is olvasható: a hős kinyomozza Veronica e-mail-címét, kapcsolatba kerül vele, s követelni kezdi tőle örökségét, Adrian naplóját. Veronica azonban – a napló egy, Tonynek átnyújtott, s a hős számára egyelőre érthetetlen összefüggéseket tartalmazó oldalán kívül – a dokumentumot „nincs jogunk mások naplóit elolvasni” felkiáltással elégette. Megőrizte viszont azt a levelet, amit Tony annak idején – kicsinyes féltékenységtől vezéreltetve – akkor írt, amikor Veronica és Adrian összejöttek. S a nyomozás a napló mint bizonyíték megszűnt, de a levél léte s újraolvasása után, vagyis azt követően, hogy Tony negyven év elteltével újra szembesül saját soraival, sokkal inkább Tonyról, mintsem Adrianról és Veronicáról fog szólni. A detektívesdi furcsa önanalízisbe csap át, pontosabban: a detektívregény fordított fejlődésregényre vált. Amelyben a hős az egykori levelében felfedezett érzelmei alapján visszafelé kezdi elemezni magát: „Amikor ezek a furcsa dolgok történtek velem – amikor ezek az új emlékek kibukkantak belőlem –, olyan volt, mintha az idő visszajára fordult volna. Mintha abban a pillanatban a folyó felfelé folyt volna.”

Tony visszafelé, az emlékei által, s a levelében tükröződő érzelmei által néz szembe fiatalkori, elfeledettnek és túlhaladottnak hitt, s „fejlett”, felnőtt személyisége szempontjából elfogadhatatlan önmagával – a benne munkáló bosszúvágygal, a féltékenységgel és az irigységével – s mindezekért csak most, hogy Veronicával újra találkozik, kezd lelki furdalást érezni. Sőt, büntudatot, amikor rádöbben, hogy valamikori bosszúvágya, mint egy rossz átok, félig-meddig beteljesedett. Mégpedig egykori levelének „a helyedben kicsit puhatalóznék Anyucinál” rosszindulatú mondatán keresztül, egy fogyatékos utód képében, akinek léte végül arra a bizonyos „vérdíj” szóra is megadja a magyarázatot.

Fotó: Hernádi Levente, Könyvjelző magazin

A tőle megszokott ironikus, szkeptikus szókimondás helyett egészen más stílusban írta meg legutóbbi regényeit Szécsi Noémi. A *Nyughatatlanok* ízig-vérig tizenkilencedik századi nagyregény, amelynek folytatása, a *Gondolatos* nemrég került a boltokba.

Több mint két éve beszélgettünk utoljára, azóta rengeteg minden történt. Tavaly megjelent gyerekregényed, a *Mandragóra utca 7.*, az idei év revelációja pedig, hogy kiadták a *Finnugor vámpírt* angolul, és felolvasóközvetítőn jártál Angliában, New Yorkban is. Milyen volt a fogadtatás? Mesélj!

Sok helyen jártam, és nagyon nyitott emberekkel találkoztam. Annak ellenére is, hogy az angol nyelvű könyvpiacokon 3-4 százalék a fordítások aránya, mert egy ilyen óriási olvasóközönségben belül egy viszonylag kis közönség is népes lehet. Azt vettem észre, hogy míg a regény a magyar irodalomban meglehetősen testidegen volt, és 2002-ben furcsállva fogadták a kritikusok, az angol recenziók szerzői természetesnek vették a műfaját, hangütését és témáit.

Izgalmasnak tartom, hogy éppen az első regényed visz el ennyi utazásra. Hogy látod most, milyen viszonyban vagy az egyetemista kori önmagaddal?

Ellentmondásos. Egyrészt minden bizonnyal szereztem gyakorlatot az írásban, és jobban meg tudnám formálni a szerkezetet, egyes részeket, ezért van bennem elégedetlenség. Másrészt hiányzik már belőlem az a fiatalos lendület, energia és pimaszság, amivel a *Vámpírt* írtam. Ez már sosem tér vissza, egyedi alkalom volt.

Hogy vagy megelégedve a fordítással? Hogyan folyik a munka?

Rendszerint nem dolgozom együtt a fordítókkal, de többször előfordult már, hogy megkerestek kérdésekkel, például hogy mi a búzahús (Jerne egy vegetáriánus étteremben dolgozik) vagy hogy ez vagy az az idézet honnan származik. Peter Sherwood lenyűgözött azzal, hogy rájött, az egyik idézet Thomas Mann *Lotte Weimarban* -jából származik, noha én már rég elfelejtettem...

Mit szólsz a borítókhöz?

Az angol nyelvű könyvek borítóit illetően csak a brit kiadás borítóját láthattam megjelenés előtt, és az tetszett is nekem. Az amerikai kiadó már csak a kész könyvet küldte el, és a borítót látva, elolvasva bizony értek meglepetések. Ami a magyar borítókat illeti, többek között azért szeretek az Európa szerzője lenni, mert nagyon igényes kiállításúak, szép tördelésűek a könyveik. A borítókért Gerhes Gábor művészeti vezető felel, bár a két regény esetében – a *Mandragóra utca 7.* borítóját az illusztrátor, P. Szathmáry István tervezte – a képet én választottam. A *Nyughatatlanok* borítóján William Dyce *Pegwell Bay* című festménye látható, pont abból az évből – 1853 –, amikor a regény játszódik, a *Gondolatos* borítóján pedig egy 1861-es angol fotó látható: egy hintalovon ülő, szomorú arcú kislány a nővérével.

Úgy tudom, készül az olasz fordítás is. Érdekes, amit meséltél, hogy mindig megkérdezik, angolul írsz, ugye? Mivel angolul publikálnak az angolszász piacon azok is, akiknek nem az anyanyelve.

Gondolatosolvasó

A facebook oldaladon van egy kép, amelyen Jay Clifton, George Szirtes angol költő és műfordító társaságában látunk, amint a finnugor nyelvek, köztük a magyar szomorú sorsáról beszélés. Valóban szomorú lenne ez a sors?

Sokszor gyászolták már a magyar nyelvet, pedig más finnugor nyelveket tekintve – amelyek között akad kihalt vagy néhány ezer beszélővel rendelkező nyelv – ezt még mindig népes közösség beszéli. De mégis el tudom képzelni, hogy ötven-száz év múlva fokozatosan visszaszorul a használata egyes területeken. A világ történelmében kétezer év nem sok idő, rengeteg nyelv szűnt már meg vagy alakult át, hiszen a nyelv folyamatosan változó organizmus. Szerintem a mostani formájában nem fog létezni száz év múlva, más funkciókkal, más formában igen.

A Gondolatosolvasó egy trilógia második része. Hogyan kapcsolódik a Nyughatatlanokhoz?

A főszereplő és narrátor, Fülöp a *Nyughatatlanokban* szereplő házaspár fia. A történet úgy folytatódik, hogy míg az első regényben bizonyos értelemben belülről láttuk a Bárdy házaspár életét, a *Gondolatosolvasóban* szülőkként látjuk őket a fiuk két éves korától tizenkilenc éves koráig. A kamasz fiú szempontjából sok eddig ismert figura más szerepben mutatkozik meg.

A Nyughatatlanok címe is tetszett, most a Gondolatosolvasót több szempontból is telitalálatnak érzem. Arra gondolok, hogy a gondolattal, a nyelvvel és az emberi kommunikációval több értelemben is érintkezik a mű, hiszen egy süketnéma fiú meséli a történetet. („Fülöp abban reménykedik, hogy embertársaink legtökéletesebb gondolatait akkor ismerhetjük meg igazán, ha nem halljuk, mit beszélnek...”) Nagyon izgalmas egyáltalán a nyelv kérdése, elképesztő, hogy meg tudjuk egymást érteni, beszélünk, olvasunk – és ez több nyelven is lehetséges... Miért lett egy süketnéma fiú a főszereplő? Miért érdekel ez a világ?

Racionális magyarázatot nem találok rá, nincs a családban vagy ismeretségi körömben érintett – de engem mindig vonzanak azok a hősök, akik valamilyen értelemben periférián mozognak. A másik kérdés, ami világéletemben izgatott, hogy a kommunikációs helyzetekben az elhangzott szavak, mondatok mennyire keveset nyomnak a latban a beszédszándékot illetően. Pedig én íróként elsősorban a verbális részét tudom megjeleníteni. Fülöp – és vele én – arra teszt kísérletet, hogy az emberek megfigyelésével a gondolataikban olvasson. Ez gyakorlatilag lehetetlen, pedig gyakran képzeljük azt, hogy megérthetjük a másikat.

Láttam a könyv trailerét, Szabó Szonja ihletett rendezésében, Szőke Dániel képeivel és Patkós Márton emlékeztető arcával és hangjával. Néztam volna tovább is! Megfilmesítik?

Sajnos nincs erről szó, de nagyon hálás voltam a könyvtrailer alkotóinak, mert pontosan eltalálták a könyv hangulatát, ráadásul anélkül,

hogy bármilyen instrukciót adtam volna. Örömmel figyelem ezt a törekvést, hogy a képi ingerek túltengésének világában van egy műfaj, amely vizuális kulcsot ad egy szavakból felépített műhöz. Egyébként a legújabb könyvtrailerok között nagyon sok gyöngyszem akad, és ilyenkor az ember még inkább bánja, hogy a jelenkori filmgyártás nem fókuszál kifejezetten a kortárs irodalom adaptálására.

A nyelvi kifejezőmód a netes kultúra által rohamos átalakulásban van. A Werk Író Akadémia tanára vagy. Milyen tapasztalatokat osztanál meg az írói pályára készülő fiatalokról?

Jó néhányan vezetnek blogot, és ha írni akarnak, akkor rendszerint regényben gondolkodnak, és kevésbé novellában vagy versben, bár a diákok között akadt már gyakorló slammer is. Amit különösnek találok, hogy bár maguk is magyar irodalmárok szeretnének lenni, általában ritkán olvasnak magyar kortárs szerzőket, inkább a fordítás-irodalomban tájékozottak. Bár természetesen éppen a mi dolgunk bevezetni őket ebbe a misztériumba. Olyankor mindig meglepődnek, hogy mennyi érdekes mű van, amivel érdemes foglalkozni.

A regényeidhez tartozó kutatómunka során sok kultúrtörténeti érdekességre bukkansz. Ezek persze nem mind férnek bele a regényeidbe. Örömmel látom, hogy elindult a Halcsontos Fűző című blogod, amiben a 19. század magánéletéből olvashatunk kuriózumokat. Ez már nem is az első blogod, várandósságod idején, tíz éve is vezettél egyet. Mennyire fűződ szorosra most ezt a Halcsontos Fűzőt?

Nem voltam benne biztos, hogy az embereket érdeklik ezek a történetek, de a blog fogadtatása nagyon pozitív. A *Nyughatatlanok* írása során elsősorban azt kutattam, hogyan viszonyulnak a 19. századi nők a testükhöz (házasság, szex, szerelem, termékenység, gyermekgondozás), a *Gondolatosolvasónál* a siketek oktatása és a színészet története érdekelt közelebbről, de mindent elolvastam, amiről azt hittem: közelebb hozhatom általa a múlt alakjait. Lelkes olvasója vagyok az angolul és franciául megjelenő életmódtörténeteknek. Magyarul nem csupán kevesebb dolog jelenik meg, de sokszor a nagyközönség sem tud az érdekes forrásokról. Fontos az, hogy véletlenül se kontárkodjak bele a történészek hivatásába, hanem azok legyenek ezek az írások, amik: egy író kultúrtörténeti kalandozásai.

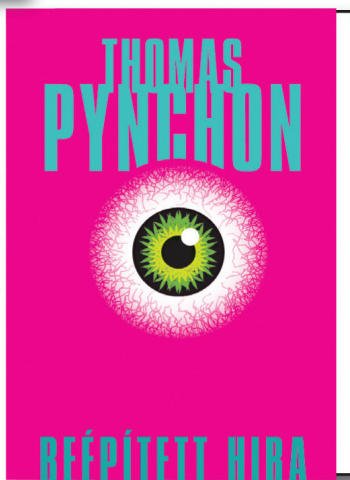
Prózaírók esetében a sorrend általában az szokott lenni, hogy rövidebb szövegektől haladnak a regény felé. Te pedig mostanában kezdted el novellákat írni. Miért?

Ha belegondolok, azért nem írok novellát, mert az írás számomra nagy szenvedésbe kerül, és egy novella kedvéért nehezen szánom rá magam. A novella univerzumát megteremtani nem kisebb erőfeszítés, mint egy regényét, de mivel mostanában kialakítottam egy otthonos világot, ahol gonosz és erkölcstelen „Rohadt állatok” laknak, ide időről időre visszatérek, hogy szatirikus állatmeséket írjak. ■

LJUDMILA
ULICKAJA
ÖRÖKBECSŰ
LIMLÓM
MAGVETO

**Önéletrajzolatok:
Személyes
emlékek, interjúk**

**„Óvakodj az
Arany Tépőfogtól!” –
a hippikorszak
utáni élet karneváli
regénye**

A műfordítás sikere, vagy annak korlátozottsága, a nyelvek közötti értelmezői párbeszéd megteremtése nem csupán szorosabban vett irodalmi, de alighanem kultúraelméleti kérdéseket is felvet. Nyilván jóval élesebben merül fel a nyelvi adaptáció problémája abban az esetben, amikor két roppant távoli, még frásjegyeiben is különböző kultúra közötti közvetítést kell a műfordítónak sikeresen megoldania. Képes-e a latin betűs írás az ideografikus kínai írásjegyek sűrített vizuális és szemantikai holdudvarának érzékeltetésére?

És még ha igenlő választ is adnánk erre a kérdésre (a *Szeszföld* kitűnő fordítójának utószava mintha ebbe az irányba hajlana), akkor is valószínűsíthető, hogy a kínai irodalmat és kultúrát minimálisan, vagy egyáltalán nem ismerő olvasó – hozott anyagból dolgozva – csak a saját „nyugati” beágyazódásai, preconcepciói felől képes értelmezni a művet, kiragadva azt a maga eltérő társadalmi, kulturális, műveltségi szerkezetben működő létmódjából.

Talán ezért lett volna szerencsés, ha Kalmár Éva nem (csak) az utószóban fedi fel az olvasónak például a regénybeli beszélő nevek játékát, avagy a szöveg stílárát, a klasszikus kínai irodalmat megidéző nyelvi parafrázisait: lapalji jegyzetekként ezek az információk az olvasás folyamatába fokozatosan beépülve gazdagíthatják volna a szöveg élvezetét. De mindez talán szórszálhasogatás: a *Szeszföld* (magyar fordítása) szinte letehetetlenül izgalmas, gyakran felkavaró, érzékeny undorító, sodró lendületű, posztmodern technikai bázisokat (is) mozgató, tehát intellektuális örömeit is kínáló szöveg.

Azt hiszem, 2013-ban a magyar olvasóknak épp ez a „posztmodern” szövegépítkezés lehet az egyik olyan otthonos horizont, amelynek keretei ismerős és baráti szövegtájként teszik láthatóvá számára a *Szeszföld* szövegtájkait.

A regény egy nyomozás történetének leírásával indít: Tom Por, különleges nyomozó Szeszföldre érkezik, hogy végére járjon annak a hírnek, mely szerint magas rangú állami vezetők gasztronómiai bravúrral elkészített és feltálat csecsemőket esznek. A nyomozás eseményeit megszakítják azok a fejezetek, amelyek egy ifjú író, Li Akó leveleit és különböző stílusú novelláit közlik, amiket mesterének, bizonyos Mo Yan nevű híres kínai szerzőnek címez. Mo Yan és Akó levélváltásai nem csupán a (kínai?) irodalmi és irodalompolitikai élet bürokratikus korlátoltságát és nyelviségét parodizáló kritikai réteget képezik meg a regénynek, hiszen az ifjú szerző novellái a nyomozástörténet kiegészítéseiként, értelmezéseiként, kontextualizálásképp olvadnak össze a detektívhistóriával. A szöveg rétegeinek egymásba játszatása, a regény regisztereinek egymást magyarázó passzusai, az önmaga íródását elbeszélő és kommentáló, a „fiktív” és a „reális” kategóriáit összemosó szerkezet természetesen vonja magával a szerzői-szereplői alakmások tükörjátékát is.

A regény előrehaladtával ugyanis egyre bizonyosabbá válik, hogy a szövegbeli Mo Yan a *Szeszföld* empirikus szerzőjének életrajzi adataival rendelkezik, aki egyik levelében ráadásul egy szeszföldi nyomozásról íródó regénye nehézségeiről tájékoztatja ifjú

**„Te is lehetsz
varangyos mobil!”**

**„Miért nem értik
ezt a felnőttek?”**

A forradalom meg a gyerekek

mentoráltját. Akivel egyébként, mint afféle fiatalkori alteregójával, szintén tükörviszonyban áll, míg a regény utolsó jelenetében, midőn Mo Yan a fiktív Szeszföldre érkezvén személyesen is találkozik fiatal

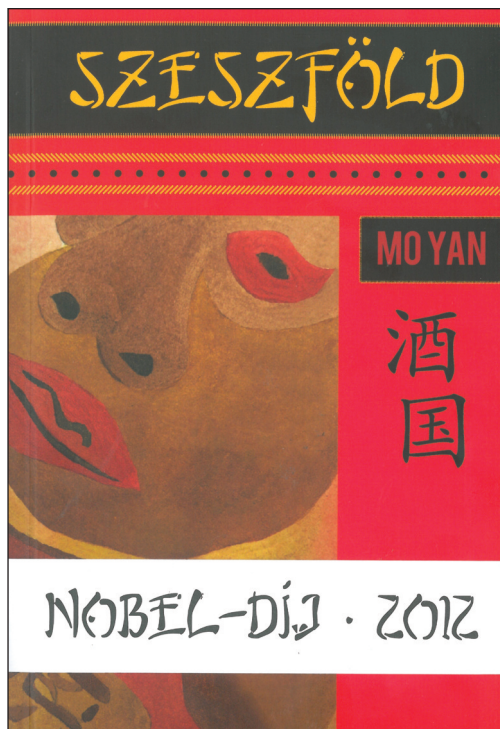
kollégájával, saját nyomozójának, Tom Pornak helyzetébe kerülve válik eggyé saját regényhősével. Mindez – és a regény szerkezetét jellemző többi technikai furfang – azonban csupán a szerző fölényes mesterségbeli tudásáról tanúskodik, olyan techné, melynek paneljeit a „posztmodern” évtizedek regényeiből elég jól ismerhetjük. (No, de milyen is lehet az a kínai ’modernség’, ami *után* lenne Mo Yan?)

Fontosabb ennél a regény nyelvezetének az a sajátossága, amelyet „hallucinatorikus realizmus” címkével jelölnek a kritikák, és amelyet a műben a regénybeli Mo Yan ifjú alteregójának „A latin amerikai mágikus realista regény és az alkoholisták italog keverése” című disszertációja emblematizál.

Mo Yan regényében a részegség, a hallucinációk, a rémképek, az erőszak és delíriumos képzelgések zseniálisan mellbevágó leírásai a Burroughs-szövegek trip-folyamainak pazar tombolását idézik. Az undor érzékiségének valami egyedülállóan zabolátlan és ugyanakkor fegyelmezett bemutatása – az olvasó szinte heveny alkoholemérgezést kap, miközben *issza a szerző szavait* – egyszersmind a nyomor, a gátlástalan és hideg erőszak, a morál nélküli lét kiszolgáltatottságának eszköze – akárha a *Sinistra körzet*, vagy a *Nincstelének* vidékén járnánk: otthonos érzés. Ellenpontozzák, talán kissé ironikus fénytörésbe is helyezik azonban mindezt a regény nyomozójával kapcsolatos események, melyekben a korántsem pengeelműjű és racionális cselekedetekkel sem igen vádolható nyomozó mulattatóan groteszk téblábolását követhetjük nyomon. Fogalmam sincs, a kínai irodalom mely kánonjához kapcsolhatók a regény ezen nyelvi rétegei, melyeket *innen nézve* talán *A Mester és Margaritát* parafrázál, épp B. E. Ellist lapozgató Beckett elképzelt nyelvezetével lehetne jellemezni. (Amúgy, persze, a nyomozás természetesen sikertelen marad, felderítés helyett a detektív egyik részegségből a másikba esik, a kettő közt meg egy szexuális vágyaitól fűtött, öt gyakorta bántalmazó fúria elől menekül: a végére a nagyfejű nyomozó az itálért ölni tudó, tesze-toszán jajveszékélő groteszk, idétlen roncsként végzi.)

És hát az ideológiakritikai szövegdimenzió. Számos utalás – évszám, valós esemény, vagy történelmi személy megidézése – jelzi,

hogy a *Szeszföld* a kortárs Kína társadalmi valóságának valamiféle allegóriája, noha fikció és realitás gondos egymásba csúsztatásának, a hatalmasra duzzasztott, szürreális karneváli optika alkalmazá-

sának sokszoros rejtekezésében mutatkozva meg. A középponti kép, a csecsemő-evés mint metafora nyilván az „erőszak”, „amoralitás”, „kiszolgáltatottság” stb. hívószavaival jellemezhető világot állít elénk. Óhatatlanul eszünkbe juttatja ugyanakkor a keserű igazsággá izmosodott történelmi szállóigét, mely szerint ugyebár a forradalom felfalja saját gyermekeit. A regény tulajdonképpen e politikai metafora szó szerint vételének narratív kibontása, olyan súlyos bírálat, mely szerint Kína a maga jövőjét emészti el, felzabálja, megsemmisíti nehezen kivívott forradalmi értékeit.

Ezt a kritikai dimenziót – némiképp elenpontozva annak komorságát – a groteszk segítségével értelmezi a regény nyelvezetében a párhivatalnokok mulatságos jellemzése, a hivatalos állami ceremóniák üres, átlátszó hazugságain való ironizálás, és mindenekelőtt a pártvezetők nyelvi kliséinek szinte Ionesco-szerű parodizálása. Vagy akár azok a párbeszédek, amelyekben Mao valamely bölcs útmutatásának kinyilatkoztatásszerű megidézése történik meg, a szövegkontextusban nyilván kellően ironikus hatást előidézve. Vagy mint a kommunizmus elméletalkotóinak nyelvi készletéből kiemelt szavak szürreális szituációkban történő szövegbe hozása, melyek során ha például az osztályöntudat lanygulását kéri számon valakitől az épp csecsemőket lakmározó, szeszgőzbe burkolózó szereplők, akkor ez nem csupán a terminus devalválódásának, használhatatlanságának, *fiktivitásának* ironikus érzékeltetése, hanem az ezt keretező jelenet durva társadalmi realitásának megmutatása is egyben. Innen nézvést a részegség, az ivászat mértéktelen, rabelais-i áradásának folyamatos leírása maga is tekinthető egy olyan metafora kiterjesztésének, amely a *tudatmódosítás* Kínát elárasztó nyelvi-ideológiai bódulatát képezi le.

Mo Yan regénye, miközben mintegy fél kézzel eleget tesz a legrigorózusabb posztmodern elvárásoknak (már ha vannak még ilyenek), nyelvi féktelenségének, valamint látásmódjának az európai groteszk és abszurd legjavát idéző szellemiségével, a politikai szatíra Kelet-Európában különösen jól ismert műfajának szinte avantgárd hevületű megidézésével szerencsére jóval több, mint egy tökéletes formában megírt formabontó regény. (*Mo Yan: Szeszföld. Fordította: Kalmár Éva. Noran Libro, 2013, 398 oldal, 3800 Ft*)

Nagy zshiványok

Hartay Csaba
Lerepül
a hülye fejtek
 Podmaniczky
 Művészeti Alapítvány
 2013, 260 oldal
 2490 Ft

A kamaszkori útkeresésről szól Hartay Csaba első regénye. A kilencvenes években vagyunk, egy Szarvason élő fiú felnőtté válásának kalandokban bővelkedő, humorral és nosztalgiával teli, nagyon életközeli történetét ismerhetjük meg a könyvben. A szülőkkal és a tanárokkal meglévő éles konfliktusok az egyik oldalon, az életre szóló, ekkor szövődő barátságok a másikon, az élet értelmének néhol naivnak tűnő keresése itt, a szórakozás szinte mindent elsópró vágya ott. És néhol csak vicces, máshol viszont veszélyes akciók, melyek szép lassan rávezetik a történet hőseit a saját útjára, miközben a baráti kapcsolatokat is megszilárdítják, tartalommal töltik meg, egyedivé és különlegessé avatják.

A könyv főszereplője a többnyire csak becenevén emlegetett Shado, aki ugyan jó családban nő fel, mégis kimarad a gimnáziumból, mert hónapokig nem jár be az iskolába és már kilenc tárgyból áll bukásra. Innen indulunk, a szakadék széléről: a fiú kocsmákban és játékterekben tölti a hétköznapi délelőttiakat, és egyáltalán nincs semmilyen célja és semmilyen kapaszkodója az életben. Legfeljebb azt tudja, mit nem akar: nem akar az őt egyáltalán nem értő tanárok szeme elé kerülni és nem szeretné, hogy a csavargása kiderüljön az apja előtt, akitől minden ilyesmiért verésre számíthat. Voltaképp jólétben él, mégsem találja helyét a világban, és mintha a bukás is csak azért lenne, hogy ezzel időt nyerjen, hiszen úgyszincs jövőképe.

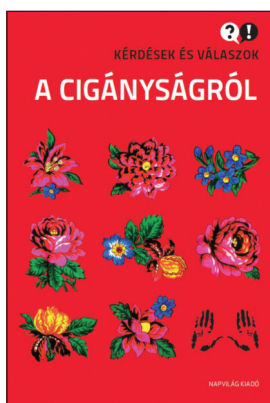
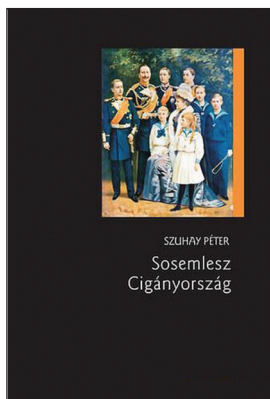
A barátok családi hátteréről keveset tudunk, de abból a kevésből látszik, hogy ők is hasonló helyzetben vannak. Szerencséjükre van egy hely, a család Körös-parti nyaralója, ahol rendszeresen és viszonylag szabadon találkozhatnak, beszélgethetnek, játszhatnak, ahol megismerhetik egymást és önmagukat. Hartay nagyon szépen végigvezeti ennek a hat-nyolc fős fiútársaságnak a fejlődését: eleinte csak egyetlen közös eszméjük van, az alkohol. Minden találkozó központjában a titkos ivás és cigizés áll, szinte csak ebben élnek ki lázadás- és szabadságigényüket a gyerekek, majd a közösen kitalált és együtt végigvitt csínyek és szabályszegések jönnek, hogy aztán egymás segítése, sőt egy esetben a másik életének megmentése erősítse a kapcsolatokat. Jól mutatja ezt a tagadásból az igenlésbe vezető utat az az írói fogás is, hogy eleinte a részeg ordibálás az est csúcspontja, a könyv végén azonban már a kollégiumi szobában zajló csendes beszélgetés.

A szerző okosan használja a fiatalok szlengjét és ká-

romkodásait, bátran és sűrűn nyúl a durvább kifejezésekhez is. Nem próbálja megszépíteni vagy „irodalmiassá” tenni piszkos szájú szereplői nyelvét, inkább ő igazodik ehhez, és azt mutatja meg, hogy a trágárságokban is van építő erő. Nemcsak felnőtteskedésről vagy igénytelenségről van ugyanis szó, hanem arról is, hogy ki előtt meri valaki kimondani és használni az egyébként tiltott szavakat – ez is a közösséghez tartozást jelenti. Ráadásul mindez pörgővé, könnyeddé és megint csak életszerűvé és átélhetővé teszi a regényt, megteremti a közelség, az intimitás illúzióját a szöveg és az olvasó között. Hartay ugyanakkor azt is jól tudja, hogy maga a téma egyáltalán nem új az irodalomban. Közvetlen előzménye talán *A Pál utcai fiúk*, amire a szövegben többször utal, de nekem a *Zabhegyező* is sokszor eszembe jutott olvasás közben. A száz évvel ezelőtti történetből a bajtársiaság, egymás feltétel nélküli segítése megmaradt, de az olyan értékek, mint a grund, a közös tér védelme már kikapott. Nemecek ebben a regényben már legfeljebb egy cigány fiú lehet, akivel senki sem szeretne egy helyen lenni, de a Pásztorokból is egy cigány banda lesz, amely agresszívan lejmol a templom mögötti padon összegyűlő fiúktól. A gittegyletből pedig pálinkaegylet: az ivás mint örömforrás a legerősebb motívum a könyvben. Van ebben valami mélységes szomorúság, hiszen azt jelzi, hogy mindenki a maga saját kis világában él, elbeszélnek egymás mellett, és igazából nem tudják egymással megosztani a problémáikat. Pedig mindannyian ugyanazokkal a félelmekkel küzdenek: mi lesz velünk 5, 10 vagy 20 év múlva? A regényben ezt a kérdést többször fel is teszi egymásnak a szereplők, de sosem tudnak erről közösen és pláne mélyen gondolkodni.

Egyvalamiben értenek csak egyet: a közösen átélte kalandokat jó lesz majd húsz év múlva is elövenni és elmesélni. És mintha arra futna ki az egész könyv, hogy a tinédzserkori vadulások, örültségek és kalandok, illetve az ezekkel megerősített barátságok jelentik az élet egyik csúcspontját, amit talán nem is lehet később felülmúlni. A most 36 éves szerző érezhető nosztalgiával tekint a nem titkoltan saját kamaszkorából előhívott történetekre, és eközben azt is vállalja, hogy a barátai, sőt akár egy egész generáció emlékeit is megírja. Épp ezért lehet ez a könyv sikeres. Ha a történetek közvetlenül nem is, de az érzések és az útkeresés nehézségei mindazoknak ismerősek lehetnek, akik jártak már középiskolába, vagy épp most járnak oda.

Cigányabb a románál

Szuhay Péter
Sosemlész Cigányország
 Magyarország felfedezése
 Osiris Kiadó, 2012
 1900 Ft

Fleck Gábor – Szuhay Péter
Kérdések és válaszok
 a cigányságról
 Napvilág Kiadó, 2013
 2400 Ft

Szuhay Péter antropológus arra törekszik, hogy a mások által cigányoknak tartott emberek életéről, kultúrájáról ne úgy írjon, ahogy ő látja őket, európai human értelmiségi szemmel, hanem úgy, ahogy az az érintettekben él. (Ezért nem beszél például romákról, s most, legalábbis bevezetőleg én sem, hiszen nem tudható, ki minek tartja magát, akármit gondolunk is róla, akárhány bizonyítékunk is van a cigányságára. Ez persze máris olyan gubanc, aminél könnyű volna elakadni, s belátom, minél kevésbé magától értetődő, annál szükségesebb ezzel bajlódni.) Fotókiállításain például a romákról készített fotók mellett megjelentek, egy antropológiai szemléleti fordulat elemeiként, új igazságként a romák által magukról készített amatőr fotók. Amikor romák közé megy, nem azt írja le, amit lát, amit hall, hanem azt próbálja dokumentálni, ahogy a cigány ember látja, hallja magát. Különös vállalkozás ez, a kutató-én szinte a kutatót-éneken belül kerül. Megható, főlemelő vállalkozás ez, hiszen egy nehéz sorsú népcsoport melletti szolidaritást demonstrál, kérdés persze, és éppen ez a kérdés, hogy a megismerésben, megértésben, hiszen mégiscsak ez a tét, előbbre jut-e. Segít-e nekünk, segít-e az érintetteknek.

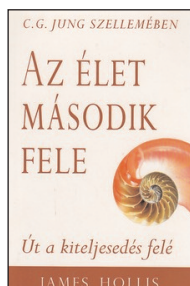
Nekem úgy tűnik, elszántsága, mely Diósi Ágnes hősiességével rokon, osztozik Diósi szellemi kudarcában is. A romák nem úgy élnek, mint Óceánia vagy Dél-Amerika természeti népei, elszigetelten, zárt világban, ahol az efféle antropológusi azonosulás szinte csak elhatározás kérdése. (A kutató civilizált énje érintetlen marad, hiszen a helyi nomád társadalom nem része annak a világnak, amelyből jött, se szűkebb, se tágabb értelemben.) Ellenben a cigányok a nem cigányok világával olyan sűrűn szövött interakcióban élnek (évszázadok különös, egyedi életforma-öröksége ez, nagyon külön és nagyon együtt egyszerre), hogy ha valaki a roma identitás bensőségesességét keresi, azt szükségképpen a „roma-nemroma” viszonyban találja meg. A roma önmagáról való gondolkodása a nem romákkal való viszonyának legbensőbb kérdése. Ha tehát valaki elindul a roma identitás bensőségesége felé, egyúttal a nem roma világ értelmezésébe, átértelmezésébe is fog. S azonosulva a roma fájdalommal, egyre barbárabbnak tűnhet számára a nem roma világ. Hiszen arra a különös, dinamikus kettősségre, köztességre, ami a roma öntudat

sajátja, természetesen nem lesz képes, hiszen roma azonossága csak fikció. Így eshet meg az a fantasztikus történet, hogy a várandós élettársát pofonnal leterítő cigány férfival egy pillanatnyi normális kiakadás, kifakadás után végül is megértő, hogy hát persze, hiszen ez már családi ügy, „szokás, erkölcs, kultúra”, ő meg jönne a szájalmas „polgári, értelmiségi normájával”, ráadásul a pofont tulajdonképpen a parasztok adták, amit a szegény roma csak továbbad. Noha egy jelenettel korábban a roma zenészt a munkahelyéről zenélésre színlelt erőszakkal előállító (mint egy már halott, de mégis „továbbélő rendies előjogait érvényesítő”) „újgazdag vállalkozótól” annyira borzad, hogy a (neki is) zenélő cigány embernek mindenképpen értésére szeretné adni, hogy mélyen szolidáris vele, és neki ez a jelenet, a túlélő „dzsentrí”, „az úri allűr” elviselhetetlen. Vagyis az azonosulásban a cigánynál is tovább araszol a cigány önérték mélye felé (melyet persze nem cigány identitásából épít).

Így lesznek néprajzi, antropológiai tanulmányai, szociográfiai, fontos, szép, megható, felkavaró, tanulságos részleteik ellenére is egy szemlélet kudarcának a dokumentumai.

Szuhay ezzel a radikális elfogultsággal felvilágosító könyvecskét is ír a cigányokról a Napvilág Kiadó *Kérdések és válaszok* könyvsorozatában. (A sorozat formája remek, sorra venni az összes fontos, érdekes és kényes, tabut sem tisztelő kérdést egy-egy tárgykörben, s rövid, közvetlen, informatív válaszokkal segíteni az olvasót. Könnyedén, gyorsan, mégis komolyan.) Szerzőtársával, Fleck Gáborral többnyire a legszükségesebb jogvédő álláspontot foglalják el, tétovázás nélkül, számukra nyilván ez a tárgyilagosság: a roma holokauszt tárgyalásánál a fasizmus és a jelen közt folytonosságot látnak: mely szerint az egykori roma szenvedéstörténet ma is folytatódik, „lassú, ám szisztematikus népirtással.” Ezért szállnak aztán vitába a szerzők Romano Rácz Sándorral, aki szociográfiájában a roma kívülállás kultúrájáról ír. Barátságosan bár, de határozottan javítják kirekesztettségre. Jobban tudják, cigányabbak a románál. Persze, hogy miként gondolják a népirtó népet felvilágosíthatni (mely a szembesülés elől fogyatkozásba menekül), könyvekkel és kiállításokkal beérni, már-már cinkos együttműködésben a bűnösökkel, azt igazából nem is értem.

Számvetés és LSD

Az élet második felében nem lehet úgy élni, mint az elsőben. Ezzel már a régi hinduk is tisztában voltak, így a szellemi ember életét négy szakaszra osztották. Az első a tanulás időszaka. A második a családalapításé, gyereknevelésé, társadalmi feladatoké. A harmadikban, miután gyerekeit fölnevelte, a férfi elhagyja otthonát, remetének áll, hogy teljes mértékben a spiritualitásnak szentelje magát. A negyedikben elhagyja a remeteséget is, és hontalan, vándorló aszkétaként törekszik a móksára, a megszabadulásra.

A lényegyet tekintve e minta semmit sem változott. Mert – mint Nyugaton elsőként Jung rámutatott – az élet első felében az ember megveti lábát a külső világban, a másodikban viszont akkor él helyesen, ha a benső világa felé fordul, és kiteljesíti önmagát. Aki abban a hiszemben leledzik, hogy élete második felét ugyanúgy élheti, mint az első, bajba kerül. A választóvonal nagyjából a 40. év. Mindazok, akik figyelnek önmagukra, a negyvenedik évet átlépve sejtik, hogy valami óhatatlanul megváltozott. Az apró jelek és sejtelmek összeállnak egy képpé. Negyven felett az ember rájön, hogy elindult a halál felé. Messze van még ugyan a halál, de az idő homályló távolában ott dereng.

Ez a kísérteties derengés engem is rávezetett, hogy jóval tudatosabban kell élnem. Számba kellett vennem, hogy eddigi életem során mit valósítottam meg, egyrészt elsősorban önmagamban, másrészt magam körül, és mit szeretnék még elérni. Nem maradhatok adósa önmagamnak. Arcomba vicsorog a beteljesítetlen élet réme. Lefutott az első felvonás, összezárult a vörös bársonyfüggöny, majd újra szétnyílt, s elkezdődött a második felvonás, az utolsó.

Úgyhogy nemrégiben korántsem véletlenül bukkantam rá Jung idevágó passzusaira, majd pedig egyik tanítványának, az amerikai James Hollisnak a könyvére, amely *Az élet második fele* címet viseli. A szerző már a könyv legelején az olvasó elevenére tapint. Kínos kérdésekkel indít. Például: „Hogyan akadt rá erre a könyvre, vagy hogyan jutott el a könyv önhöz éppen most?” Vagy: „Miért érzi úgy, hogy mostani élete túl szűk a vágyainak?” Végül: „Miért most érkezett el az ideje – ha egyáltalán eljött ez az idő –, hogy válaszoljon lelke hívására, a második, tágasabb életre szóló meghívásra?”

Hollis nem hagy kétséget afelől, hogy könyvének tárgya nem valamiféle jól csengő, sok pénzt hozó pszichológiai elmélet, amelyet sokan elfogadnak, sokan vitatnak. Nem törődik azzal, hogy az úgynevezett „midlife crisis” tudományosan még nem nyert egyöntetű bizonyítást. Nincs szükség rá. Az élet delének válsága mindenki életében bekövetkezik, legfeljebb sokan nem veszik észre, annyira a hétköznapi igájában, eltompultan élnek. Ezzel szemben a kapuzárás pánik olyannyira benne él a köztudatban, hogy a hétköznapi beszél-

getések közkedvelt témája visszatérő vicces célozgatások formájában. Mert a felszín alatt a mélyben ott a többi nagy kérdés: Mi lesz a szerelmi-szexuális életemmel a második felvonásban? Lesz-e társam? Jelenlegi társammal a kapcsolatomban hogyan fog továbbépülni az elkövetkezendő évtizedekben? Egyedül öregszem meg?

Ám Hollis a szülőknek is odapörköl. Őket is felrázza hagyományos szerepük bombabiztosnak tűnő nyugalmából. Jung felismerésére hivatkozva kifejti, hogy a gyerekek legnagyobb terhe a szülők meg nem élt élete. Ha a szülők nem törődnek a saját kiteljesedésükkel, vagyis a saját fejlődésüket összekeverik a gyerekekével, egy szóval a gyerekek életét élik, akkor a gyerekek e korlátozással, e „lélektagadással” fognak viaskodni egész életükben. Emiatt akár alkoholisták vagy munkamániások is lehetnek, nem tudva, miért. S ha nem sikerül megváltaniuk magukat a szülői kárhazatból, ők is ugyanúgy továbbadják a rossz mintát, amely számos nemzedéken át öröklődhet. A szerepükbe beleragadt szülők a gyerekek kirepülése után magukra magadnak mindazzal a restanciával, amivel nem foglalkoztak a saját életükben, és nem értik, hogy miért levertek. Ez az üresfészek-szindróma. „A rendeltetés az, hogy lényünk legmélyéről érkező választ adjunk, és kockáztassuk meg, hogy megadjuk a léleknek, amit akar – a nagyobb utazást” – írja Hollis. A szerző a többi könyvével is az önkiteljesítést segíti, a legjobbak közé tartozik az *Édenterv* és az *Ami igazán fontos* című munkája. Az Animus Kiadó jóvoltából ezek ma is könnyen hozzáférhetők.

*

Mondanom sem kell, még kevésbé volt véletlen, hogy a cseh pszichiáter, kutató és terapeuta, Stanislav Grof könyvével, az LSD-pszichoterápiával összetalálkoztam. Ez még rázósabb mű. Erős kételyekkel vettem kézbe, mert úgy gondoltam, az LSD vagy bármilyen más tudatgató szer az amúgy is bonyolult „helyzetet” csak tovább bonyolítja. A pácban mindenki benne van, miként Hamvas Béla mondotta volt, az LSD-vel pedig még nagyobb slamasztikába kerül az ember. De Grof, a nem szokványos tudatállapotok szaktekintélye és a transzperszonális pszichológia egyik megalapítója ötszáz oldalon meggyőzőtt arról, hogy ez nem egészen van így. Sőt, mint kifejti, az LSD éppen azért jó – persze csak ha szakszerű háttérrel és kísérettel történik az utazás –, mert a lehető legnagyobb kalamajkába viszi bele a földi halandót. A leghitelesebb, ha (Ruzsa Balázs fordításában) idézem a 82 éves mestert, aki több ezer utazást kísért végig, és maga is számos utazást élt át: „Paradoxnak tűnik, de igaz: ha az alany belenyugszik, hogy pokoli állapota örökre szól, akkor ezzel véget vethet annak, és ha maradéktalanul átengedi magát a fenyegető örületnek, akkor rögvést a magasabb józanság állapotába kerül. Ellenben ha ellenállást tanúsít, és harcolni próbál az elkerülhetetlen vég vagy a megörülés ellen, akkor éppen ez az ellenállás lesz az, ami meghosszabbítja a kellemetlen állapotot, és bűvkörében tartja az illetőt.” Egy helyütt pedig hozzátesszi: „Valójában

épp azok az állapotok kecsegtetnek a legkedvezőbb kimenetellel, amelyek a legdrámaibbnak és a legviharosabbnak tűnnek.” Ezért Grof szerint voltaképpen nincs olyan, hogy „rossz trip”.

Grof nem elvont elméleteket gyárt, nem a fellegekben jár, hanem tudományos alapossággal beszámol, összegez. LSD-kutatásait az egykori Csehszlovákiában kezdte a Prágai Pszichiátriai Intézetben, majd az USA-ban folytatta több tudományos intézetben, köztük az Esalen Intézetben a kaliforniai Big Surben, s jelenleg a San Franciscó-i California Institute of Integral Studies (CIIS) és az oaklandi Wisdom Egyetem pszichológiaprofesszora. Úttörő munkásságáért számos kitüntetéssel jutalmazták, így például 2007-ben megkapta a Václav és Dagmar Havel Alapítvány rangos kitüntetését, a Vision 97-et. A mester egyébként idén májusban – az Integrál Akadémiának köszönhetően – Budapesten is járt, és előadásokat tartott a transzperszonális pszichológiáról, valamint az általa és felesége által közösen kidolgozott úgynevezett holotróp légzésről, amely természetes módszer a módosult tudatállapotok eléréséhez.

Az LSD-pszichoterápia menete című fejezetben Grof a következőket írja: „Ha az alanyok magas dózisban tiszta LSD-t kapnak, és pszichedelikus üléseik a mély önfeltárás szellemében zajlanak, akkor nagy részük előbb vagy utóbb beteljesíti az ego halálának és újjászületésének folyamatát. Ezt követően az alany átlép a transzperszonális szintre, ahol ülésői filozófiai és spirituális jelleget öltenek.” A mérhetetlen szenvedés, pokoljárás és apokalipszis után, amely a születés forгатókönyve szerint zajlik, és négy fázisból áll – ez a perinatális szint Grof egyik nagy felfedezése –, az utazó átéli a kozmikus egység élményét. S ez felettébb gyógyító hatású. De gyógyító hatású minden trauma mélységes újraélése is. A lényeg, hogy minden folyamatot maradéktalanul végig kell élni, mert csak így sikerülhet a komplexus felszámolása, az energiablokk kísütése. Grof nagy érdeme, hogy az ő pszichedelikus modelljében a tudattalan jóval túlnő a Freud-féle egyéni és a Jung-féle kollektív tudattalanon, és a mindenséggel azonos. A probléma az, hogy az LSD 1966 óta illegális drognak minősül, miközben a többi tudattágító szerrel ellentétben nem okoz függőséget, tehát nem drog, másrészt a szakszerű kíséret nélküli utazások nemcsak veszélyesek, de nem is hatékonyak. Grof arra figyelmeztet, hogy egyszerű magánutazások esetén a mélyebb folyamatok rendszerint el sem indulnak, tehát egyénileg, spirituális kalandvágyból értelmetlen kísérletezni. Grof tudományos meggyőződése, hogy ki kellene építeni egy pszichedelikus intézményhálózatot, méghozzá állami támogatással, azok számára, akik komolyan érdeklődnek a pszichedelikus szerekkel végzett önkutatás iránt. Különbözik marad az a képtelen helyzet, hogy a pszichedelikumokat szinte sehol a világon nem kutatják tudományosan, ezzel szemben emberek milliói kísérleteznek velük a saját szakállukra.

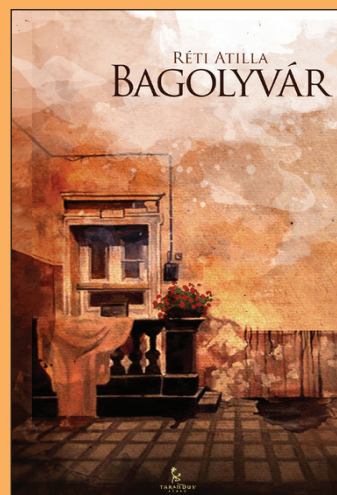
Gyakorlatilag semmi esély arra, hogy a világ urai valaha is helyeselnék a pszichedelikus intézményhálózatot, ez vitathatatlan. Mindenesetre hosszú évek óta nem értettem – noha egyetemista éveim alatt három rendkívül tanulságos utazásban is részem volt –, hogy mi a beavatás. Mármint az igazi. Grof könyvéből végre megtudtam.

James Hollis: Az élet második fele. Animus Kiadó, 2009, 2690 Ft

Stanislav Grof: LSD-pszichoterápia. Oriold és Társai K., 2013. 5500 Ft

Réti Atilla

Bő tucat novellát takar a **Bagolyvár**, ez a szellemi „udvar”, melyben egyszerre van jelen a hagyománytisztelő, a múltidézés, a magántörténelem és az írói elődök meg- és felidézése. Az elsőköltés Réti Atilla nem tesz mást, csupán mesél. Mesél el- és letűnt dolgokról, eseményekről, tragédiákról, családi drámákról, melyek itt, Kelet-Közép-Európában estek és esnek meg velünk, esendőkkkel, ősökkel, felmenőkkel, térben Erdélytől Mosonmagyaróvárig, Lengyelországtól Csallóközéig, időben pedig a Monarchiától egészen napjainkig, nagyobb látletben az ókori bölcsektől a jelenig, e kusza és sajátos, szintén kelet-közép-európai, rendszerváltozásunkig. Vagy módszerváltozásunkig? Fikció és valóság, történetek és valóságok, családi legendáriumok és udvari pletykák: Bagolyvár kicsit (vagy nem kicsit) a miénk is, hiszen a történetek allegorizálnak, a történetek kitekintenek... és összefüggenek és panorámaképpé rendeződnek. És tudjuk, történelem nincs, csak történetek vannak. Réti Atilla történeteit érdemes olvasni. Érdekes olvasni. Ezt bizonyítja a tucatnyi megjelenés rangos lapokban, novellapályázatok első helye (a mű benn a kötetben), és a megírt-megélt-megidézett múlt egyedi interpretálásnak nyelvi igényessége. A kötet ékes bizonyítéka a műfaji megújulásnak: tárcára (tárczára) már- és mégpedig szükségünk van!

Réti Atilla 1963-ban született Mosonmagyaróváron, iskola tanulmányait is itt végezte el. Édesapja agrármérnök, édesanyja magyar-történelem szakos tanárnő. Két fia van, Réti Bálint (21) és Réti Dániel (16). Felesége Réti-Fedor Mónika ezoterikus festő, tarot mester, a Tarandus Kiadó művészeti vezetője. Agrármérnöki diplomáját a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaság-tudományi Karán szerezte 1987-ben. A Kar címzetes egyetemi docense. Több évet töltött Ausztriában, majd osztrák társával létrehozta a Kaiser húsipari céget, melyet annak eladásáig vezetett. Novellái, elbeszélései két éve jelennek meg rendszeresen irodalmi folyóiratokban, antológiákban (Hitel, Kalligram, Műhely). Az 2012. évi Aposztróf-Corvina novellapályázat fődíjasa. Első önálló elbeszéléskötete 2013. június 6-án jelenik meg, Bagolyvár címmel. A Tarandus Kiadó alapító tulajdonosa. Napi rendszerességgel fut és bokszol.

Tankönyvellátási zavarok

AHOGY A TANKÖNYVES VÁLLALKOZÓK LÁTJÁK

Az idei évben megújult tankönyvterjesztés kapcsán az Új Könyvpiac azzal a kéréssel fordult a Tankönyves Vállalkozók Országos Testületéhez (TVOT), ossza meg tapasztalatait az elvégzett munka kapcsán, és értékelje a tankönyvpiacon kialakult helyzetet. A tankönyvkiadásban és -terjesztésben illetékes szakmai szervezet egyik – több évtizedes tankönyves múlttal rendelkező – tagja az alábbi nyilatkozatot juttatta el szerkesztőségünkhöz.

A kormányzat minden eddiginél erőteljesebb központosító szándékán túl alig-alig tudunk valamit pontosan arról, hogy az akár több százézer forintért jóváhagyott tankönyvek közül melyek lesznek rendelkezhetők a jövő tanévre, hiszen most (december 4-én) még nem jelent meg a jövő évi árkorlátról szóló rendelet, és a tankönyvjegyzékre történő felvitel sem kezdődhetett el. Ez olyan csúszást jelent, mely a jövő évi tankönyvellátást – nem a kiadók hibájából – komolyan veszélyezteti. Feltételezhetően karácsony előtt még olyan bejelentéseket szavaztatnak meg a parlamentben, amely a jelenlegihez képest is drasztikusan szűkíteni fogja a tankönyvkiadók mozgásterét. A tankönyvkiadás jövő évi bizonytalanságával szemben viszont tárgyyszerűen kijelenthető, hogy a Könyvtárellátó Nonprofit Kft. (KELLŐ) által kivitelezett idei tankönyvterjesztés olyan zavarokat okozott, melyre az utóbbi 20 évben nem volt példa!

Állításunk bizonyítására tömören összefoglaljuk a 2012-ig jól működő tankönyvterjesztés főbb tényeit:

- Az évtizedes rutinnal rendelkező tankönyvterjesztők a kiadóktól augusztus 20-25-ig valamennyi iskolába kiszállították a megrendelt tankönyveket. A tanulóknak történő szétosztás – rugalmasan – az iskolában történt, és a pótrendelések a visszárúzással és a fizetéssel együtt legkésőbb szeptember végéig megtörténtek. A kiadók ezért átlagosan 15%-ot fizettek a terjesztőknek, melyből a terjesztés költsége kb. 6% volt, az iskolák/tankönyvfelelősök kb. 6%-ot kaptak, s így a terjesztőknél hozzávetőlegesen 3% nyereség maradt. Az iskolák elégedettsége 5 fokú skálán 4,5 fölött volt, mely rendkívül magas értéknek számít. (A GKI 2010-es reprezentatív felmérése.)

- A Könyvtárellátó Nonprofit Kft. által vezényelt idei tankönyvterjesztésről tárgyyszerűen elmondható, hogy még november hónapban is jelentős volt azoknak az iskoláknak/gyerekeknek a száma, akiknél – a mindennapi tanítást is bosszantó módon – hiányoztak tankönyvek, s a tankönyvfelelősök többsége szerint nehezen átlátható/kezelhető tankönyvi anomáliák álltak fenn. A kiadóktól ezért 20% jutalékot vont le a KELLŐ, míg az iskolák tanulónként 100 Ft-ot (ez kb. 1%)

fognak kapni munkájukért, s mindezt „nonprofit” módszernek állítják be?

- Az idei tankönyvterjesztés súlyos zavara – bármennyire is igyekszik bagatellizálni a minisztérium adminisztrációja – abból az alapvetően téves koncepcióból fakadt, hogy kb. 5000 iskola helyett mintegy 1250 ezer gyerek számára központilag rakták össze az egyedi tanulói tasakokat. Ez kb. 500-szoros hibalehetőséget jelent a korábbi, iskolákban történő rugalmas szétosztással szemben. Ez a központi szisztéma a pótrendelések idején különösen rugalmatlannak és nehézkesnek bizonyult.

- A KELLŐ-val tehát olyan országos feladatot vállaltak el, mely önmagában is óriási hibalehetőséggel jár, s melynek sikeres lebonyolításához a KELLŐ tapasztalata és infrastruktúrája is hiányzott. Ezért hangsúlyozzuk, hogy a tankönyvkiadás és -terjesztés is gyakorlati tapasztalatokon alapuló szakma, melyhez jól kell ismerni az iskolák működését és a tankönyvgyártás mechanizmusát is. A tankönyvesek szerint ezért az idei terjesztés káoszt súroló anomáliáért elsősorban azokat terheli felelősség, akik ezt ráerőltették a KELLŐ-ra! A tankönyvkiadóknak alapvető érdekük a KELLŐ-val való együttműködés, és a KELLŐ munkatársai is a maguk módján mindent elkövettek a tankönyvek iskolába kerüléséért, de ezt az értelmetlen szisztémát nem lehetett sikeresen kivitelezni. (És ez nem szoftver-probléma, hanem téves helyzetfelmérés.)

A tankönyvesek a legkülönbözőbb fórumokon (például 2013 februárjában a parlament oktatási bizottságában) szóban és írásban előre jelezték, milyen tankönyvellátási zavarok várhatók, ha a korábban jól működő terjesztési gyakorlatot ilyen módon változtatják meg. Senkinek sem használ(t), ami bekövetkezett, s az sem, hogy a tankönyves szakma képviselőinek (TVOT, TANOSZ) előrejelzését most sem hallgatták meg...

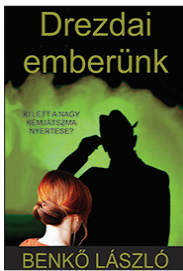

ABA KÖNYVKIADÓ

1114 Budapest, Bartók B. út 55.

Tel./fax: 212-2443

Email: atlantic.new@chello.hu • www.atlanticpress.hu

**BENKŐ LÁSZLÓ
Drezdai emberünk**

Ádáz harc folyik a titkoszolgálatok között a kelet-európai rendszerváltás hátterében, melyben egy Cornelia Dietrich nevű hármasügynök és egy Vologya Putyin nevű orosz kém is feltűnik. Benkő háborzongató krimije újrajrja a közelmúlt történelmét.

135x200 mm, 544 oldal, fűzött, 3490 Ft

ANIMUS KIADÓ

1021 Budapest, Szerb Antal u. 22/A

Tel./fax: 200-8481

E-mail: info@animus.hu • www.animus.hu

**KASZÁS GYÖRGY-
ELEK LÍVIA
Amit a pandákról
feltétlenül tudni kell**

Bár azt mindenki tudja, hogy rablóból lesz a legjobb panda, de az olyan kérdésekre, hogy szereti-e a panda sült kolbászt, mit tesz, ha bambuszfotelt lát, és mi történik, ha berűg a jegesmedve sminkese, csak ebben a könyvben találhatunk választ!

32 oldal, kötött, 1290 Ft

**KASZÁS GYÖRGY-
ELEK LÍVIA
Amit az oroszlanokról
feltétlenül tudni kell**

Az oroszlan az állatok királya, vagyis róla aztán mindenképpen tudnunk kell egyet s mászt. Például olyan alapvető dolgokat, hogy miért szereti a zöldségest, miért nem néz soha tükörbe, vagy hogy miért nem teszi a kezét a szája elé, ha ásit.

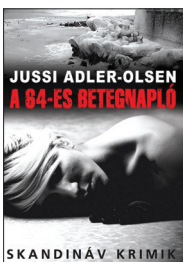
32 oldal, kötött, 1290 Ft

**JONATHAN STROUD
A sikító lépcső esete**

Feszültség, humor és elképesztően vad kísértetek. A sikító lépcső esete egy háborzongató sorozat első kötete. Történetek egy városból, amelyben szellemek garázdálkodnak. Az éjszakáid már sosem lesznek a régiek.

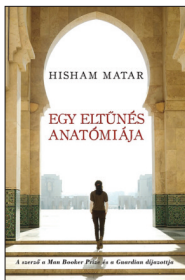
Lockwood és Tsa., 320 oldal, fűzött, 2980 Ft

**JUSSI ADLER-OLSEN
A 64-es betegnapló**

A Q-ügyosztály esetei IV. Az erőszak mindennapos volt azon a kis dán szigeten, amelyre szellemi fogyatékosnak ítélt nőket és prostituáltakat zártak. A Q-ügyosztály dolgozói egy egykor ott élt nő eltűnési ügye kapcsán egy 55 évvel ezelőtti, de máig ható bűnesetre bukkannak.

Skandináv krimik, 432 oldal, fűzött, 3790 Ft

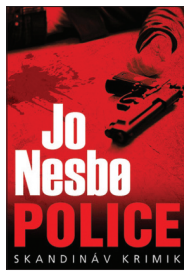

**HISHAM MATAR
Egy eltűnés anatómiája**

A Férfiak földjén szerzőjének új könyve egy család drámájáról. Az Independent így ír róla: Az a finom erotika és elegancia, amellyel Matar leírja ifjú hőse szembesülését a szerelemmel és a veszteségekkel, egyfajta belső ragyogást kölcsönöz a műnek.

224 oldal, kötött, védőborítóval, 2980 Ft

**JO NESBO
Police**

Oslóban egy rendőrgyilkosság-sorozat okoz hisztérikus hangulatot, a főkapitányság pedig tehetetlenül nézi emberei elvesztését. Közben a kórházban egy kómában fekvő embert igyekeznek életben tartani. Szobáját rendőrök őrzik, s kiléte szigorú titok.

Skandináv krimik, 512 oldal, fűzött, 3980 Ft

**FRANCESCA SIMON
Rosszcsont Peti rémálma**

Vajon mi lehet az, amitől még a szörnyek legnagyobb haverja, Rosszcsont Peti is megijed? A sorozat vadonatúj kötetéből egyebek közt ezt is megtudhatjuk.

Ill.: Tony Ross
104 oldal, fűzött, 1290 Ft

**FRANCESCA SIMON
Rosszcsont Peti és a dinoszauruszok**

Te is imárod a dinókat? Mindent tudni akarsz róluk? Akkor mindenképp szükséged van Rosszcsont Peti csodásan borzongató és viccesen rémes dinoszaurusz-kalauzára!

Tudd meg Petitől!

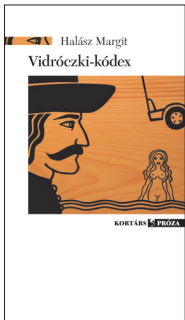
Ill.: Tony Ross, 112 oldal, fűzött, 1290 Ft

KORTÁRS KIADÓ

1062 Bp. Bajza u. 18. • Tel./fax: 343-6028

E-mail: korkiado@t-online.hu

www.kortarskiado.hu

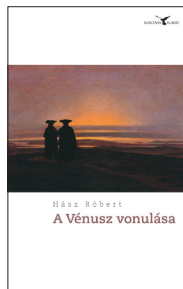

**HALÁSZ MARGIT
Vidróczki-kódex**

Matyi szénégető fiú a Mát-rában. Egy barlang mélyén rákad a legendás betyár, Vidróczki „kódexére”. Kalandok, szerelmek, messzi utazások sora kezdődik ezzel, letehetetlen pikareszk-regénnyé kerekedve. Végre egy könyv, amitől nem akarsz Dunának menni.

Kortárs Próza

117x200 mm, 178 oldal, fűzött, 2500 Ft

**HÁSZ RÓBERT
A Vénusz vonulása**

1768-ban Sajnovics János jezsuita rendtársával, a csilagász Hell Miksával útra kel a Sarkkörön túra, Vardőre, a közelgő Nap-Vénusz együttállást megvizsgáló. Hosszú, kalandos útjuk során kirajzolódik a korabeli Európa szövevényes eszmerendzere.

130x200 mm, 328 oldal, fűzött, 2750 Ft

VARÁZSLÁDIKA KIADÓ

1075 Budapest, Kazinczy u. 28.

Tel.: (30)999-0226

E-mail: info@varazsladika.hu • www.varazsladika.hu

**ANDREW MATTHEWS
Hallgass a szívedre akkor is, ha nehéz idők jönnek!**

Andrew legújabb motivációs bestsellerében arról ír, hogyan érhetünk el sikereket kapcsolatainkban, karrierünkben, hogyan élhetünk jólétben és lelki egyensúlyban.

Pszichológia, motiváció, ezoterika, életmód
Ill.: Karikatúrák, 180x235 mm, 160 oldal, 3990 Ft

**ANDREW MATTHEWS
Nevelj boldog tinédzsert!**

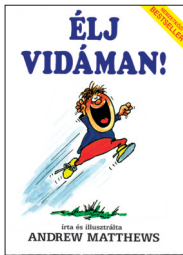
Szülők, nevelők figyelmébe ajánljuk ezt a könyvet, amelyből sok segítséget kaphatnak a tinik jellemző problémáinak megoldásait illetően. A könyv segít a 10-19 éves korosztály gondolkodásának mélyebb megértésében és a harmonikusabb kapcsolatok kialakításában.

Pszichológia, nevelés, életmód

Ill.: Karikatúrák, 180x235 mm, 160 oldal, 3990 Ft

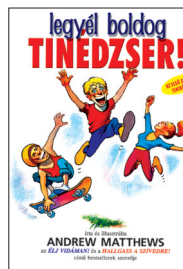
**ANDREW MATTHEWS
Élj vidáman!**

Világhírű bestsellerében Andrew saját vicces karikatúráival illusztrálva arról ír, hogyan lehetünk boldogabbak. Kiváló ajándék a karácsonyra alá!

Pszichológia, motiváció, ezoterika

Ill.: Karikatúrák, 180x235 mm, 138 oldal, 3990 Ft

**ANDREW MATTHEWS
Legyél boldog tinédzser!**

A szerző tiniknek írt könyve a 10-19 éves korosztályt leginkább foglalkoztató kérdésekre kínál válaszokat. (Társas kapcsolatok, önismeret, célok, tanulási készségek fejlesztése, önbecsülés stb.) Kiváló segítség szülőknek és pedagógusoknak is!

Pszichológia, motiváció, nevelés

Ill.: Karikatúrák, 180x235 mm

132 oldal, 3990 Ft

Újranyitott orosz kultúra

A *Lev Tolsztoj és kora* középiskolai orosz műveltségi vetélkedő összefoglalója

A 2011 óta működő Tolsztoj Társaság a Magyar–Orosz Együtműködésért Egyesület célja már létrejött pillanatában az volt, hogy a rendszerváltást követően szándékosan, ugyanakkor érdemtelenül feledésbe merített orosz kultúrát újra „helyzetbe hozza”, népszerűsítse hazánkban, illetve a két ország között a lehető legszélesebbre tárja a kulturális kapcsolatok ajtaját.

Ennek a törekvésnek a részeként 2013 januárjában hatszáz hazai és határon túli magyar középiskolába érkezett egy versenyfelhívást tartalmazó boríték. A számtalan, naponta az iskolákba érkező pályázatok, versenykiírások közül több szempontból kitűnhetett ez a postai küldemény. Egyfelől azért, mert nem máshonnan, mint a Parlamentből, Lezsák Sándor személyes aláírásával, védnökségével érkezett – hisz a Magyar Országgyűlés alelnöke a Tolsztoj Társaság tiszteletbeli elnöki posztját is betölti –, másfelől azért, mert az utóbbi két évtizedben aligha találkozhattak a pedagógusok olyan versennyel, amely az orosz kultúra és művelődéstörténet berkeibe kívánta volna bevezetni a tizenéveseket. Mégpedig egy kétfordulós, a tanulók életkori sajátosságait szem előtt tartó, a tárgyi tudást a kreativitással párosító vetélkedő formájában.

Talán ennek köszönhető, hogy a *Lev Tolsztoj és kora* című verseny első – írásbeli – fordulójának határidejére, 2013. április 15-ére összesen hatvannégy pályázat érkezett az ország minden pontjáról, illetve felvidéki és erdélyi középiskolákból.

A négyfős középiskolai csapatok, illetve felkészítő tanáraik számára az első forduló hat feladatot tartogatott: a műveltségi kvízen kívül – amelyben az orosz irodalom, történelem, zene és képzőművészet területéről várt rájuk 13+1 kérdés – a tanulók regényinterpretációval, esszéírással, történelmi tárgyú tabló készítésével, egy tetszőleges, nekik szimpatikus orosz történelmi évszázadot ábrázoló kocka elkészítésével, illetve a modern technikát felhasználva a mai orosz életet ábrázoló kisfilm összeállításával szállhattak versenybe azért, hogy a húsz legjobb csapat közé jutva 2013 szeptemberében a Lakiteleki Népfőiskolán egy

kétnapos vetélkedő formájában folytathassák küzdelmüket a nívós fődíjért, az ötnapos moszkvai utazásért.

A jobbnál jobb pályázatok beküldői közül a második fordulóra nagyon nehéz döntést követően – érdemes őket név szerint megemlíteni – a következő középiskolák csapatai jutottak tovább: a bajai III. Béla Gimnázium két csapata, a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziumának tanulói, a győri Krúdy Gyula Gimnázium, a veszprémi Lovassy László Gimnázium, a monori József Attila Gimnázium, a fehérgyarmati Deák Ferenc Gimnázium csapata, Budapestről a Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakközépiskola, a Magyar Gyula Kertészeti Szakközépiskola, a Károlyi Mihály Magyar-Spanyol Kéttannyelvű Gimnázium, a Budapesti Egyetem Katolikus Gimnáziumának tanulói, a debreceni Irinyi János Gimnázium és Szakközépiskola, a székesfehérvári Széchenyi István Műszaki Szakközépiskola, a szolnoki Verseghy Ferenc Gimnázium, a Süllyápi Gimnázium, az ibrányi Móricz Zsigmond Gimnázium tanulói, határon túlról pedig a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum, a komáromi Marianum Egyházi Gimnázium, a révkomáromi Selye János Gimnázium csapata, illetve a gútai Nagyboldogasszony Gimnázium tanulói.

A 2013. szeptember 26–27-én lezajlott második fordulón, azaz a lakiteleki kétnapos vetélkedőn – amelyet Dr. Hoffmann Rózsa Köznevelésért Felelős Államtitkár nyitott meg – szigorú, szakmailag kompetens zsűri előtt kellett a diákoknak bizonyítaniuk. A zsűrit Dr. Szűcs Olga, a Tolsztoj Társaság elnöke, filozófus, főiskolai tanár, Dr. Goretity József, a Tolsztoj Társaság alelnöke, intézetvezető egyetemi docens, irodalomtörténész, műfordító, Dr. Keskeny Ernő, a Külügyminisztérium volt FÁK államok ügyét képviselő miniszteri biztosa, Valerij Platonov, a budapesti Orosz Kulturális Központ igazgatója, valamint Olajos István a helyi, lakiteleki Általános Iskola igazgatója alkották. A csapatoknak a 2013 májusában kiadott orosz klasszikus irodalmi alkotásokból összeállított olvassmánylista, illetve a tanulmányozandó történelmi események, kép-

zóművészeti alkotások alapján kellett számot adniuk tudásukról. Szeptember 26-án, az első napon még mind a húsz csapat versenyben volt, s ekkor elsősorban a vetélkedő névadójáról, Lev Tolsztoj életéről és műveiről, valamint Oroszországnak illetve a Szovjetunióknak a két, világháborúban betöltött szerepéről kellett gondolkodniuk, hogy azután szóba kerülhessenek Moszkva és Szentpétervár nevezetességei is. A pontozásos verseny első estéjén eldőlt, hogy másnapra melyik tíz csapat jutott tovább a moszkvai útért való versenyben. Pontosabban tizenegy csapat, ugyanis a tizedik helyen holtverseny alakult ki.

A lakiteleki forduló első napjának eredményhirdetése azonban, hogy ne csak a száraz tények és pontok közlése történjék meg, kulturális program keretében zajlott. A tanulók eredeti orosz népdalcsokrot „vehettek át” Kszénia Volovik énekesnőtől, majd pedig a helyi, lakiteleki együttes, a Mentális majális zenekar könnyűzenei koncertjét hallgathatták meg. A tíz, illetve a holtverseny miatt tizenegy továbbjutó csapat éjszaka sem pihenhetett: meglepő feladatot kapott másnapra. Az előzetesen kiadott egyik olvasmány, Puskin *A pikk dáma* című kisregényéből egy rövid színpadi adaptáció elkészítése várt rájuk.

Szeptember 27-én reggel történelmi és irodalmi aforizmákkal, vilámkérdésekkel, illetve Lev Tolsztoj *Anna Kareninájára* vonatkozó feladatokkal kezdődött a nap, hisz Tolsztoj halhatatlan művét előzetesen szintén olvasniuk kellett a versengő középiskolásoknak. Hogy azután – a vetélkedő fénypontjaként – sor kerüljön a tanulók éjszaka elkészített, rendkívül ötletes, izgalmas színpadi adaptációira is.

Végül a versenyt egy határon túli csapat, a révkomáromi Selye János Gimnázium tanulói nyerték. Név szerint is érdemes őket megemlíteni. Felkészítő tanáruk, Dr. Farkas Adrianna vezetésével Fekete Emese, Paluska Zsuzsanna, Juhász Anikó és Markó Ádám nyerte el a fődíjat, a moszkvai kulturális kirándulást. A holtverseny miatt három csapat is a második helyen végzett, a monori József Attila Gimnázium, a bajai III. Béla Gimnázium, illetve a fehérgyarmati Deák Ferenc Gimnázium csa-

pata, harmadik pedig a szolnoki Verseghy Ferenc Gimnázium csoportja lett. Minden csapat, beleértve a második napon már nem versenyzőket is, a vetélkedő végén Lezsák Sándor úrtól értékes könyvjutalmakat vehettek át. A jól megérdemelt nyereség, a moszkvai ötnapos utazás november 19-e és 23-a között zajlott a Selye János Gimnázium négy diákja, s felkészítő tanáruk, Dr. Farkas Adrianna számára. A diákok közül háromnak maga az utazás is külön élmény volt, hisz életükben most ültek először repülőn. S a Moszkvai Magyar Kulturális Intézetnek, azaz szállásadónknak köszönhetően azt is megtapasztalhatták, hogy milyen az orosz főváros szívében lakni, hisz az intézetnek helyt adó Povarszkaja utcai gyönyörű épület húsz percre található a Vörös tértől. Így nem volt kétséges, hogy megérkezésünk után az első utunk a térre vezetett. A diákok itt megcsodálhatták a Kreml székesegyházait, a híres Cár-ágyút és Cár-harangot, a joggal a tér ékszerének tartott Vaszilij Blazsennij Székesegyházat, a Lenin Mauzóleumot, a GUM áruházat. De az öt nap alatt a híres Tretyakov Galériába, valamint annak modern művészetet tartalmazó, úgynevezett Új Tretyakov Képtár-részébe is eljutottak, sétálhattak a Moszkva folyó partján, valamint a két fűtca, az új és a régi Arbat macskakövein, látták a Megváltó Krisztus Székesegyházat. „Irodalmi utazást” tehettek Dosztojevszkij szülőházában, ahol a Dosztojevszkij család eredeti használati és lakberendezési tárgyai találhatóak, valamint a Bulgakov Emlékházban, ahol teljes mértékben *A Mester és Margarita* című regény atmoszférájába csöppenhetek. A kirándulás fénypontjaként pedig a Bolsoj Színházban Puskin: *Anyeginjének* operaváltozatát látták. Ezenkívül orosz piacokra látogatva a „valódi” orosz életbe belepillanthattak, valamint különböző éttermekben megismerkedhettek az autentikus orosz konyha finomságaival is.

Aki többet szeretne megtudni az utazásról, látogasson el az *Új Könyvpiac* internetes oldalára – www.ujkonyvpiac.hu –, ahol bővebb, fotókkal illusztrált beszámolót talál a moszkvai kirándulásról.

Gyürky Katalin, a vetélkedő főszerzője és lebonyolítója

Fotó: Paluska Zsuzsanna

Mintha mise történt volna

A Hotel Astoriában tartották meg Tarjányi Péter és Dosek Rita új kémregényének bemutatóját. Találó helyszínválasztás, hiszen köztudott, hogy a szálloda a pártállami időkben külföldi delegációkat, tehetősebb nyugati turistákat látott vendégül, s a személyzetbe (a portaszolgálattól a vezetőségig) beépülők ÁVH-s tisztek pedig minden lépésüket nyomon követték – ráadásul, a kötetben is szerepel egy hasonló hotel, a különösebb kódfejtő tehetséget nem igénylő Castoria néven. A néma, kanyargós folyosókon sétálva az ember még most is elhinné, hogy figyelik, Dosek pedig egy kiképzőtiszt határozottságával terelte be az újságírókat egy kis szobába – elmondható, hogy a szerzőpáros és a Libri tényleg figyelte a részletekre.

A könyvbemutató java részét aztán a volt kommandós és rendőr Tarjányi Péter tartotta, aki olyan szúrósan nézett a megjelentekre, mintha közöttük is ügynököt sejtene. A pápa hagyatékának egyik fontos momentuma – II. János Pál 1991-es magyarországi látogatása – Tarjányi számára egyébként személyes élményt is jelentett, mivel a Különleges Szolgálat fiatal tisztjeként részt vett az egyházfő védelmében. Elmondása szerint ekkor komoly kockázata volt egy II. János Pál elleni újabb merényletnek, hiszen a hatalmát megtartani igyekvő KGB szemében a pápa régóta célpontnak számított, és már az Ali Agca-féle támadást is ők rendelheték meg. „A vizit első napján tört ki a moszkvai puccs, a KGB-hez hű alakulatok házi őrizetbe helyezték Gorbacsovot, és elfoglalták a Kremlt” – emlékeztetett a biztonsági szakértő, aki a látogatás nagy horderejű és eddig ismeretlen részleteiről is beszélt. Eszerint a pápa nem csak misét celebrált, és híveivel találkozott Esztergomban: a színpalak mögött a (hivatalosan máig el nem ismert) vatikáni titkosszolgálat minden lehetséges eszközt bevetett azért, hogy Oroszországban ne törjön ki a polgárháború. A pápa hagyatéka egy ponton ezt a kémjátszmát is bemutatja, részben a fantáziára alapozva.

Tarjányi szerint ugyanakkor az orosz állambiztonság társszervein, így az ÁVH-n és a Stasin keresztül szintén hatékonyan figyelte és manipulálta a Vatikán működését, a magyar ügynökök pedig kiemelkedően eredményes adatközlőnek bizonyultak. Beszámolójából és a Pápa hagyatékának ismertetéséből idővel olyan, részben valós konspirációs történet bontakozott ki, ami máig a hazai köz- és hitélet egyik szégyenfoltjának számít: hogy a magyar katolikus egyház az ötvenes évek elejétől egészen a rendszerváltásig telített volt az ÁVH besúgóival, ügynökeivel, s hogy az egyházi kapcsolatrendszeren keresztül egészen a vatikáni meghallgató szobáig is eljutottak.

„Volt, akít megfélemlítéssel kényszerítettek, mások karrierlehetőség

get láttak az együttműködésben, de elmondható, hogy az ÁVH szinte mindenkit meg tudott szerezni magának, akire szemet vetett. Bizonyos időszakokban 10 magyar főpapból 7-8 is nekik dolgozott – közel

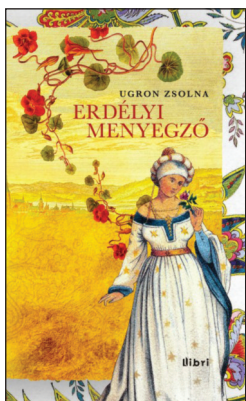
700 informátorról lehet szó, akiknek munkáját külföldi utakkal, előléptetésekkel hálálták meg” – mondta Tarjányi. Állítása szerint a téglákról, áruló egyházi méltóságokról a vatikáni titkosszolgálat is tudott, azonban képtelenek voltak a magyar egyházközösség megtisztítására: nem ismerték a közép-európai viszonyokat, a helyi kémelhárítás pedig sok lépéssel előtűk járt.

A könyv összeállítása előtt Tarjányi és Dosek számos volt tartó-tiszttel és ügynökeikkel találkozott, és megdöbbenette őket, hogy ezek az emberek máig összekötetésben állnak, életfogytig tartó kapcsolatot jelent számukra a közös bűn tudata: „Egy házasságból könynyebb szabadulni” – érzékeltette a groteszk viszonyok erejét Tarjányi, hozzátéve, a szervezésben részt vevő tisztek közül sokan most is úgy érzik, hogy csak a munkájukat végezték, a rendszerváltás utáni kormányok pedig elárulták őket. Bár az szt-tisztek egy része már ismert, az egykori ügynökökről, besúgókról kevés a nyilvánosságra hozott információ. Az egyház nem szívesen foglalkozik a sok főpapot érintő téma feltárásával, ahogy a politika is rendre elzárkózik az ügynökkérdés bolygatásától – általános a csend, a hazai mentalitás ugyanis az, hogy amiről nem beszélünk, az idővel megszűnik létezni, mintha mi sem történt volna – jegyezte meg Tarjányi Péter.

A pápa hagyatéka viszont pont azzal a lehetőséggel játszik el, hogy 16 évvel a KGB megszűnése után is előkerülhet egy olyan egyházi ügynöknévsor, amely alapjaiban rázza meg mind a magyar, mind a római katolikus egyházat. A regény alapvetően fikciós, de bizonyos szereplők és helyzetek valóságok; ezekre a megváltoztatott adatok ellenére is rá lehet ismerni, mint például a Castoria szálló igazgatójára – a függelék ráadásul egy névsort is tartalmaz, bizonyítottan szervezett egyházi ügynökökről. A sok szereplőt felvonultató történet több idő- és eseményszálra bomlik, a rendszerváltás körüli évek és 2005 között váltakozva, de ezzel együtt is követhető marad, az akciójelentek pedig valószerűnek tűnnek – köszönhetően Tarjányi tapasztalatainak. A volt kommandós elárulta, ő találja ki, és sokszor el is játssza a fordulatokat, amiket aztán Dosek Rita önt végső formába – a közelharcot pedig egy kétméteres plüssmackóval szokta imitálni, hogy a leírás minél hitelesebb legyen. A szerzők ugyanakkor nemcsak a bevetéseket, de a szereplők lelkivilágát, érzelmi hátterét is igyekeztek bemutatni, ítékezés nélkül, hiszen az II. János Pál pápa szerint is Isten dolga marad.

Nem rózsaszín leányálom

Kiskamaszkorom egyik kedvenc csikos regénye volt Jósika Miklós és Podmaniczky Júlia szerelmének története, az 1849 utáni emigránsok élete ugyanúgy, mint arról olvasni, milyen fűtés volt az erdélyi kastélyokban, és hol állítottak először karácsonyfát.

lyi kastélyokban, és hol állítottak először karácsonyfát.

Ugron Zsolna *Erdélyi menyegző* című regényében még korábbra ugunk, és itt már nem érzem a késztetést, hogy de jó lenne akkor élni. Hisz nem olyan esküvőről álmodunk, ahol „a vőlegény a nászasztal végén egyik kezével a kupáját markolva az asztalra borulva hortyog”, és mindent átsző a politika, a birtokokért és hatalomért való harc. Nem nőknek való vidék. Kivéve, ha regényt ír az ember, mert akkor épp egy (két) különleges nőalak kell abba a férfias világba, körülbástyázva kellő mennyiségű rejtéllyel. Na, meg persze szövevényes szerelmi szálalal, némi szexussal, mindezt kellően sok szoknya mögül libbentve fel, de csak finoman körülbeszélve, leginkább így: „öt egy hajnalon a szigeti várfal salétromosházának aljában meglátta, és gerjedelmét nem is gondolta megzabolázní.”

Nem csak Báthory Anna figurája kiválóan alkalmas erre, és kellően sokan beszéltek már róla (a szépirodalomban is: Móricz Zsigmond, Makkai Sándor), miközben kellően kevés valós, pontos történelmi tény van vele kapcsolatban ahhoz, hogy egy saját világot, valóságot teremtsen az író. Ugron Zsolna meg is teszi ezt, és számtalan ponton nem is a főhősön érdekel olvasóként, a mellékszereplők kapcsán rengeteg érdekes adalékot tudhatunk a korról, kezdve a ruháktól, a szépségápolásig, hogyan készítette a szolgáló Lin a „zernikből és feketeföldből és oltott mézből kevert szőrvesztőfőzetet”, vagy épp hogy akkor is festettek haját.

Azért nagy vállalkozás ennyi szálon, ennyi szereplőt mozgatni a 17. századi díszletek között, megtartva annak nyelvezetét, de közben annyira átültetni ezt maivá, hogy befogadható legyen, segítse a korabeli erdélyi világba áthelyezkedést, ne ránts on mindíg vissza. *Az erdélyi menyegző* nem az a könyv, amit lopva, oldalanként lehet olvasni, főzés közben, vagy két megálló között. Le kell ülni, le kell lassulni hozzá, hagyni, hogy szépen húzzon be a Báthoryak bajkeverő és cselszövő világa, mert ha nem, akkor bizony elég rázósak, döcögősek ahhoz azok az erdélyi utak, hogy eltévedjünk, és nehezen találunk olvasóként vissza közéjük. (*Ugron Zsolna: Erdélyi menyegző. Libri Kiadó, 2013, 350 oldal, 3490 Ft*)

Csapody Kinga

VILÁGPREMIER

New York, London, Budapest, Amszterdam, Tel-Aviv

A modern Izraelről szeretettel, őszintén

A szerzőről

„Ari Shavit költő és proféta egy személyben”
The Atlantic

A könyvről

„Nos, ez az a történetírás, amit Izrael érdemel. Gyönyörűen megírt, drámai fordulatokkal és erkölcsi tanulságokkal teli történet. Sok-sok éve a legjobb könyv, ami erről a témáról napvilágot látott.”

The New Republic

Bolti ár: 5000 Ft

Egy „unatkozó háziassz

Amikor megtudta Nobel-díja hírét Alice Munro, a 83 éves kanadai író, első reakciójában fontosnak tartotta kiemelni, hogy őszintén reméli, „ez ráébreszti az embereket arra, hogy a novella fontos műfaj és nem pusztán valami, amivel eljátszadzik az ember addig, amíg regényt ír.”

A díj 1901 óta tartó történetében ő a 13. nő, aki irodalmi Nobel-díjat kapott. Az sem szokványos, hogy egy friss Nobel-díjastól magyarul máris öt könyvet olvashatunk! Ezek novellák, illetve egy regényként is olvasható történetfüzér. Könyveit néhány éve a Park Kiadó (a Libri csoport tagja) adja ki. A Nobel-díjas szerzőt és könyveit sajtótájékoztatón ünnepelték meg a Gerlóczy Kávéházban. Előljáróban Büchler András, a Libri Kiadó PR vezetője köszöntötte a megjelenteket, majd a Kanadai Követség képviselőjében Brian Ebel köszönte meg a kiadónak, hogy elhozták Magyarországra Munro könyveit. Elmondta, mennyire örül a díjnak, mert eddig csak egy kanadai szerző, Saul Bellow kapott Nobel-díjat, s igazából ő sem lakott Kanadában. Általában fizikában, kémiában szoktak díjakat nyerni a kanadaiak, irodalomban viszonylag ritkán, ezért is örültek nagyon. A kanadai irodalmi hagyományokról általában keveset tudni, bár voltak korábban nyertes szerzőik. Nagy büszkeség számukra most ez a Nobel-díj, és hogy szerzőjüket többek közt magyarra is lefordították.

Rochlitz András, a Park Kiadó vezetője elmondta, nem kis büszkeségük, hogy öt kötetet adtak ki Munrótól, és ez nem véletlen találat, mélyebb az elkötelezettségük iránta. Személyes jó érzését is kifejezte, mivel Kanadát kicsit a második otthonának érzi, a családjuk egyik fele ott él. Örömmel mutatta be a mellette ülő Szőnyi Andrást, aki évekkal ezelőtt az első Munro-könyvet elhozta neki és felhívta rá a figyelmét. A kiadóvezető Tönkő Vera főszerkesztő érdemeit is elismerte, hiszen ő volt az, aki az első pillanatban felismerte, hogy Munro nagyon finom szerző, és kardoskodott amellett, hogy ne csak egy könyvét adják ki, hanem folyamatosan jelentessék meg a műveit.

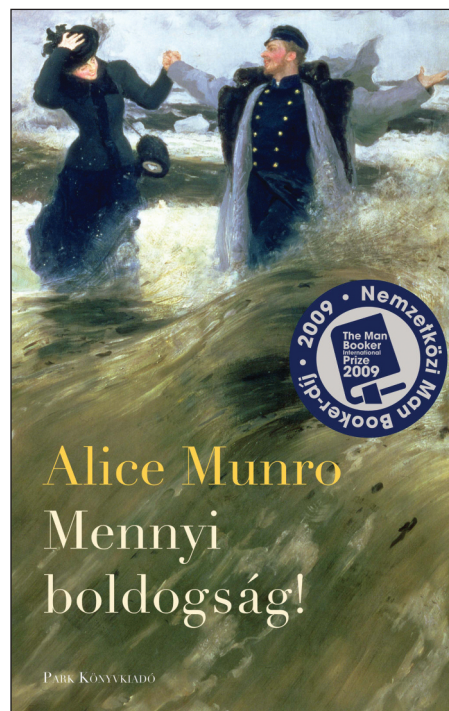
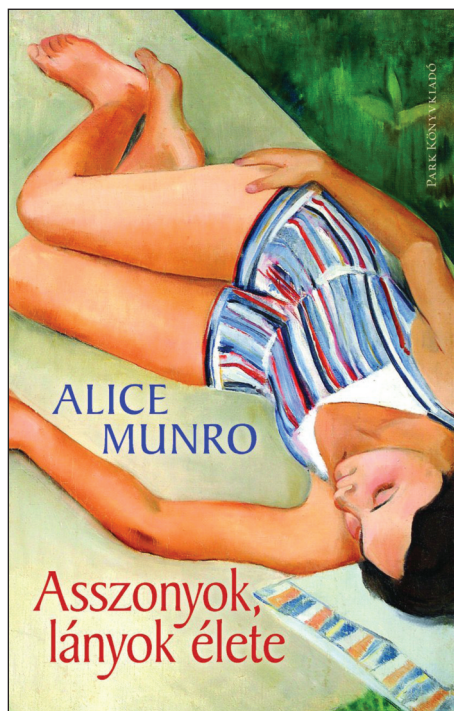
Tönkő Vera már akkor titkon reménykedett, amikor a hírekből értesült, hogy a második helyen fogadnak Munróra, ugyanis az elmúlt években vicces módon mindig azok kaptak irodalmi Nobel-díjat, akik a másodikak... Bár az egyik szeme sírt, a másik nevetett, hiszen Nádas Péternek is nagyon drukkolt, ám amikor Alice Munro fényképét meglátták, egymás nyakába ugrottak a kiadóban. Szerelem első látásra volt a részükről a könyv, amit András behozott, amely akkor újdonság volt Kanadában, a címe, a borítója alapján úgy nézett ki, mint az amerikai ismeretterjesztő könyvek; ez volt a „Barátság, szerelem, házasság”, magyarul *Szeret, nem szeret* lett. A hátsóborító-szövegből kiderült, hogy irodalom, és az első bekezdésekből az is, hogy nem is akármilyen! Nagyon jól indult az első könyv, majd sikerült folyamatosan megjelentetniük a többit, visszafelé lépegetve az életműben, a régebbieket közül a legjobbakat és párhuzamosan az újabbakat.

Azonkívül, hogy az ő szerzőjük, annak is örültek, hogy végre egy női szerző kaphatott irodalmi Nobel-díjat. Ez azért is nagy esemény, mert amikor Munro 1961-ben az első könyvét, a *Boldog árnyak táncát* megjelentette, az újságok szalagcímeiben azt írták róla, hogy unatkozó háziasszony, aki szabadidejében írásra is tud időt szakítani. Noha nem feminista író és a gender témák is hidegen hagyják, ha életét a női emancipáció oldaláról nézzük, fantasztikus, hogy az út vége irodalmi Nobel-díj! Többször is szerették volna az írónőt meghívni Magyarországra, például néhány évvel ezelőtt, amikor a Könyvfesztivál vendége Kanada volt, de csak a nagykövetség képviselhette őt, mert az író éppen akkor esett át egy szív műtéten.

Szőnyi András, aki annak idején bemutatta a könyvet a kiadóvezetőnek, felelevenítette a történetet: egy ismerőse által saját könyve, a *Kisvállalatok menedzselésének alapjai* eljutott Rochlitz Andrásához, s ő úgy gondolta, lesz rá érdeklődés és lefordította. A munkakapcsolatból közeli személyes barátság lett, Szőnyi úr azóta csendes tanácsadóként szerepel a Park Kiadó életében.

Felvetődött, hogy Munrót a kanadai Csehovnak tartják, bár

ony” rangos elismerése

ALICE MUNRO MAGYARUL MEGJELENT KÖNYVEI A PARK KIADÓ GONDOZÁSÁBAN: ASSZONYOK, LÁNYOK ÉLETE (2007), SZERET, NEM SZERET - KILENC TÖRTÉNET (2006, 2008), EGY JÓRAVALÓ NŐ SZERELME (2008, 2009), CSEND, VÉTKEK, SZENVEDÉLY (2007), MENNYI BOLDOGSÁG! (2011)

Catherine Mansfieldre is ezt mondják, és műveit Updike családrégényeivel szintén párhuzamba hozzák. Mindenesetre a sok áthallás is azt bizonyítja, igazi nagymestere műfajának. Persze, nagy szerepet játszik a fordító abban, hogy a magyar olvasók megszerették. Az első könyvet Borbás Mária fordította, a másodiktól már Mesterházi Mónika ülteti át magyarra a műveket, és tökéletes választásnak bizonyult: neki való ez a tiszta, szikár, látszólag érzelmentes, poétikai érzékenységű írói világ. A főszerkesztő elmondta, hogy a következő Munro-könyv, az *Édes élet* tavaszra jelenik meg. Nobel-díj ide vagy oda, nem a gyorstalpaló fordítás kategóriája Alice Munro, aki egyetlen novellát négy-hat hónap között ír meg! A fordításra is érdemes időt hagyni.

Munro női témákról ír és leginkább nők olvassák, bár a legjelentősebb magyar kritikákat éppen férfi szerzők írták róla. A két legnagyobb rajongója is férfi, John Updike és Jonathan Fransen, ez utóbbi a Magyar Narancsban megjelent interjúban a legnagyobb kortárs észak-amerikai íróként emlegeti Munrót. Az egyik könyv hátoldalán egy Byatt-idézet remekül összefoglalja, milyen témákról ír:

...történetei a tekintetben is kivételesek, hogy a novella szűk terében teljes sorsokat követnek végig. A hétköznapi nagy krónikása: étkezéstről, pénzzavarról, öltözködésről, öregedésről, szexről, gyerekszülésről és nevelésről senki más nem ír úgy, mint ő.” A főszerkesztő hozzáfűzte még, hogy a szerző fogékony a különböző testi

és lelki erőszakra, minden olyan kérdésre, ami a nők társadalomba való beilleszkedését, illetve a konvenciókkal való szembesülését jellemzi, az abortusz legalizálásától kezdve a nemi erőszak büntetéséig. A legutolsó kötetben szinte mindegyik történetnek valamilyen erőszakos cselekmény áll a középpontjában. Tönkö Vera szerint ezt fricskának is érezhetjük, olyan, mintha valamelyik napilapnak a bűnügyi rovatából szemelgetett volna híreket, hogy megmutassa, semmilyen témából is tud novellát írni. A másik fricska Csehovra utal. A *Mennyi boldogság* című novellája egy matematikusnőről szól – mintha már neki lenne elege abból, hogy folyton Csehovhoz hasonlítják –, írt egy orosz történetet, amelyben szereplői akár egy Csehov-novellában, keresztül-kasul rohagálják Európát. Egyébként minden novellája Kanadában, Ontarióban játszódik. A kanadai táj nagyon fontos az életében, ez az egyetlen terület, ahol Mesterházi Mónikának időről időre biológusokat kell segítségül hívnia, hogy az erdőségek leírásának fordításával meg tudjon birkózni. Itt említhetjük meg, hogy Munro elkötelezett környezetvédő, kizárólag telepített erdőből származó fából készült papírra engedi a könyveit nyomtatni.

A magyar olvasóknak nem kell sokat várniuk: a legutóbbi kötetből még van néhány példány, de mind a négyet újranyomják, egy jó hét múlva lesz a könyvesboltokban mindegyikből. S bár többször felröppent a hír, hogy Alice Munro abbahagyja az írást, reméljük, még folytatja.

Frissebb, könnyedebb gyerekkönyvek

A Napraforgó 2005-ben lépett a magyar piacra, egy spanyol könyvkiadó (Susaeeta) leányvállalataként. Milyen kihívásokkal járt a spanyol címek, szerzők bevezetése a sok szempontból még ma is ortodox hazai gyerekkönyves világba?

Minden új szereplő számára nagy kihívás a magyar könyvpiacra bevezetni egy új kiadót, aminek elsősorban a koncentrált, kevés szereplős terjesztési hálózat az oka. A könyveink azonban új színfoltot vittek a hazai kínálatba, a könyvolvasó és -vásárló közönség pozitívan fogadta a színes és szórakoztató jellegű kiadványokat, így egyszerre volt könnyű is a feladat.

A Napraforgó portfóliója változott az elmúlt nyolc év alatt? Melyek azok a szegmensek, ahol a versenytársak elé tudtak kerülni egy ötlettel, egy címmel, egy sorozattal?

Kezdetből a legkisebb korosztályt céloztuk meg, „nullától” 6-8 éves korig, azonban az utolsó években a felső korhatárt igyekszünk emelni. A portfóliónk másban nem nagyon változott az elmúlt majdnem egy évtizedben: arra koncentrálnunk elsősorban, hogy minél színvonalasabb és tartalmasabb könyveket kínáljunk az általunk képviselt témakörökben kis olvasóinknak. Az anyavállalatunkon kívül más külföldi kiadókkal is együttműködünk, és saját fejlesztésű könyvünk, illetve sorozatunk is van már (Magyar klasszikusok). Igyekszünk mindig a magyar olvasók igényeit figyelembe venni, amikor összeállítjuk az éves tervünket. Úgy érzem, hogy a könyvek kiválasztásában sikeresek vagyunk, hiszen az éves kiadásunk általában fele utánpótlásból áll.

Sokan elmondják, hogy a magyar könyvkereskedelmi szisztéma egészen sajátosan lassú és körülményes. Ön nyilván szembesül az anyavállalat kihívásaival, és fordítva is, a spanyol partnerek vélhetően látják a magyar körülményeket. Nemzetközi nézőpontból milyennek látszik a magyar könyvpiac?

Nagyon erősen eladás-orientált vállalkozás az egész cégcsoportunk, így különösen induláskor az energiáink döntő többségét nekünk is erre a tevékenységre kellett fordítanunk. A Napraforgó Könyvkiadó partnerköre és a kereskedelmi forgalom összetétele meglehetősen eltér a hazai átlagtól, sokkal kevésbé koncentráldódik néhány nagy vevőre. Ez szisztematikus piacépítés eredménye, ennek köszönhetően nagyságrendileg egyharmad-egyharmad-egyharmad arányban oszlik meg a forgalmunk a kiemelt, közepes és kisvevő kategóriák között, összesen 5-600 partnerrel dolgozunk együtt. Természetesen ezt az intenzív piacfedést a termékkörünk jellege teszi lehetővé, vagyis az, hogy populáris gyerekkönyveket adunk ki.

Mindemellett rengeteg munka áll mögötte: egy nagyon hatékony, lelkes kis csapat.

A magyar piachoz hasonlóan koncentrált piac nemzetközi szinten nem nagyon létezik, ezt kintről és bentről is nagyon jól lehet látni. De minden piac más, minden kiadóvezetőnek a saját országában a saját stratégiáját kell sikeresen végigvinni, könnyű piac egyszerűen nincs. Az anyavállalatunk rendkívül rugalmas, tulajdonképpen a hétköznapiakban az én munkám és a helyzetem nem sokban más, mint bármelyik más hazai kisvállalkozásé.

A sikeres leányvállalatok egy idő után sok esetben befogadóból kiajánlóvá is válnak. Találkozik olyan teljesítményekkel a magyar gyerek- és ifjúsági könyvészetben, amit érdemes lehet kiajánlani a spanyol partnernek is?

Természetesen készülnek ilyen könyvek Magyarországon, de mivel mi csak nagyon kevés címet fejlesztünk és azt is kifejezetten saját, hazai piaci igényeink miatt, ez eddig nem nagyon jöhetett szóba, nem tervezek erre hangsúlyt fektetni a jövőben sem. Véleményem szerint ahhoz, hogy nemzetközi szinten eredményesen lépjenek fel a kiadók, szerzők és illusztrátorok, sokkal frissebb, modernebb, könnyedebb könyvekre lenne szükség, mint a cikk elején említett „ortodox” gyermekkönyv-kínálat. A gyerekkönyvek a gyerekeknek szólnak, a gyerekek döntenek el, hogy tetszik-e nekik, sokkal inkább kellenek a véleményükre, a választásukra hallgatni, és nem felnőttként gondolkodva a saját ízlésvilágunkat rájuk erőltetni. Akinek sikerül megtalálni az egészséges egyensúlyt abban, hogy valami könnyen fogyasztható, de ugyanakkor jó minőségű legyen gyerek, szülő és pedagógus számára egyaránt, az mindenképpen sikerrel indulhat a nemzetközi piacon is, szerencsére van erre példa.

Mintha változna a magyar könyvkereskedelem szerkezete. A hagyományos, könyvesbolti forgalmazás mellett tíz év alatt jelentősen váltak a hipermarketes eladások, az utóbbi néhány évben pedig megszilárdult az újságos standos könyveladási gyakorlat is – miközben az utcai árusítás teljesen marginalizálódott. Hogyan látja, mi a jövője könyvkereskedelemnek – milyen feladatokat ad ez a jövő a kiadók számára?

Sajnálattal tapasztaltam az idei évben, hogy miközben a kiadó forgalma szépen emelkedett, a hagyományos könyvszakmai szereplőké visszaesett annak ellenére, hogy közel kétszáz könyvet adtunk ki az idén, tehát készletek bőven vannak az üzletekben. A kiesést mi tudtuk pótolni más, nem könyvszakmai szereplőkkel, de a jövőre nézve ez vészjósló. A boltlázatokon kívül független könyvesboltokat gyakorlatilag már csak elvétve találunk, a korábban legsikeresebbek is komoly gondokkal küzdenek. A hipermarketek már régóta nagyon nagy forgalmat bonyolítanak, egyre inkább átcsoportosul a kiskereskedelem ezekre a piacokra, de nem csak könyvben, sőt, talán a könyvkereskedelem egyre intenzívebb átcsoportosulása a hipermarketekbe pont annak az eredménye, hogy minden fontos termékör ezt már megelőzte. Összességében a forgalom szempontjából egy kiadónak az a fontos, hogy piacot találjon magának és el tudja adni a könyveit, ez a folyamat inkább a könyvesboltokat és hárlázatokat érinti érzékenyebben. Emellett nagyon komolyan kell venni az online értékesítés térhódítását, valamint a könyvek adaptálását ebook formátumba. Gyerekkönyvek esetében ez rendkívül izgalmas és kreatív feladat, az első lépéseket már megtették néhányan ebben

az irányban, a mi anyavállalatunk is, de a változások olyan hirtelen fognak ezen a területen a nyakunkba szakadni, hogy szerintem erre még senki nem készült fel igazán.

Milyen érdekességekkel készülnek a téli könyvvásárra, a könyvpiac legintenzívebb időszakára?

Elindítunk egy új sorozatot, Legendás utazások címmel: gyönyörű ismeretterjesztő albumok, a vonatok és hajók szerelmeseinek szólnak, gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt ajánljuk.

Megjelent nemrég egy nagyon érdekes könyvünk, A gépek működése. Játékos módon vezeti be a gyerekeket a fizika világába úgy, hogy a könyvhöz mellékelt elemekből meg is építhetik a különböző szerkezeteket. Hasonló témakörben kiadtunk egy másik könyvet is, 365 játékos kísérlet címmel, amely a fizika, kémia, képzőművészet, gasztronómia mellett még számos érdekes témakört ölel fel, és kreatív kísérletezgetésre tanítja a gyerekeket. Folytatjuk a népszerű Keresd meg! sorozatunkat, ezúttal a vonatok és a repülőgépek a két új kötet témája. Megjelent két gyönyörű origamis könyvünk, Alkotó kezek címmel, és több mesekönyvet is kiadtunk, mint például a Hercegnő a barátnőmet (a tavaly megjelent Balerina a barátnőm című könyv mintájára), Az 50 legszebb klasszikus mesét, az Olvasni jó! sorozatot. Belefogtunk egy gyönyörű illusztrált mesealbum-sorozatba is, Értékeink címmel, megjelentettünk egy óvodás korosztálynak szóló bibliát, Biblia kicsiknek címmel.

Sok-sok más új és utánnomásban megjelent könyvünk érkezett még ezeken kívül, felsorolni is alig tudnám fejből, érdemes megtekinteni a kínálatunkat a honlapunkon, vagy az üzletekben.

Legendás utazások
4990 Ft
295 × 205 mm
32 oldal
kihúzható oldalakkal,
felemelhető ablakkal

Keresd meg!
1790 Ft
235 × 290 mm
32 oldal
keménytáblás

Az 50 legszebb klasszikus mese
4990 Ft
180 × 225 mm
512 oldal
flexibilis borítóval

365 Játékos kísérlet
3990 Ft
195 × 270 mm
280 oldal
bélelt borítóval

Karácsonyi móka
990 Ft
265 × 275 mm
16 oldal
origami papírokkal,
kiemelhető elemekkel

Biblia kicsiknek
1990 Ft
140 × 175 mm
144 oldal
bélelt borító
3 éves kortól

Napraforgó
1047 Budapest, Baross u. 91–95. • Telefon: (06-1) 272 1313 • Fax: (06-1) 272 1312 • E-mail: napraforgo@napraforgokiado.hu • www.napraforgokiado.hu

Szótárak exportra

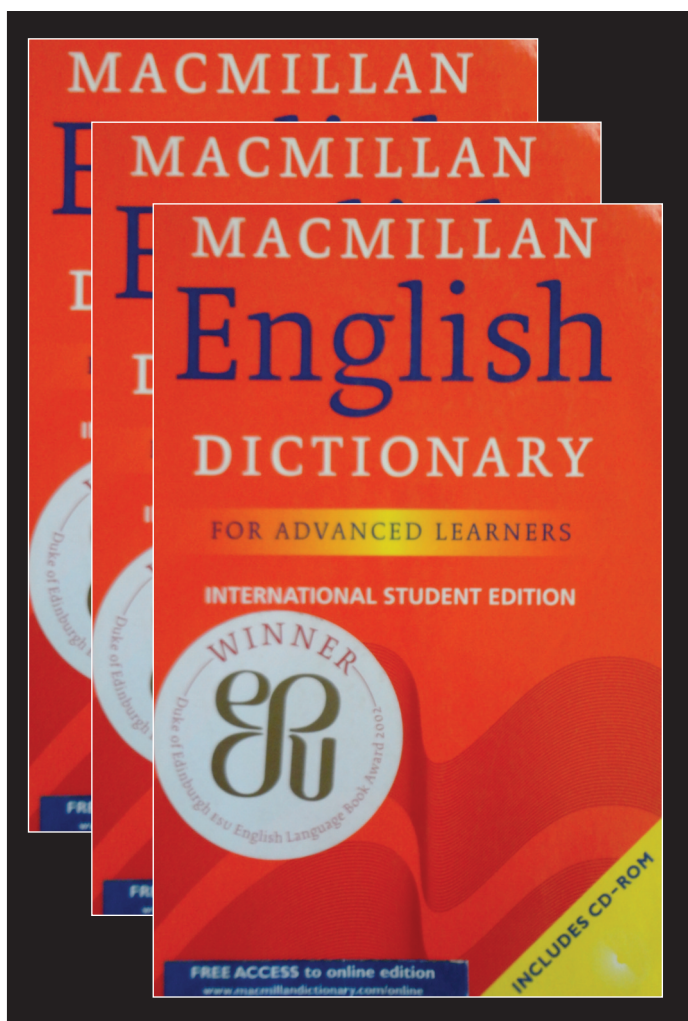
Ötven éve még számos nyelv versenyzett a „vezető világnyelv” címért. Az angol nyelv azonban mára már sikeresen lemosta francia, német, spanyol versenytársait, és egyértelművé vált, hogy globalizálódott világunk első számú kommunikációs eszköze az angol. Természetesen e mögött a győzelem mögött az USA-nak a II. világháború után betöltött gazdasági és politikai súlya is ott van, de nem történhetett volna meg, ha az angol szótárírók és szótárkiadók nem leltározták volna folyamatosan magas színvonalon az angol szókészletet az elmúlt négy száz évben.

Mint a legtöbb nyelv, az angol esetében is a latin kéziratok szavai fölé írt angol szavak tekinthetők a szótári szópárok őseinek. Akik a szövegből kiszakítva egymás mellé másolták a latin és angol szavakat, megalkották az első latin–angol glosszárúkat. Az első nyomtatott latin–angol szótár Gutenberg találmányának megjelenését követően 140 évvel később, 1587-ben jelent meg. A maga 36.000 címszava egy mai középszótárnak is díszére válna. Még a 16. században megjelentek az első spanyol–angol és olasz–angol kétnyelvű szótárak. Csak zárójelben: idehaza a magyar nyelv ilyen kétnyelvű szótárainak a megjelenésére még 300 évet kellett várni.

Már az 1500-as években felmerült az igény az angol egynyelvű, magyarázó szótárak iránt. Egy szabókat képző ipari iskola igazgatója így ír: „Nagyon dicséretes és hasznos lenne, ha egy tanult és szorgalmas ember összegyűjtené az összes szót minden szakmából, amelyet nyelvünkben használunk”.

Végül 1604-ben jelent meg az első angol egynyelvű magyarázó szótár. A hosszú címe rámutat, hogy bizony a szótárírás is sokat köszönhet a kevésbé iskolázott korabeli hölgyeknek: „A gyakori nehéz angol szavak alfabetikus sorrendbe gyűjtve nőknek, úrhölgyeknek és minden képzetlen személy segítségére.” A szótárra azért volt igény, mert ebben az időben az Angliában működő nagyszámú középiskolákba csak fiúk járhattak. Ennek a szótárnak a megjelenését szinte évtizedenként követték újabb és újabb angol szótárak, melyek aztán szókinsükben fokozatosan bővültek, először a jogi terminusok, majd pedig a zsargonszavak kerültek be a szótárakba. Későbbi szerzők pedig az angol nyelvjárásokból is merítettek szótárak részére szavakat.

Az angol szótárkiadásban mérföldkőnek számít Samuel Johnson 1755-ben megjelent *A Dictionary of the English Language* nagyméretű szótára, amely közel ötvenezer szót magyarázott és

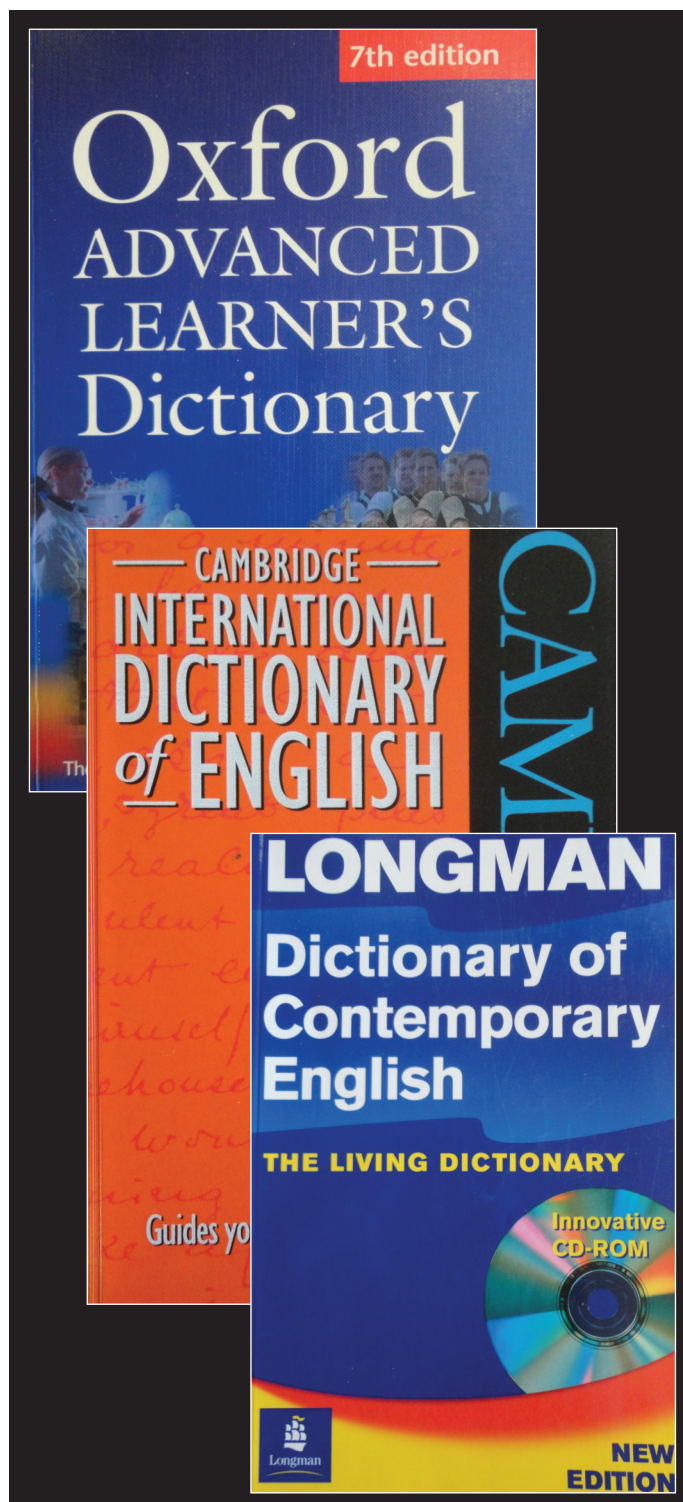

szemléltetett Milton-, Shakespeare- és egyéb irodalmi idézetekkel. Johnson ma is korszerű nézeteket vallott, az előszóban leírja, hogy a szókinccs folyton-folyvást változik, lehetetlen a szótárban „fixálni” minden szót. A zsargonról azonban ma már a szótárírók mást vallanak, mint ő, aki kihagyta szótárából az ilyen típusú szavakat: „A rövid életű zsargonszavak, amelyek állandóan születnek és meghalnak, nem részei a nyelv tartós anyagának, így nem is kell őket a szótárban 'fixálni', azaz bevenni”.

Az angol egynyelvű szótárak megjelenésének sora ütemesen folytatódott, hogy aztán elérkezzen a világ talán legnagyobb szótára, az *Oxford English Dictionary* kiadásáig. Egy nagyszerű filológussal, James Murray-val kötött szerződés nyomán a ma is jól csengő nevű Oxford University Pressnél 1884-ben jelent meg a négy kötetre tervezett szótár első kötete. A tervezett terjedelmet messze túlszárnyaló szótár utolsó, 10. kötete végül 1928-ban hagyta el a nyomdát. Murray az utolsó kötetet már nem érthette meg, 1915-ben meghalt. A 400.000 szó magyarázatát és történetét tartalmazó szótárt 1933-ban 12 kötetben újranyomták: ekkor nyerte el ma is használatos nevét. 2000-től online módon is elérhető ez a becses szótár.

Közben a világ kereke nagyot fordult, az angol szótárak készítői bevonták a számítógépet a szótárszerkesztésbe. Az adatok hagyományos módon cédulákra történő rögzítését felváltotta a nagy elektronikus szövegállományokban való keresés. Ezáltal a szótárakban közölt jelentés, meghatározások és példamondatok sokkal jobban közelítenek a nyelv valós használatához. Ily módon, az angol nyelvet tanulók igen hiteles szótárakat használhatnak.

Az angol szótárkiadásra a gép megjelenése mellett a 20. században megtermékenyítőleg hatott a tőle független utat járó USA-beli gazdag és praktikus szemléletű szótárkiadás. A tengerentúli hatáshoz hozzáadódott a számítógépes szövegbankok, más néven angol szövegtörzsek bevonása a szótárszerkesztés folyamatába. A számítógép segítségével szerkesztett új szemléletű angol szótárak sorát a Patrick Hanks által a Collins-Cobuild Kiadó számára összeállított és először 1979-ben megjelent egykötetes tanulószótár nyitotta. Ma már a világ sok százmillió angol nyelvtanulójának a kegyeiért (és pénzéért) legalább fél tucat (Cambridge, Chambers, Cobuild-Collins, Longman, Macmillan, Marrian-Webster, Oxford) profi szótárkiadó versenyez, hogy ezzel Angliát és az USA-t igen komoly exportbevételhez juttassa.

ÉLET ÉS ●
IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Kedvezményes előfizetési díj 1 évre 18 000 Ft
Megrendelhető a szerkesztőségben
(1089 Bp., Rezső tér 15.)
Telefon: 210-5149, 210-5159
Fax: 303-9241, e-mail: es@es.hu

AMI A CÍME.

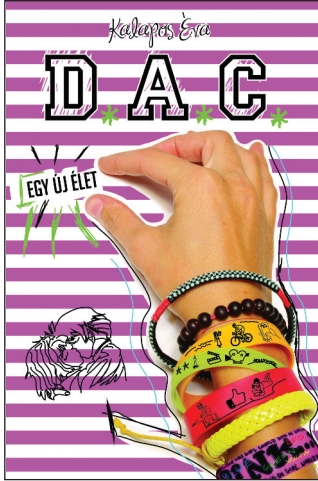
Megjelenik minden pénteken!

Keresse az újságárusoknál
vagy fizessen elő!

· könyvesbolti iránytű · könyvesbolti iránytű · könyvesbolti iránytű

Kalapos Éva
D. A. C.

Már leírni is unalmas, de tényleg nagyon örül az olvasó, amikor friss, érvényes ifjúsági regénnyel találkozik. A D. A. C. egy osztály-

nyi gyereket győzött meg pillanatok alatt. Sokat beszélgettünk Flóráról, Zsaniról, a beilleszkedésről, az önértékelési zavarokról. A regény segítségével

sikerült a legfontosabb: megnyílni, elfogadni, beleérezni.

Értékelés: 10/7

(Manó Könyvek)

Tóth Krisztina
A londoni mackók

Pontosan tíz éve valami elindult: megjelent Tóth Krisztina verskötete, ami felrázta a gyerekirodalmat és a könyvillusztrációt. Most újra kiadta a Csimota, de a régi szövegek mellé újak kerültek: ahogy a kisfiú Marciból kamasz lett, úgy nőttek ezek a versek is. A sarokban rejtőző, lámpaoltás után előbújó árnyéktigris a helyén maradt, de már az iskolai gondokkal is meg kell küzdeni.

Értékelés: 10/9

(Csimota)

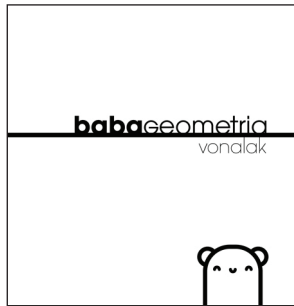

Nagy Diána
Babageometria
Vonalak

Dizájnkönyvnek is beillik ez a kontrasztos lepozelló, amit a pár hónaposoknak is érdemes nézegetniük. A gyerekek látása 8 hónapos korukra lesz majdnem olyan éles, mint a felnőtteké (de az agy látásért felelős területe csak a 8. életévre fejlődik ki tökéletesen). A Babageometria fekete-fehér, ritmusos vonalakból kiemelkedő figurái feldobják végre a fókuszálni tanuló csecsemőknek szóló könyvkiadatot.

Értékelés: 10/7

(Két egér)

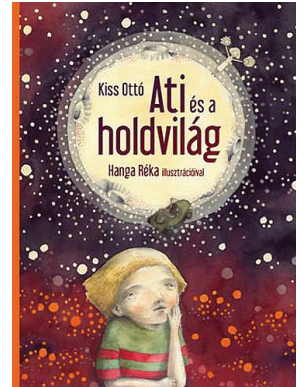
Kiss Ottó
Ati és a holdvilág

Egy kisfiú és egy öregember találkozik – nem éppen ilyennek képzeljük el a különleges élményt. A hétköznapok monotonításába a mesék csempésznek varázslatot:

Kiss Ottó most is a megszóktatott tereket rázza fel kedves csodákkal. Hanga Réka klasszikus szépségű illusztrációival ez a könyv a szezon egyik legszebbje.

Értékelés: 10/8

(Cerkabella)

Darvasi László
A 3 emeletes Mesekönyv

„Kezdj el mesélni engem!” – kéri a Mesekönyv, és „úgy tartotta a lapjait, mint a tengerparton a homok a hosszú, sárga hátát, amibe faággal a nevünket írjuk”. Az ilyen mondatokért, a pupákokért és a Magyar Történelemért is érdemes olvasni Darvasi László újabb gyerekkönyvét. A mesélés elmesélése úgy, hogy az ne fulladjon okoskodásba, erőlködésbe, vagy ami még rosszabb, unalomba, talán a legnagyobb kihívás. Darvasi László olyan könnyedén veszi az akadályokat, hogy olvasás közben azt hihetjük, mesekönyvet írni talán mégiscsak egyszerű.

Értékelés: 10/9

(Magvető)

Tejbegriz
Finom irodalom gyermekeknek és felnőtteknek

A kortárs gyerekirodalmi antológiák mindig izgalmasak. Sok friss írást gyűjtenek össze a legjobbakról, ezért egyszerre nyújtanak élményt az olvasónak és mondanak valamit a mindenkori kánonról. A Cerkabella, úgy látszik, szívesen vállalja ezt a nehéz, kényes, ugyanakkor fontos feladatot: a téli és a nyári válogatás után most gasztróvonalon kötik össze a kortárs szerzők verseit, meséit, eszéit.

Értékelés: 10/8

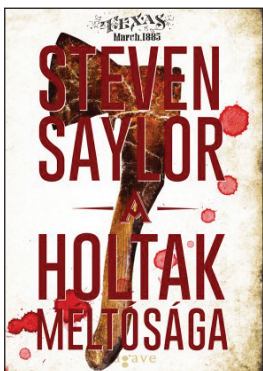
(Cerkabella)

könyvesbolti iránytű • könyvesbolti iránytű • könyvesbolti iránytű •

Steven Saylor
A holtak méltósága

Az ókori Rómában játszódó történeteiről elhíresült író ezúttal a 19. század végi Texasba (és New Yorkba) kalauzol minket. A történelmi hitelesség – már ami a miliót és korrajzot illeti – a történész Saylornál ezúttal sem

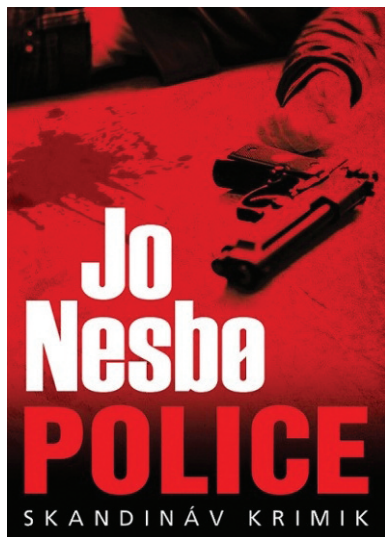
kérdés. A történet középpontjában egy fekete nők ellen elkövetett gyilkosság-sorozat áll, annak minden személyes, politikai, társadalmi körülményével (és következményével) együtt.

Nagy műgonddal megírt lektűr.

Értékelés: 7/10

(Agave)

Jo Nesbø
Police

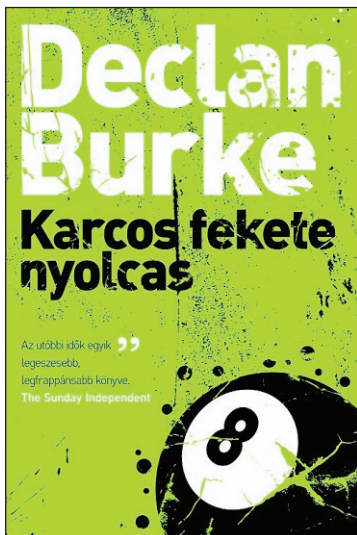

Minden arra utalt (leginkább a könyv zárolata), hogy a Harry Hole-sorozat kilencedik kötete, a *Kísértetek* az utolsó is egyben. Tévedés. Itt van a tizedik kötet, a *Police*, amely viszont már valóban lezárja a sorozatot. Egy időre legalábbis. Fordulatos és letehetetlenül izgalmas könyv, a Nesbøtől megszokott szépirodalmi színvonalon.

Értékelés: 10/10

(Animus)

Declan Burke
Karcos fekete nyolcas

A *Karcos fekete nyolcas* a klasszikus amerikai hard-boiled krimik világát idézi, csak éppen még több humorral. És képes arra a bravúrra, amelyre a krimi-történetben csak kevesen – például a Simenon- vagy Chandler-regények – képesek: a saját világot felejthetetlenül felrajzolja, a bűntény – és annak megoldása – viszont már szinte közvetlenül a könyv letétele után felidézhetetlen. Mindebből következik, hogy a regény – tetőzöleges alkalommal – újraolvasható.

Értékelés: 9/10 (Gabo)

Jussi Adler-Olsen
Palackposta

Az eddigi három könyv alapján meghatározhatatlan a dán krimiíró jelentősége; művei nagyon hullámzó színvonalúak. Első regénye, a *Nyomtalantul* épphogy eléri egy tisztességes iparosmunka színvonalát. A második, a *Fácángyilkosok* ellenben összetett és lebilincselő; kiemelkedő darab. Ez a harmadik, a *Palackposta* pedig ismét visszalépés: helyenként csapongó, másutt vontatott. Irodalomnak sovány, zsánerekriminek átlagos. Pedig a történetben és a vallási szekták miliójában bőven lenne egy komoly bűnregény lehetősége.

Értékelés: 6/10

(Animus)

Georges Simenon
Az elátkozott hajó

Az Agave a Maigret-sorozat mellett egymás

után jelenteti meg Simenon úgynevezett romans dursjeit is (szó szerinti fordításban: kemény regény), amelyekre az eddigi magyar nyelvű Simenon-szériákban csak kevés figyelem jutott. A romans dursjeik nem kimondot-

tan bűnügyi regények; leginkább talán pszichológiai drámának lehetne nevezni őket. *Az elátkozott hajó* arányos, feszültséggel teli kisregény. Simenon minden apróságot kézben tart. Leírásai erejét pedig mi sem bizonyítja jobban, mint a tény, hogy az ember tengeribetegnek érzi magát a viharba került hajóról szóló rész olvasása közben. Az elátkozott hajó kiváló olvasmány hosszú téli estékre. Valami forró italt azonban ajánlatos a kezünk ügyében tartani, ugyanis nagyon hideg van a könyvben.

Értékelés: 9/10

(Agave)

Georges Simenon
Maigret és a gengszterek

A párizsi Manhattan nevű, főleg amerikaiak által látogatott bár csaposa elköveti azt a hibát, hogy a kérdezősködő Maigret-nek leki-

csinylően beszél a francia rendőrségről. „Európában csak pitiáner alakokkal találkozni” – állítja. „Az igazi bűnözőkkel, amilyenek csak az Egyesült Államokban teremnek, nem bírnak az öreg kontinensen.” Maigret először dühös lesz,

aztán elkeseredik, végül összeszedi minden erejét, és csakazértis bebizonyítja a nagyképű amerikaiaknak, hogy minden bűnöző „pitiáner félnótás”. Simenon ezen könyve stílusbravúr.

Értékelés: 10/10

(Agave)

Impressziók a Frankfurti Könyvvásárról

Hát igen, a frankfurti könyvvásár a legtöbb ember számára a mozgásban levést jelenti. Amellett, hogy ez az egyetlen könyvvásár a világon, ahol a szubszaharai, a jamaikai és a feröeri kiadók is kötelességüknek érzik, hogy standot állítsanak, az ötnapos szakmai találkozóra és könyvünnepre több mint kétszázötvenezer látogató érkezik a világ minden tájáról.

A Messe 4-es pavilonjának első emeletén, valahol a Gutenberg Múzeum ajándékboltja és az olasz faksimileműhelyek standjai között hatalmas lenvásznat feszítettek ki a szervezők, rajta több száz kis ki-tűző, amelyeken piros alapon fehér betűkkel a következő szöveg olvasható: ICH BIN HIER. A vászon mellett egy tábla arra buzdít, vegyék belőle nyugodtan. Kiválasztom a sajátomat, és feltűzöm a zakómra. Itt vagyok. Persze, a jelfolyamat csak akkor válik teljessé, amikor újra nekiindulok, és a felirat minden pillanatban újraértelmeződik. A hatalmas területen és hat nagy pavilonban be-rendezett vásáron egy átlagos könyves szerintem úgy öt-hat kilométert tesz meg naponta. Aki kíváncsi erre a tarka könyves seregre, annak érdemes ellátogatnia az előbb említett honlapra, ahová minden Frankfurtban járt könyvszakmabeli feltöltheti a saját fényképét egy pár soros kísérszöveggel egyetemben.

Persze, a vásáron a nagy távolságokat a pavilonok között járó kibuszokkal is meg lehet tenni, amelyeket idén Paulo Coelho mosolygós arcképéről lehetett felismerni. A brazil sikerszerző a járművek hátán arra buzdította a látogatókat, hogy ha már élőben nem láthatták, legalább a Facebookon és Twitteren kövessék őt. Frankfurtban idén Brazília volt a díszvendég, az első számú brazil irodalmi exportcikk mégis lemondta a látogatást, így tiltakozva az országot képviselő írók listája ellen, amely szerinte nem tükrözte hűen a kortárs brazil irodalmat, és jelentős fiatal tehetségek maradtak le róla. Coelho állítása szerint a brazil delegáció hetven írója közül ötvennek

még a nevét sem hallotta. Innen, Magyarországról persze nehéz igazságot tenni ebben a kérdésben, de ezekkel a listákkal valahogy mindig csak a baj van. És persze megint mások szerint minden a lehető legjobban történt: így legalább az olcsó életbölcsesekkel dobálózó lektűríró – melleleg a 2005-ös Könyvfesztivál Budapest-nagydíjasa – nem terelte el a figyelmet a valódi irodalmi értékeket képviselő szerzőkről.

Politika és könyvszakma persze nem csak Dél-Amerikában feszül egymásnak. Idén a vásár 5-ös pavilonjában két magyar standdal is találkozhattak a látogatók, a Messe magyar irodalmi programját szervező Balassi Intézet és a Publishing Hungary program ugyanis most először – a berlini Collegium Hungaricummal és a Magyar Könyv- és Fordítástámogatási Irodával közösen – saját kis standot állított Frankfurtban. Ugyanakkor a MKKE sérelmezte, hogy bár négy milliós támogatást kértek, az intézet egy fillérrel sem járult hozzá a mintegy húszmillió forintba kerülő hivatalos magyar stand felépítéséhez – helyette inkább felépítették a magukét. Ez az egész eljárás persze tökéletesen követi az elmúlt három évben megszokott forgatókönyvet (a hagyományos szakmai szervezetek levegőnek nézése, az utolsó kis koncok újraelosztása stb.), a MKKE mégis meglepődött a történeteken, és tiltakozott a döntés ellen... Talán ezért álldogált a magyar stand péntek esti fogadásán olyan savanyú képpel Tóth Krisztina, Darvasi László és Kemény István? Talán arra gondoltak, hogy jobb lett volna követni Coelho példáját, és az utolsó pilla-

natban lemondani az egészet? Persze, akinek nincs 50 ezer rajongója a Facebookon, az nehezebben hoz meg egy ilyen döntést. Pláne akkor, ha legújabb könyveik (a *Pixel*, a *Virágzabálók* és a *Kedves ismeretlen*) épp a könyvvásárra jelentek meg német nyelven. De az is lehet, hogy egyszerűen csak nem tudtak igazán feloldódni a hivatalos magyar standon, ami – bár kétségtelenül jobban mutatott, mint a korábbi években – ezúttal is inkább hasonlított a közel-keleti országok befelé forduló, bástyás erődítményeire, mint más európai országok nyitott, átjárható és a vendégeket befelé csalogató közösségi tereire.

Ha nincs valami fontos megbeszélésünk vagy találkozónk, a legjobb flaneur-ként elvegyülni a tömegben, és bejárni a világot, ami néhány nap erejéig összezsúfolódtott a 65. frankfurti könyvvásár területén. A német pavilonok világába belekukkantani például önmagában is egy többnapos programnak ígérkezik. A német nyelvű könyvkiadás egész egyszerűen elképesztő: a standok mellett sétálva az embernek az lesz az érzése, hogy nincs a valóságnak egyetlen apró szeletkéje sem, amiről ne adtak volna ki legalább három különböző könyvet. A legbámulatosabbak ezúttal is a művészkönyvek standjai voltak, ahol kis műhelyek – köztük a magyar Kiss Ilonáé – állítják ki alkotásaikat, és ahol a kortárs képzőművészet és a kézi könyvkészítés évszázados hagyományának találkozásából egészen páratlan dolgok születnek.

Érdemes bekukkantani a 6-os pavilonba, és megcsodálni a fantasztikus francia gyerekkönyveket, aztán keresztül-kasul bejárni az 5-ös pavilont, és megnézni, hol tart ma a könyvkiadás Európában. Megnézni, miféle kulturális minták társulnak a könyvhöz az arab világban, és milyen könyves világot igyekeznek reprezentálni a hivatalos iráni standok, miközben odakinn, két virslíárus között, egymás mellett tiltakoznak a szabad Iránért és a szabad Szíriáért harcoló németországi perzsa és szír értelmiségiek. Frankfurtban még nekik is jutott hely. Szemben, a 4-es pavilon lépcsőfordulójában a német PEN-klub ingyenes kiadványába botlok, amely a hazájukban elhallgattatott, száműzetésben élő írók portréit mutatja be a *Writers in Exile* program keretében.

És ha az ember megtelt ezzel a színes forgataggal, akkor irány a vásár másik vége, a gigantikus méretű 8-as pavilon, ahol hagyományosan az angolszász kiadók rendezik be a standjaikat, és ahol – egyedülként a vásár területén – még táskaelenőrzés is van a bejáratnál. Mintha egy egészen más világba csöppenne az ember: a terek rendezettek, átláthatók, világosak, nincs semmi slamposság, semmi esetlegesség. Nincsenek félrecsúszott nyakkendők, csak rutinos, szorgos emberek és európai partnereik, akik a HarperCollinstól a Penguinig, a Random House-tól az Hachette-ig, a Simon&Schustertól a Phaidonig róják a kötelező köröket, várnak a sorukra, és igyekeznek elcsípni a főnyereményt. A globális könyvpiar nagy erődítményei között megbújnak a kicsik: külön standja van például a Macmillan-csoporthoz tartozó Farrar, Straus and Giroux-nak, ahol már ott volt Jonathan Franzen legújabb könyve, a *The Kraus Project*. A már megjelenésében is érdekesnek ígérkező kötetben Franzen a 19. századi bécsi költő és drámaíró esszéit fordítja angolra, és fűzi hozzá saját jegyzeteit, reflexióit. Franzen kötete mellett ott látom *Nádas Párhuzamos történetek* című könyvének amerikai kiadását is.

És ha már itt tartunk: az irodalmi Nobel-díj átadása különös módon valahogy mindig egybeesik a frankfurti könyvvásárral. Csütörtök délután mi is visszamegyünk a magyar standra, ahol Csordás Gábor, a Jelenkor vezetője idén is rezignált arccal veszi tudomásul, hogy Nádas Péter ezúttal sem kapta meg a rangos elismerést. Német Könyvdíjat kapott viszont a soproni születésű, ma Berlinben élő Terézia Mora.

Úgy nagyjából délután négy és öt óra között az ember reménytelenül elfárad, feladja a harcot, hogy aznap még valami új információt befogadjon. Ilyenkor irány ismét a magyar stand, ahol a nap végén találkozni lehet a kollégákkal és barátokkal, meg lehet beszélni, ki mit látott, aztán a katalógusokkal megtömött szatyrokkal már indulhatunk is be a városba, alkalmasint valamelyik hamisítatlan sachsenhauseni kocsmába, ahol újra kiderül, hogy a frankfurti németek sokkal szívesebben isznak savanyú almabort, mint sört. Másnap aztán kezdődik minden elölről, de épp ez benne a legjobb.

Herbjörg María Björnsson nyolcvanéves, Reykjavíkban lakik egyedül, egy garázsban (mint egy öreg Ford), ágyhoz kötve. Herra azonban nem unatkozik: időpontot foglal le magának a krematóriumban; Facebook-oldalt készít az izlandi szépségkirálynő nevében, és afrikai férfiakat vesz rá az izlandi nyelv tanulására. Mindeközben felidéli eseménydús életének szereplőit, eseményeit, furcsaságait, amelyből egy páratlan, kiszámíthatatlan személyiség megrázó-groteszk története és a huszadik század, illetve a második világháború akasztófahumorra megírt krónikája bontakozik ki.

*Minden férfi
iszapos kátyú a nő
útján, én pedig
korán hentergő
disznóvá lettem.*

Hallgrímur Helgason

A NŐ
1000
FOKON

*Herbjörg María Björnsson
története*

SCOLAR

– De Lóácskám, gondolnod kellene magadra is! - Szusszánásnyi szünetet tartok, mielőtt folytatnám. – A fiatalságodat nem szabadna a magamfajta öreglányokra pazarolnod. A párzási idő gyorsan elszáll.

Ennyire kedvelem ezt a lányt, hogy így gyötöröm érte a nyelvet, torkomat és tüdőmet. Az ezt követő szédülés olyan, mint a szemhéjam mögött táncoló méhek hada, amelyek aztán egyesült erővel rátelepszene a látóidegemre, és ólmos marokkal szorítják. Jaj, az isten szerelmére.

– A párzási idő?

– Igen, az. Mi a fene, hát most válaszol?

– Kicsoda?

– A Pék, az én Pékem.

– Pék?

– Igen, az a neve, hogy Pék. Ajjaj, most aztán jól befűtöttem neki.

– Olyan sok ismerősöd van – mondja, most már tűzhelyelmosogatóval szöszmötöl.

– Igen, már több, mint hétszáz.

– Mi? Hétszáz...?

– Igen, a Facebookon.

– Fent vagy a Facebookon? Nem tudtam, hogy rajta vagy a Facebookon. Megnézhetem?

Illatozva fölém hajol, én meg előhívom oldalamat az internet tündérvilágából.

– Hú. Jó ez a kép rólad. Hol készült?

– Bairesben. Egy táncmulatságon.

– Bairesben?

– Igen, Buenos Airesben.

– Aha, és ez az állapotod? ...*is giving mice to drink?* Haha.

– Igen, itatja az egereket, angolul. Tegnap este belemert valami a szemembe.

– Haha. De itt az áll, hogy száznegyvenhárom ismerős. Azt mondtad, hogy hétszáz van.

– Igen, de ez csak saját magam vagyok. Van nekem még mindenféle más oldalam.

– Több Facebook-oldalad? Azt szabad?

– Hát hiszen ebben a világban semmi sem tilos, alighanem.

Kuncogva ámul ezen, aztán visszamegy a teakonyhához. Különös egyébként, hogy milyen jól érzi magát az ember olyasvalaki társaságában, aki éppen dolgozik. Arisztokratává tesz. Én félig halászkunyhóból, félig palotából származom, ezért már korán terpeszbe kényszerültem. Előkelő dán apai nagyanyám első osztályú rabszolgatartó volt. De azért mindig ő maga volt a legszorgalmasabb. Ő volt az első elnökfeleség. Minden fogadásakor ott toporgott az ebédlőben déltől estig, fogai között szivarkával, kezében egy másikkal, próbált mindent észben tartani és megoldást találni az ülésrendre. Semmi sem hiányozhatott, semmi sem sikerülhetett félre. Az ország és a nemzet sorsa múltott rajta. Ha az amerikai nagykövetnek szálla akad a torkán, veszélybe kerül a Marshall-segély. Pontosan tudta, hogy a tárgyalások alig vagy egyáltalán nem számítanak. „Det hele ligger på gaffelen!” – Minden a terített asztal mellett dől el.

Nagyapa csakis Georgia nagymama miatt lett köztársasági elnök – és ezt igazán a tudomására hozhatta volna valaki. Nagy-

mama igazi úri hölgy volt; mindenkinek a kedvében járt, egyszerű embereknek és méltóságoknak, vérében volt a viselkedés, a reménytelen alkoholistákat ugyanúgy elbűvölte, mint Eisenhower.

Kiváló volt annak a kornak kormányzó bölcsessége, hogy ezt a házaspárt választotta ki az újonnan született köztársaság élére, izlandi férj, dán feleség. Volt ebben valami udvariasság a régi kormányzó ország iránt. Szakítottunk a dánokkal, de még mindig házasságban éltünk velük.

Pek Matawu Hararéban él, a régi Rodézia fővárosában, amelyet most a Wikipédia szerint Zimbabwének hívnak. Harmincéves benzinhordár, fekete, mint a kőolaj, az arccsontja, mint egy inuité, szíve vaj. Ez a péklegény megőrül az ilyen csoroszlyákért, mint amilyen én vagyok. Hevesen kívánja ezt a negyvenkilós, rákzabálta női testet, mint amilyen alulfrotté. Most ezt írja (angolul):

„Halló Linda.

Köszönöm az e-mailedet. Jó volt. Mikor nézem a képedet, ami jó. Az arcod olyan, mint egy jégkocka. Jó hogy jobban van már neked a lábtörés. Az is jó, hogy elmenni a városból, mikor ilyen van. Északi szemed elkísér a munkába reggel mint jégkék macska.

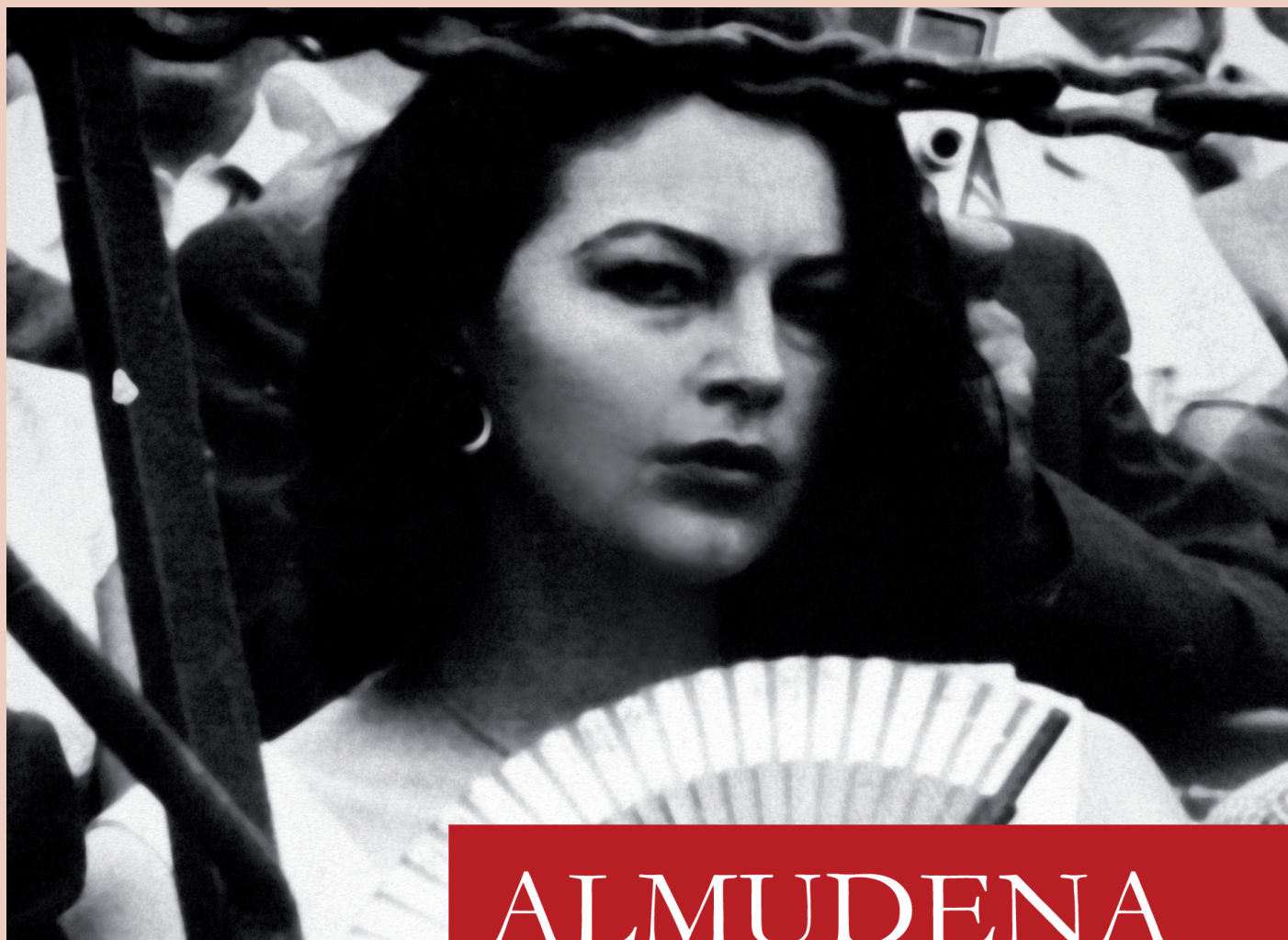
Pénzgyűjtés jól halad. Kaptam két dollárt tegnap, és hármát tegnapelőtt. Remélem, lesz nekem elég következő nyáron. Nincs nagyon hideg ott? Már most elmeséltem a fiúknak a benzinkúton rólad. Mind azt mondják, hogy te szépség. Egy ember, aki kocsin jött, azt mondta, hogy emlékszik rád a versenyből. Azt is mondta, hogy Izland nők szépek, mert nők legjobban áll hideg helyen.

Szeret: Pek.”

Pénzt gyűjt az utazásra ide fel, északra. Szerencsétlen flótás. És keményen tanulja az izlandi nyelvet, fagyott főneveket fal, és jéghideg igéket hajlít, mint erős ember az acélt. Linda a kérőtől minimum azt követeli, hogy megtanulják a nyelvet, és mostanra már kész kis levelező iskolát vezet, mely az egész világra kiterjed. Izlandért mindent. Linda ugyanis Linda Pétursdóttir, az 1988-as Miss World nyertese. Tréfából kihasználom a nevét és az arcát, mióta Bóas, a (most külföldön tanuló) ápolófiú készített nekem egy e-mail címet: lindapmisswrld@gmail.com. Ez sok érdekes történetet eredményez, melyek elszórakoztatnak a hosszú, sötét őszi estéken.

A Pék nagyon is romantikus, de mentes a nyugatias kliséktől, amelyekben elég részem volt már a nemzetközi szerelempiacon töltött ötven év során. A minap ezt írta:

„Amikor a szerelmünk messze van, az én országomban azt mondjuk, hogy az ember virágokat eszik a vágyakozástól. És én ezt teszem most érted, Linda. Ma vörös rózsát eszek, amit a Parkban találtam. Tegnap fehér szegfűt eszek, amit anya kap a piacon. Holnap napraforgót eszek, ami itt van a kertünkben.” Fájdalmas lesz, amikor majd értesül a szépségkirálynő haláláról, mert persze előbb-utóbb ezt kell hazudnom. Krizantémot és koszorút fálnak majd akkor Hararéban.

ALMUDENA
GRANDES

Megdermedt
SZÍV

SCOLAR

Anyám dugig töltötte a hangpostafiókom az alatt a másfél óra alatt, amíg az órám tartott azon a délelőttön.

Álvaro, drágám, anyád vagyok, ne felejtse el odaadni Lisettének a kertész pénzét; Álvaro, fiam, legyen eszedbe elhozni a postát, nehogy ott hagyj, amilyen feledékeny bírsz lenni; Álvaro, figyelj, amikor felveszed a postát, nézd át alaposan, és dobj ki mindent, ami csak reklám, kérlek, nem vagyok most alkalmas ilyen ostobaságokkal foglalkozni;

Álvaro, fiam, ahelyett, hogy valamit bekapnál csak úgy sebtében az egyetemi büfében, isten tudja, mit adnak ott nektek, kérd meg Lisettét, hogy üssön össze neked valamit otthon, tudod, milyen keze van a főzéshez; Álvaro, hívjál, amikor elindulsz a La Moralejából, nehogy épp akkor menjek a nővéreddel vásárolni vagy sétálni vagy akármi... Kitöröltem az összes

üzenetet, mielőtt elindultam volna az egyetemről, miközben a büfépult előtt vártam, hogy kihozzák a sört meg a két sült húsos szendvicset, a ház specialitását, mely híres volt az egész Autonoma egyetemen, ugyan a rossz nyelvek azt beszélték, hogy azért ilyen ízletes, mert a szakácsnő soha nem mossa el a rostélyt, aztán hagytam Mai hangpostáján egy üzenetet, mert

kettőnk közül ő volt a feledékeny, hogy emlékeztessem, aznap délután nem tudok elmenni az iskolába a fiunkért, mert rám került a sor, hogy, anyám szavaival, „beugorjak körülnézni a házba”.

Alig kevesebb mint egy hónap telt el apám halála óta, és könnyen levonhattam a következtetést, hiszen ezzel a feladattal már megbízta két bátyámat, szigorúan születési sorrendben, lánytestvéreimet szokása szerint kihagyva. Nem tudtam, mit érezhettek ők, mikor visszatértek a házba, mely elkerülhetetlenül őrizte még apa nyomát, őrizték a dolgozószobája íróasztalán elrendezett tárgyak, kedvenc fotelja a tévé előtt, mely talán még pontosan abban a szögben állt, a fogkefeje a fürdőszobában, nem tudtam, mert a gyásznak még ebben a befelé forduló, nagylelkű szakaszában voltunk, amikor mindenki igyekszik nem terhelni a többieket saját fájdalmával, és elvárja, hogy őt is megkíméljék az arányosan kijutó idegen fájdalomtól. Szinte minden délután beugrottunk anyámhoz egy rövid időre, és ezért sokkal gyakrabban találkoztunk, mint ahogy jó ideje szoktunk, de hallgatóságos és szigorú egyezségünket betartva, kerültük felnőttkorunk éveinek közelibb, de széteső emlékeit, és inkább az együtt töltött gyerekkor közös élményeit választottuk, melyek édesebbek voltak, és könnyebben emészthetők mindenki számára.

Békeidőben jól kijöttem minden testvéremmel, amikor semmilyen külső ellentét nem zavarta banális beszél-

getéseinket az időjárásról, a fociról és a gyerekekről, a heti egyszeri közös ebéd minimálisra szorítkozó, kényelmes rutinjában, ahonnan mindig hiányzott valaki. De az utóbbi idők nem voltak békések, és néhány családi ebéd, a gyerekek születésnapján zúrja, sőt 2003 szentestéje óriási veszekedésbe torkollott, áttörve a korlátot, amit apám politikai viták iránt érzett viszolygása jelentett, és az egész országot átható feszültség kisebb léptékben, de nálunk is jelentkezett. Apám ebédlőjében ugyanúgy álltak fel a politikai erők, mint a parlamentben. A jobboldal abszolút többségben volt, de a baloldal, feleségem, sógorom, Adolfo és én, szenvedélyes volt, és harcra kész, Angélica nővérem passzív és szinte mindig néma támogatásával. Kölcsönösen szítottuk radikális álláspontunkat, olyannyira, hogy én, aki évekkal ezelőtt csak Fernando barátom kedvéért léptem be a szakszervezetbe, és inkább ösztöneim, mint szükségleteim irányították politikai nézeteimet, azon kaptam magam, hogy hallgatóim előtt a kormány ellen szónokolok, még mielőtt meghirdették volna 2002-ben az általános sztrájkot, és saját ékesszólásom ráadásul meg sem lepett. Háborús idők voltak, és ugyan az összeütközés jelképes és eszmei szinten zajlott, a szükség kiélezte ösztöneinket. Az enyém pengeélesen villogott 2005 márciusának első napján, amikor apánk halála az ötünk között megosztó szenvedés pillanatra-gasztójával egyesítette gyermekeit, de azonnal látszódni kezdtek az illesztések, a régi és új repedések, melyek még érzékenyebben reagáltak az alkalom szülte ragasztóanyag szerkezetére.

Ahogy az szinte minden nagy családra igaz, a miénk is kezdetektől fogva két klasszikus csoportra oszlott, voltak a nagyok, Rafa, Angélica és Julio, és a kicsik, azaz Clara és én. Az aprócska részlet, hogy míg Claránál öt évvel vagyok idősebb, Julio és köztem egy évvel kevesebb van, soha nem számított, de az idő múlásával más keresztirányú tényezők nyertek fontosságot, melyek függőleges megosztottságunk vízszintesekkel egészítették ki, bonyolult grafikont rajzolva mindenki számára, kivéve engem.

Rafa és Julio együtt dolgoztak. Apám kívánságát teljesítették mindketten, aki elsőszülöttjének azt javasolta, végezzen üzleti tanulmányokat, a másodikat pedig a jogi egyetem felé irányította, és úgy tervezte, én majd építész leszek, hogy három fia közt megoszthassa cégeinek alapvető feladatait. Amikor megmondtam neki, hogy nincs kedvem építészettel tanulni, és inkább fizika szakra megyek, akkor nagy meggyőző erővel ecsetelte nekem tervének előnyeit, de soha nem hányt szememre választásomat, ami nem akadályozta meg, hogy ne legyen még sokáig büntudatom, amiért csalódást okoztam neki.

Ló Szerafin legyőzi önmagát

„Ha egyszer tíz percig csend lenne itten, az lenne ám a szép” – gondolta Mikkamakka, és lehuntya a szemét. A fülét is lehuntya volna, de tudvalevő, hogy a fülét senki sem tudja behunyni. Még Mikkamakka se. Esetleg befoghatta volna, de minek? Mert éppen őfeléje közeledett a lárma, a hejehuja, a hippszi-hoppsza. Vacskamati, Aromo és Bruckner Szigfrid hejehujázott és hippszihoppszázott. Érteni ugyan semmit sem lehetett a kajdácsolásból, de hogy ezek valamin igen felháborodtak, az már egyszer biztos.

Ott is voltak már Mikkamakka előtt.

– Hencegős! – ordította Vacskamati.

– Nagyképű! – kiáltotta Aromo.

Bruckner Szigfrid egyenesen így bődült el:

– Nagy pofájú!

– Kicsoda? – kérdezte Mikkamakka.

– Ló Szerafin! – bömbölték kórusban.

– Nem hiszem – mondta Mikkamakka.

Ezek hárman annyira meglepődtek, hogy tátva maradt a szájuk. Még az ordibálást is abbahagyták.

– Még hogy nem hiszed – szólalt meg végre szemrehányó hangon Vacskamati –, amikor hárman mondjuk neked?

– Először is, nem mondjátok, hanem ordítjátok, harsogjátok, bömbölittek. Másodszer pedig, nem természete.

– Kinek?

– Ló Szerafinnak.

– Micsoda?

– A nagyképűség.

– Na hát akkor gyere, nézd csak meg magad! – kiabált nekivörösödve Aromo, és rángatni kezdték Mikkamakát a tisztás másik vége felé. Oda is rángatták egykettőre. Már csak azért is, mert magától is ment volna.

Ott állt Ló Szerafin, a kék paripa, egy szarvasbőr darabbal tisztogatta a szemüvegét. Szelídnek látszott, mint a ma született bárány. Mikkamakka meg a rángatástól zordan így szólt hozzá:

– Miféle nagyképűsködés folyik itt?

– Hol? – kérdezte Ló Szerafin, és körülnézett. Hogy jobban lásson, a szemüvegét is feltette.

– Na látod, még tetézi is! – kiáltotta Aromo. – Ez már több a soknál. Hát nem te nagyképűsködtél itt az előbb?!

– Én? – nyitotta tágira a szemét Ló Szerafin. – Ne haragudjatok, nem tudom, miről beszéltek.

– Majd én emlékeztetlek! – rikácsolt Bruckner Szigfrid. – Azt mondtad, mindenkinél gyorsabban tudsz futni.

– Az igaz, azt mondtam – bólintott Ló Szerafin.

Mikkamakka csak ámult-bámult, nem akart hinni a fülének. Ilyeneket állít ez a szerény, kedves Ló Szerafin? Hiszen sohasem volt nagyképű. Már éppen szóra nyitotta a száját, de Vacskamati közbevetésként:

– A gazellánál is gyorsabban, mi?

– Igen – bólintott Ló Szerafin, és elpirult.

– És a gepárdot is lepipálsz, mi? – szájkodott Bruckner Szigfrid.

– A gepárdot is – mondta Ló Szerafin, és még jobban elpirult.

– És talán – kérdezte drámai hangon Aromo, a fékezhetetlen agyvelejű nyúl –, és talán engemet is?

– Ne haragudj, Aromo – mondta ekkor szégyenlősen Ló Szerafin –, tégedet is.

Már a füle hegye is piroslott, annyira szégyellte magát.

– Hazugság – mondta Aromo.

– Nem hazugság – rázta a fejét Ló Szerafin.

– Akkor miért pirultál el? Még a füled hegye is piros – mondta Mikkamakka.

– Te se hiszel nekem – nézett rá szomorúan Ló Szerafin. – Azért pirultam el, mert irtózom a dicsekvéstől.

– Akkor meg mit dicsekszel itt?! – hadonászott Bruckner Szigfrid.

– Csakhogy nem dicsekszem, az igazat mondom. És bár az igazat mondom, mégis olyan, mintha dicsekednék. – Elhallgatott. – Ez így elég zűrzavaros... Mikkamakka...

– Értem én, értem – bólogatott Mikkamakka. – Az lesz a legjobb, ha versenyt futsz velük. Az a tiszta dolog.

– Szívesen – kapott a szón Ló Szerafin. – Rajta, már futhatunk is!

– Úgy van, versenyt futunk! – lobbogott Bruckner Szigfrid. – Sok be-

szédnek sok az alja.

El is indultak azonnal a Nagy-rét felé. Akkora volt ez a Nagy-rét, hogy egyik végéről éppenhogy csak látni lehetett a másikat. Alig-alig. Nem beszélve a másik végéről. Mert onnan meg az egyiket lehetett alig-alig látni. Szóval jókora rét volt. Éppen versenyfutásra való.

– Arról fussunk erre, vagy erről fussunk arra? – kérdezte Bruckner Szigfrid.

– Nekem mindegy – mondta Ló Szerafin.

– Még hogy mindegy, neki teljesen mindegy, hogy arról erre, vagy erről arra! Pedig ha erről arra – háborgott Bruckner Szigfrid –, az éppen ellenkezője annak, mint ha arról erre! Éppen ezért...

Mikkamakka félbeszakította a szóáradatot:

– Akarsz futni, vagy sem?

Persze megint fején találta a szöveget. Mert Bruckner Szigfrid hímezett és hámozott, majd azt mondta:

– Egyelőre elég lesz neki egy nálam gyengébb ellenfél is.

Az is ellátja a baját. Mondjuk, Aromo vagy Vacskamati. Ha ők vesztenek, amit kötve hiszek, akkor jövök én.

Ezt szépen kitalálta. Somolygott is a bajsza alatt Mikkamakka.

Vacskamati meg nagyban helyeselt:

– Igaza van Szigfridnek! Elég, ha Aromo legyőzi. Igaz, Aromo?
 – Mint a sicc, úgy otthagynom! – pöffeszkedett Aromo.
 – Akár indulhattok is – mondta Mikkamakka. – Elfuttok az erdőszélig, meg vissza. Jó?
 Bólintottak.
 – Hohó! – szólt közbe Bruckner Szigfrid. – És ha csálnak?
 – Csálnak? Miért csálnának? – csodálkozott Mikkamakka.
 – Hát a győzelemért – mondta Bruckner Szigfrid. – Valame-lyik jóval előbb megfordul, mintsem elérné az erdő szélét, és uzsgyi – vissza. Mintha már ott lett volna. Akkor mi van?
 – Akkor az csaló, nem győztes – mondta Mikkamakka. – De ha már ennyire kötöd az ebet a karóhoz, hát legyen. Mindegyik versenyző köteles egy gallyat hozni az erdő szélén álló tiszafáról. Az lesz a bizonyíték, hogy ott jártak.
 – Ez az! – szólt Bruckner Szigfrid. – Indulhattok.
 Háromra indultak is. Sitty! Aromo, sutty! Ló Szerafin. Már csak két kicsi pont a távolban. Aztán már csak egy kicsi pont a távolban, mert ugye Aromo jóval kisebb, mint Ló Szerafin, hamarabb el is tűnt szem elől.
 – Alhatunk is egyet, ameddig visszaérnek – vélte Bruckner Szigfrid, s már alkalmas fekvőhely után kutatott a tekintetével, de Vacskamati fölkiáltott:
 – Jön már Aromo!
 – Ilyen hihetetlen gyorsan? – csodálkozott Mikkamakka, de akkor ő is meglátta a közeledő pontocskát. – Nicsak – mormogta –, ez aztán gyors lábú legény!
 – Mondtam én, hogy úgy legyőzi Ló Szerafint, mint a pinty! – örvendezett Bruckner Szigfrid.
 – Nono! – mondta Mikkamakka.
 A pontocska nőtt, nődögélt.
 – Csak a szája nagy ennek a Ló Szerafinnak – jegyezte meg Vacskamati, de bizony a végén nagyon elhalkult a hangja.
 – Nono! – mondta Mikkamakka.
 Mert akkor már öklömnyivé nőtt a pontocska, aztán dinnye nagyságúvá, aztán meg a vak is láthatta, hogy nem Aromo száguld ott, hanem Ló Szerafin.
 Sitty! ott is volt mellettük, szusszant egyet, és odaadta a tiszafagallyat Mikkamakának.
 – És Aromo? – kérdezte Bruckner Szigfrid.
 – Találkoztam vele – mondta szerényen Ló Szerafin –, nagyon igyekezett.
 Ehhez bizony nem fér kétség, Ló Szerafin első lett. Jó félóra múlva vágatott be Aromo, még a nyelve is kilógott, totty – le a földre, a zöld gallyat maga mellé ejtette.
 – Hát te, phü... olyan gyors vagy, phi... – lihegett – mint a szélvész. Most már elhiszem, hogy nem győzhet le senki. Ló Szerafin lehajtotta a fejét, meghatódott. De nem ám Bruckner Szigfrid!
 – Még hogy senki! – hadonászott. – Haha! Jó vicc. Mert egy vacak nyulat legyőzött. Most majd Vacskamati mórésre tanítja.
 – Én? – ijedt meg Vacskamati, akinek amúgy sem volt erős oldala a futás.
 – Te hát – mondta magabiztosan Bruckner Szigfrid, és kacsingatott, integetett Vacskamatinak.

– De hiszen láttad, hogy mint a szélvész... – próbálkozott Vacskamati, de Bruckner Szigfrid nem is engedte neki végigmondani, valamit sutyorogni kezdett a fülébe.
 Vacskamati visszasutyorgott.
 Sutyorogtak, motyorogtak.
 Aztán: hihi, nevetett Vacskamati, meg höhö, nevetett Bruckner Szigfrid. Hihi-höhö!
 – Majd én most megtanítlak – mondta Vacskamati Ló Szerafinnak, és fénylett az orra hegye.
 – Még hogy te! – dühöngött Aromo. – Végig se tudod futni a távot.
 – A legyőzött tartsa a száját! – legyintett Bruckner Szigfrid. Összenevettek Vacskamatival.
 Mikkamakka jól látta ám, hogy min mulatnak. De nem szólt semmit.
 El is indult a két futó. Vacskamati lassan, kocogva, Ló Szerafin meg, mint a nyíl. Kisvártatva eltűntek mind a ketten. Csend lett, csak Bruckner Szigfrid heherészett.
 – Még hogy a leggyorsabb! Most majd megkapja – mormogta.
 Na és akkor – lássatok csodát! – föltűnt a láthatáron Vacskamati, lobogtatta a zöld gallyat. Futott, ahogy a lába bírta. Ló Szerafin meg sehol.
 – Na, mit mondtam, látjátok? – ugrált Bruckner Szigfrid. – Oda nézz! Nézd a győztest!
 Ám ekkor a távolban megjelent egy icipici pont. Vacskamati már csak száz méterre volt a céltől. A pont dinnye nagyságú lett, Vacskamatinak már csak ötven méter. Már csak húsz. És jött száguldva Ló Szerafin. Vacskamatinak már csak tíz méter, és – puff! – elsüvített mellette Ló Szerafin a zöld gallyal.
 – Hahaha – nevetett Mikkamakka –, első Ló Szerafin, második Vacskamati!
 Ló Szerafin most már lihegett egy kicsit.
 – Nem is tudtam, hogy te ilyen gyors vagy – lihegte elismerően Vacskamatinak.
 Vacskamatit ette a méreg.
 – Csak pár lépés hiányzott! – mormogta.
 Mikkamakka meg nevetett, nevetett.
 – Aha – kapott a homlokához Aromo –, én meg még azt hittem, Vacskamati gyorsabb nálam.
 – Miért, talán nem gyorsabb? Te egy héttel Ló Szerafin után értél a célba, őt meg alig tudta legyőzni – mordult rá Bruckner Szigfrid.
 – És a gallyak?! – dühödött meg Aromo.
 Bruckner Szigfrid csuklott egyet.
 – Miféle gallyak?
 Vacskamati is csuklott egyet.
 – Láttad ezt, Mikkamakka – ordította Aromo –, láttad?!
 – Láttam hát – nevetett Mikkamakka. – Azt nevetem, hogy még így sem sikerült.
 Ló Szerafin ebből az egészből nem értett semmit.
 – Mi az? Mi történt? – kérdezte.
 Aromo odaugrott hozzá.
 – Számold csak meg a gallyakat! Hány tiszafagallyat látsz?
 – Egy, kettő, három – számolt Ló Szerafin. – És a negyedik?

Virágszemű

Abból már sok botrány származott, hogy valakinek szép szeme van. De ilyesféle perpatvarról, ami Varga Julcsa szeme miatt kerekedett, állítom, még a legöregebbek sem hallottak.

Mert Varga Julcsát, ha netán nem tudná valaki, Virágszeműnek nevezik. Azért, mert gyönyörűséges, kék szeme van. Nos hát ebből lett a haddelhadd. Mert egy szép napon a Karcsú Sisakvirág nem átalotta azt mondani:

– Semmi kétség, Varga Julcsa szeme olyan, mint én!

Ami igaz, igaz, a Karcsú Sisakvirág igen szép, senki szemének nem válna szégyenére, ha rá hasonlítana. Nem is lett volna baj ebből a kijelentésből, ha nem hallja meg néhány másik virág.

A Fürtös Gyöngyike fel is csattant mindjárt:

– Még hogy olyan, mint te! Jobb, ha elhallgatsz a sápatag színeddel. Varga Julcsa szeme éppen olyan, mint én! Na, lett erre riadalom, zenebona.

Rikoltozott a Tavaszi Csillagvirág, hogy márpedig csakis őtőle kölcsönözte a színét Julcsa szeme.

Az Ibolya a hasát fogta nevetésben.

– Még hogy azt képzelitek... hehe... és én?

Az Erdei Gyöngyköles erre lelilázta az Ibolyát.

– Nem is kék vagy, lila – mondta dühösen.

– Ha én lila vagyok, akkor Julcsa szeme is lila. Vegyétek tudomásul! – kiabálta az Ibolya.

Erre aztán előpattant a Búzavirág is.

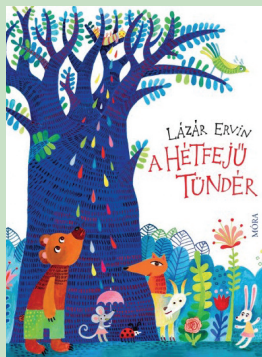
– Ti mertek ezen vitatkozni?! Nézzetek meg engem!

Még szerencse, hogy nem tudtak egymáshoz közelebb menni, mert biztos hajba kaptak volna. Különösen akkor, amikor a Közöséges Gubóvirág is beleszólt a vitába.

Ennek aztán nekiestek mind a hatan:

– Te mersz közbeszólni? Hiszen még a neved is közönséges!

Akkora volt a ricsaj, hogy a szundikáló füvek mind felébredtek.

Hát mondhatom nektek, nincs annál csúnyább, mint amikor virágok veszekednek. Gondolhatjátok, ki tett itt igazságot. Természetesen Mikkamakka. Éppen arra járt (majdnem mindig arra jár, amerre kell), és felkiáltott:

– Te úristen, színvak lettem!

A virágok elhallgattak. Egyszerre kérdezték:

– Színvak? Miért?

– Reggel, amikor erre jártam – mondta

Mikkamakka –, világosan láttam, hogy ezen a helyen hét kék virág virít.

– Persze – mondták a virágok –, és?

– Most meg hét vöröset látok.

Hopp, egymásra néztek a virágok! Hát bizony nem Mikkamakka volt színvak, hanem ők vörösödtek ki a méregtől. Gyorsan visszakéültek hát, és előadták az ügyet Mikkamakkának.

– Ó – mondta Mikkamakka –, de oktondiak vagytok! Ez a legegyszerűbb a világon. Varga Julcsa szeme hétfőn Karcsú Sisakvirág, kedden Fürtös Gyöngyike, szerdán Tavaszi Csillagvirág, csütörtökön Ibolya, pénteken Erdei Gyöngyköles, szombaton Búzavirág, vasárnap meg Közöséges Gubóvirág. – (Azért mondta a gubóvirágot vasárnapra, mert titokban az tetszett neki legjobban.) - És közben persze – folytatta Mikkamakka – Varga Julcsa szeme egész héten szebb, mint ti heten együttvéve.

Ebben meg is nyugodtak a virágok, és azóta is boldogan kékelnek, virítanak.

Képek az olvasó gyermekekért

Maros Krisztina: Töcsök a Holdon IX.

Több mint százezer forint bevétellel zárult az olvasásnépszerűsítő Supka Géza Alapítvány első jótékonyági képaukciója 2013. november 28-án a Gundel Cukrászdában *DYS-KON-TÚR, Képek az olvasó gyermekekért* címmel. Az alapítvány idén szeptemberben, a közel tízezer embert megmozgató *Az Olvasás Éjszakája* című olvasásfesztiválján hirdetett könyvillusztrációs improvizációs játékot, amelynek keretében három ismert magyar grafikus, könyves illusztrátor (Hajba László, Horváth Ildi, Lakatos István) rajzolt helyben, élőben a Szabó T. Anna költő által felolvasott meséhez. A fesztiválon készült alkotásokhoz az alapítvány a hazai könyves grafikusművész közösség alkotóitól gyűjtött további felajánlásokat (grafikákat, festményeket, művészi nyomtatokat), így egy huszonhárom tételből álló kollekciót adott kalapács alá a nyilvános árverésen.

Az estet Bán Magda szerkesztő, irodalmár vezette, zenei produkcióval szórakoztatta a közönséget az Álomműhely duó (Kalapos Éva Veronika és Hermann Zoltán), árverésvezetőként Németh Dorka író közreműködött az aukció sikerében. A gyűjtők Antall István, Baranyai András, Bényi László, Hajba László, Horváth Ildi, Kabai Lóránt, Kocsis András, Lakatos István, Maros Krisztina, Pásztóhy Panka, Pekó Zsolt, Szalma Edit, Szegedi Katalin, Tandori Dezső munkái közül válogathattak. A rangos alkotók felsorakozása nem kizárólag képzőművészeti esemény volt, a Supka Géza Alapítvány a bevételek felét a Dyslexiás Gyermekekért Egyesületnek ajánlotta fel. Az összeget az egyesület a különböző gyermekkori olvasászavarokkal kapcsolatos felvilágosító munkára fordítja. Ez a munka döntően segíthet abban, hogy (felismeréssel, megfelelő fejlesztéssel) diszlexiás gyermekeink is az olvasók táborát gyarapíthassák. Az akció bevételeinek másik felét a Supka Géza Alapítvány a 2014-es *Az Olvasás Éjszakája (Vol. II.)* egy, az olvasási készséghez kapcsolódó játékos interaktív program megvalósítására fordítja. Az árverést kiegészítő ismeretterjesztő beszélgetésben Verőné B. Magdolna, a Dyslexiás Gyermekekért Egyesület elnöke hangsúlyozta, hogy a diszlexiás gyerekek nem szellemileg visszamaradottak, nem indokolja semmi, hogy az oktatási rendszerben gyengébben teljesítsenek, intellektusok nem ritkán átlag feletti, azonban a közoktatásban alkalmazott képvolvasós olvasás tanítási módszer náluk nem vezet sikerre, ezért a diszlexiás diákok sokszor tényleg lemaradnak a tanulásban. A megoldás a megfelelő olvasás tanítási módszer alkalmazása, és a szülők alapos felvilágosítása a diszlexiáról, a fejlesztési lehetőségekről, így végül a diszlexiás gyermekek is teljes és sikeres életet élhetnek, és ráadásul az olvasók táborát gyarapíthatják.

A hagyományteremtés céljával megrendezett könyves jótékonyági képárverésen számos műalkotás gazdára talált, azonban, ahogy a Supka Géza Alapítvány elnöke, Lafferton Kálmán elmondta, ez az est csupán az első köre volt a *DYS-KON-TÚR*-nak. Az aukció december 16-án online formában, *Az Olvasás Éjszakája* Facebook-oldalán folytatódik.

<http://facebook.com/AzOlvasasEjszakaja>

Az író sem okosabb a többi felnőttnél

Egyik nyilatkozatában azt mondja, hogy rég örült annyira könyvnek, mint a nemrég megjelent *A csodakosaras* című meseregénynek. Amikor az ember megír több mint 30 (50?) könyvet, mitől tud jobban örülni egyiknek, mint másoknak? Mitől annyira szerethető ez a legutóbbi?

Most válaszolhatnám azt, hogy ennél a regénynél minden klappolt: a téma, az illusztrátor, a kiadói csapat, s ez mind igaz is volna. Valójában azonban az öröömöm legfőbb oka nem más, mint hogy míg a *Vau!* vagy a *Nyau!* című regényem főszereplőjét, Szilas Palit tulajdonképpen egykori önmagamról mintáztam, *A csodakosaras* Olivérjéhez a kisfiam volt a minta, Oli húgához pedig a kislányom. S mivel sokkal jobban szeretem a gyerekeimet magamnál, ezért igazi boldogság, ha őket írhatom meg egy regényben.

„A világ legjobb sportja kapott egy aranyos könyvet: a kis főhős kosarazik, megtanulja a játékszabályokat, imádnivaló!” – írja Valuska László kritikus is. Könnyebbség vagy nehezebb úgy írni, hogy nemcsak a mese, a varázslat gombolyítja a szálakat, de észrevétlenül bele kell szőni a kosárlabda szabályait, még hozzá úgy, hogy a gyerekek észre se vegyék, de megjegyezzék?

Írója válogatja. Én ebből a szempontból szerencsés alkat vagyok, mert más könyveimmel is gyakran tanítani szeretnék. Az *Agenor*, *A Balhész Beni naplója*, vagy az édesapámmal közösen írt *A bölcs gyerek könyve* és az *Idenézek*, *odanézek* esetében is messze több volt a cél a pusztá szórakoztatásnál. Ráadásul az író-olvasó találkozók (amelyekből ötszázat tartottam az elmúlt öt esztendőben szinte az országban) a gyerekek rengeteg kérdésben várják a tanácsomat. Néha egy-egy válasznál összekacsintunk a tanárokkal: én sem mondok mást, mint amit a pedagógusok mondanának és mondanak, de tőlem szívesebben elfogadják, mert, ahogy egy ceglédi kisfiú egyszer fogalmazott: „Az író bácsi aztán tutira tudja a frankót, hát azért író!” Ez persze nem igaz: az író sem okosabb a többi felnőttél, csak ő esetleg jobban bánik a szavakkal.

Ami *A csodakosaras*at illeti: kifejezetten kihívás volt úgy megírni egy meseregényt, hogy egyszerre legyen kacagtató és izgalmas, ugyanakkor hasznos is.

Ha sztereotípek akarunk lenni: fiús könyv, látjuk, ahogy apa ezt szívesen olvassa, közben magyaráz. A humor is fontos a szövegben. Úgy tűnik, nagyon összhangba kerültek az illusztrátorral, rengeteg rejtett humor van a képeken is. Közös ötletelés volt?

Úgy ám, rengeteg apró poént találtunk ki Hajba László illusztrátorral és a kötet szerkesztőjével közösen. Szívmelengető volt látnom, milyen szeretettel gondozzák Oli történetét. Meggyőződésem, hogy elsősorban a könyvön dolgozó, rendkívül tehetséges csapat odaad

munkájának köszönhető *A csodakosaras* sikere. No persze a történet is rém izgalmas: Rézi mama, a galád boszi csodatévő varázsitalt kotyvaszt, a kisfiú pedig, aki iszik belőle, egy szempillantás alatt a világ legjobb kosarasává válik. Igen ám, de milyen áron?! Ez maradjon a regény titka...

Rézi mama varázsitalt kotyvaszt, de vajon mi fő Nógrádi Gergely boszorkánykonyhájában? Elárulja, min dolgozik most?

Készül egy regény kicsit nagyobbaknak egy ijesztő külsejű ember-ről, aki magányosan él a Tisza-tó melletti nádasban. Mindenki retteg tőle, pedig végtelen jó szíve van. De nem árulhatok el többet a történetről. Szeretném megírni a Balhész Beni második részét is, nagyon várják a gyerekek. S alighanem újabb „sport-meseregények” is követik majd *A csodakosaras*at. Nagy biztosságérzetet nyújt, hogy magam mellett tudhatom a Manó Könyvek Kiadó remek csapatát.

Kinek mutatja meg először az elkészült műveit: a feleségének, valamelyik írókollégájának, vagy a kiadójának?

Legeslegelőször a kislányom és a kisfiam látják a gyerekeknek szóló regényeimet. De azt hiszem, ez csak addig marad így, amíg fel nem nőnek.

Könnyű a sportolóknak, nem igazán adódik olyan élethelyzet, hogy egy úszó a saját apukájával egyszerre ússzon olimpiai döntőt. Édesapja, Nógrádi Gábor legenda a kortárs magyar gyerekirodalomban (Janikovszky-díj és IBBY életmű-díj csak idén). Vagy azért az íróknak sem nehéz?

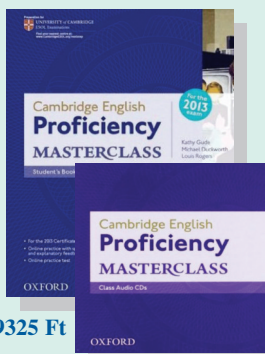
Soha senki nem tud elszakadni az anyjától, vagy az apjától, bármennyire is szeretné esetleg. Édesapámmal azonban nemhogy elszakadnánk, de együtt úszunk, ha már ezt a példát említette.

És nem versenyünk, ami abból is látszik, hogy folyton egymás mellett tempózunk. Az uszodában is mellesleg, habár ma már egyre gyakrabban kell lassítanom a kedvéért. De azt is örömmel teszem, mert jó egymás mellett evickélnünk. Csak így tudunk folyamatosan mindent megbeszélni. Szerencsés ember vagyok, mert az az apám, aki.

Az Oxford University Press ajánlata:

Cambridge English Proficiency Masterclass – Student's Book with Online Skills & Language Practice Cambridge English Proficiency Masterclass Audio CD

9325 Ft

4115 Ft

A megújuló 2013-as vizsgához igazították a népszerű tankönyvet. Újdonságként belekerült szöveganalízis, vizsga stratégiai útmutató, még több hallás utáni szövegértés és szókinccs bővítő gyakorlat, George Yule pedig nyelvtani összefoglalót írt hozzá. A könyv a hozzákapott kóddal online hozzáférést biztosít több mint 150 gyakorlathoz, úgymint készségfejlesztés, vizsgarutin, szókinccs- és nyelvtani ellenőrzés. Ráadásul az Oxford Advanced Learner's Dictionary nyolcadik, online verziója is elérhető vele. A kötetet jól bevált nyelvkönyvek szerzői jegyzik: Kathy Gude, Michael Duckworth és Louis Rogers. Az MP3 file-ok és a hanganyag átirása letölthető az internetről. A könyvhöz megvehető a Class Cd is.

English File 3Ed Elementary – Student's Book With ITutor English File 3Ed Elementary – WB kulcs nélkül+IChecker English File 3Ed Elementary – Class Audio CD

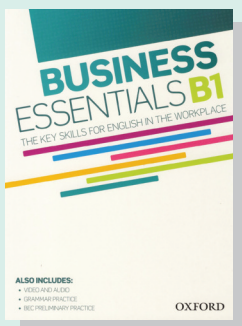
Az Oxford English for Careers sorozat, mely nagy hangsúlyt helyez a szakmai szókinccsre, új taggal gyarapodott. A mérnöki munka minden területét összegyűjtve, a valódi életből vett szituációkkal segíti a leendő és a már dolgozó szakemberek nyelvi fejlődését. Fejezetenként van egy „It's my job”, amelyben valódi személyek beszélnek munkaterületeikről és munkájukról, egy „Number talk” rész, amely a munkát segítő mérésekre és számokra összpontosít. A tanulók hozzáférnek az interneten lévő interaktív gyakorlatokhoz. Tanári kézikönyv és audio CD egészíti ki a tananyagot, amely B1 nyelvi szinten készült.

6890 Ft

4590 Ft

9900 Ft

4585 Ft

Business Essentials B1 (Key Skills Vocat/Prof English+Dvd)

Az kiadvány a munkahelyi kommunikáció 6 kulcsfontosságú területére összpontosít, világos, lényegre törő formában. Ezek: telefon és e-mail, vendégek és látogatók, prezentációk, táblázatok és grafikonok, üzleti levelezés, álláspályázat. Megtanít, hogyan hagyjunk telefonüzenetet, hogyan készítsünk meghívót vagy ajánlatot, hogyan képviseljük cégünket, valamint hivatalos levelek és önéletrajzok írásához ad segítséget. Üzleti környezetben fejleszti a beszéd- és íráskészséget, a hallás utáni szövegértést és az írást. Külön van nyelvtani gyakorló rész, továbbá egy BEC gyakorló teszt, hogy a tanulók megismerkedhessenek a vizsgával. A tankönyvhöz DVD tartozik, amelyen video és MP3 file-ok találhatóak. A tanári segédlet letölthető ingyenesen a kiadó honlapjáról.

Librotrade Kft.
1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel: 254-0273
Fax: 257-7472
e-mail: books@librotrade.hu
www.librotrade.hu

A könyvek megvásárolhatók:
Bookshop Kft.
1052 Budapest, Gerlóczy utca. 7.
Tel: 318-8633
e-mail: info@oupbooks.hu

Famulus Könyvesbolt
1137 Budapest, Újpest rakpart 6.
Tel: 349-3656
Fax: 288-0769
e-mail: famulus@chello.hu
www.famuluskonyv.hu

Könyvsorozatok **OLCSÓN!** RÉSZLETRE IS!

Duna
KÖNYVKLUB

LEGO

LEGO® CHIMA™
LEGO NINJAGO
LEGO FRIENDS
KÖNYVEK, ÖSSZERAKHATÓ
MINIFIGURÁS FÜZETEK,
MATICÁS FOGLALKOZTATÓK

Egyenként, vagy a 10 kötet egy
csomagban is megrendelhető
~~22.900 Ft~~ helyett
csak **18.091 Ft-ért!**

2290 Ft

2190 Ft

2190 Ft

**2013. DECEMBER 12-TŐL
KERESD A JÁTÉKBOLTOKBAN,
KÖNYVESBOLTOKBAN, VAGY
RENDELD MEG
KÖZVETLENÜL A KIADÓTÓL!**

2190 Ft

2290 Ft

2290 Ft

2290 Ft

2190 Ft

2490 Ft

2490 Ft